

NePo

Kai užaugsiu, būsiu rašytojas

Turinys

Patarimai.....	3
Kodėl turėtumėte kurti dienoraštį?.....	3
Tai nori būti rašytojas?.....	4
Tai nori būti rašytojas 2.....	7
Būk velniškai geras menininkas!.....	8
Rašymo mitai.....	9
Istorijų tipai.....	11
Ar rašyti tinklaraštį ir knygą tas pats?.....	12
Tu nebūsi rašytojas.....	12
Tu tikrai nebūsi rašytojas.....	15
Tu tikrai nebūsi rašytojas 2.....	16
Rašau, rašau istoriją.....	18
Aš einu namo.....	20
11 patarimų norintiems tapti rašytojais.....	21
Iš kur atsiranda idėjos.....	23
Dažnos pradedančiųjų rašytojų klaidos.....	24
Šeši pradedančiųjų rašytojų lygiai.....	25
Dažnos pradedančiųjų rašytojų klaidos 2.....	27
Naudinga.....	30
Magija.....	30
Analizė.....	32
Ko rašytojai gali išmokti iš Orvilio?.....	32
Pakalbėkime apie tetulę Flecher.....	33
Rašome detektyvą su Midsomer murders.....	37
Knygos Juodraštis analizė.....	41
Knygos Švarraštis analizė.....	46
Knygos Saldžiabalsis sidabrinis bliuzas analizė.....	49
Knygos Genomas analizė.....	53

Patarimai

Kodėl turėtumėte kurti dienoraštį?

Tinklaraštininkų banga jau praėjo, todėl galiu pakalbėti apie tai, kodėl turėtumėte kurti dienoraštį. Pradėkime nuo to ko aš nesakau.

Aš nesakau, kad jūs turite rašyti. Jeigu jums patinka video – kurkite video. Jeigu jums patinka audio – kurkite audio. Jeigu jums patinka piešimas – pieškite (kurkite komiksus).

Aš nesakau, kad reikia turėti asmeninį interneto adresą. Aš nesakau, kad reikia užsiimti brandingu ar marketingu. Aš nesakau, kad turite sulaukti šimtų ar tūkstančių fanų.

Aš nesakau, kad reikia rinktis wordpress, medium, facebook ar kokią nors kitą populiarią platformą.

Aš nesakau, kad turėtumėte dalintis pikantiškomis gyvenimo smulkmenomis pvz: ką šiandien valgėte, kiek kartų tupėjote kaip tupikas ir t.t.

Tai, kodėl turėtumėte kurti dienoraštį?

Dienoraščio kūryba teikia daugybę naudos. Pirma: tai kas neužrašyta – būna pamiršta. Vieni įvykiai yra nesvarbūs, kitus norisi prisiminti, trečius norisi pamiršti kuo greičiau. Praėjus metams viskas pasimiršta. Kuo daugiau laiko praeina, tuo labiau viskas pasimiršta. Praėjus metams nesvarbūs įvykiai gali atrodyti svarbūs, o tuos kurie konkrečią dieną atrodė svarbus, praėjus metams norisi užmiršti... Vakare žvelgdamas į praėjusią dieną, būni per daug arti įvykių, todėl negali jų objektyviai įvertinti. Kaip pavyzdį paimkime paveikslą. Jeigu žiūrite į paveikslą per arti – tai matysite tik teptuko mostus, dažų atspaudus, tačiau negalėsite suvokti viso paveikslo. Jeigu atsistosite per toli – tai pamatysite tik susiliejusias spalvas ir vėl gi nematysite, tai ką norėjo perteikti menininkas. Dienoraštis puikus instrumentas išsaugoti žinias bei įvertinti įvykius iš teisingo atstumo. Jeigu kada nors norėsite parašyti autobiografiją, bus žymiai lengviau, jei turėsite sukauptus dienoraščius.

Aš niekada nerašiau asmeninio dienoraščio, bet pradėjus kurti komiksus, jie tapo tarsi mano dienoraštis. Viešas, bet užkoduotas ir suprantamas tik man. Dabar, kai komiksų nebekuriu to pasigendu. Jeigu dokumentuojate savo gyvenimą, nebūtina to daryti viešai. Nebūtina to daryti virtualiai, galite pasitelkti priemones, kurias turėjo praėjusio amžiaus žmonės.

Antra nauda – žinios. Jeigu kažką sužinojote ir užrašėte dienoraštyje, geriau atsiminsite, o esant reikalui galėsite lengvai pasikartoti ir prisiminti, nes žinosite kur rasti. Jeigu skelbsite žinias viešai, tai sudomins kitus ir paskatins jus dar labiau stengtis. Bandytas sukurti kokybišką turinį, privers jus geriau apmąstyti ką norite pateikti. Taip geriau išsigilinsite į medžiagą, gal net gi atliksite tyrimą/analizę norėdami įsitikinti, jog viskas ką sakote yra tiesa bei užpildysite savo žinių spragas. Skleisdami informaciją internete (ar draugų rate) įsitvirtinsite kaip tos srities specialistas ir, kai žmonėms prireiks patarimo, pagalbos ar gal net gi darbuotojo, kreipsis į jus. Lyderis yra ne tas, kuris garsiausiai rėkia. Geras lyderis yra tas, kuris sugeba išauginti kitus lyderius. Profesinis dienoraštis suteikia puikią progą surinkti bendraminčių grupę aplink save.

Įsipareigojimo atnaujinti reguliariai nauda dvejopa. Trečia nauda – reguliariai, kurdami dienoraštį įprasite aiškiau bei geriau dėstyti mintis. Tai palies ne tik jūsų dienoraštį, bet ir kitas sritis – bendravimą su žmonėmis: kolegomis, šeimos nariais, draugais.

Ketvirta nauda – reguliarius dienoraščio atnaujinimas padės suprasti, kad kažką daryti reguliariai nėra sunku. O praėjus metams nuo pradžios pastebėsite, kiek daug galima pasiekti skiriant tik po pusvalandį kiekvieną dieną (kas antrą dieną, kartą per savaitę). Tokia patirtis turėtų jus paskatinti pradėti daryti ir daugiau mažų asmeninių projektų.

Žinote koks lengviausias būdas suvalgyti dramblių? Po vieną kąsnelį. Ar kada nors pagalvojote koks lengviausias būdas parašyti knygą? Po vieną dienoraščio įrašą.

Aš manau, jog dienoraštis yra labai svarbus dalykas, žmogui, kuris nori kontroliuoti savo gyvenimą. Jeigu jūs sakote, jog neturite laiko rašyti dienoraštį, vadinasi jūsų gyvenimas nepriklauso jums. Jūsų laikas suplanuotas - kitų žmonių. Jūsų gyvenimas nepriklauso jums. Nieko tokio, nesijaudinkite, didžiosios dalies žmonių, gyvenimas nepriklauso jiems patiems.

Aš manau, jog dienoraštis yra labai svarbus dalykas, žmogui, kuris nori tobulėti. Rašydami galėsite stebėti savo progresą. Matysite, kaip pradėdote nuo paprastų klausimų ir keliate vis sudėtingesnius. Pastebėsite kaip klausimai, nuo kurių pradėjote, po metų jums atrodys juokingi, tačiau kiti žmonės, kurie tik pradeda bus dėkingi, kad atsakėte ir pasidalinote viešai.

Dienoraštis, kaip dantų valymas, turėtų būti įprotis. Dalykas, kuriam nereikia motyvacijos, kad atliktum. Kiek motyvacinių citatų perskaityte ar peržiūrėte motyvacinių video, kad prisiverstumėte išsivalyti dantis?

Tai nori būti rašytojas?

Susidarė tokia keista situacija. Žmonės, kurie prieina prie varpinės skambina pavojaus varpais, kad lietuviai tampa vis mažiau raštingi, abiturės egzaminuose daugėja klaidų. Kiti žmonės, prieinantys prie kitos varpinės skelbia apie popierinių knygų mirtį. Tačiau žmonių norinčių parašyti knygą skaičius rodos nemažėja.

Pažiūrėkite pavyzdžiui Tūkstantmečio vaikus, penktokų kategorijoje vos ne kiekvienoje laidoje pamatysite po du vaikus norinčius parašyti knygą. Aišku, vaikai užauga ir supranta, jog rašytojas nėra profesija ir tarp vienuoliktokų, dvyliktokų per visus finalus greičiausiai neatsiras nei vieno žmogaus su tokiais norais.

Tačiau ką daryti, jeigu tu neišaugai? Ir tas noras spaudžia smegenis?

Galbūt aš gyvenu kaime, tačiau nesu nei karto girdėjęs, jog būtų rengiamas seminaras norintiems tapti rašytojais. Žurnalistams – taip, prašom. Rašytojams? Hm... Tarsi įmeta į vandenį ir jeigu išplauksi – esi talentingas, o jeigu ne susitiksime sudužusių svajonių uoste prie alaus bokalo.

Mano sakvojaže viso labo viena knyga, todėl aš nesu labai kvalifikuotas dalinti patarimus, tačiau, kadangi, grandai, kuriems lenkiasi visa tauta nedalina, tai pamėginsiu aš.

Visą tai kas parašyta žemiau aš surinkau, kad išradus laiko mašiną galėčiau perduoti sau penkiolikmečiui. Tikiuosi, jog tai padėtų sutaupyti laiko ir galbūt išvengti vienos kitos klaidos.

Jeigu gali nerašyti – nerašyk. Tai pats svarbiausias patarimas iš visų perskaityk jį tris kartus ir gerai pagalvok ar tikrai nori pasinerti į kančios, skausmo, nuobodaus ir vergiško darbo pilną pasaulį?

Jeigu nuspręsi vis tik, kad nori rašyti, tai žinok, jog kelio atgal nebėra.

Skaityk geras knygas. Sakydamas geras knygas aš nesiūlau skaityti klasikos. Kadangi, beveik visa lietuviška literatūra yra šlamštas, tai greičiausiai teks skaityti vertimą. Pasirink gerą vertimą, nes, deja, paskutiniu metu pasitaiko labai siaubingų. Aišku, kas nors čia norės pakomentuoti: kam skaityti vertimą, jeigu gali skaityti originalą?

Skaitydamas formuoji žodyną. Jeigu skaitysi lietuvių kalba, o norėsi rašyti angliškai, tai iš to jokios naudos. Kita vertus, jeigu perskaitysi Šešpkyrą ir norėsi rašyti angliškai, iš to irgi naudos mažai, nes tai būtų tas pats kaip dabartiniam rašytojui rašyti Donelaičio stiliumi. Nesakau, kad tai yra blogai, kaip tik priešingai, mano nuomone, tai būtų įdomus literatūrinis eksperimentas, vienintelė problema, jog kalbainiai ateitų asmeniškai tave primušti už tyčiojimąsi iš lietuvių kalbos.

Skaitykite knygas, plėskite savo žodyną.

Keliauk. Norėdamas aprašyti kokią nors gatvę, gali atsidaryti google streetview ir pasivaikščioti po ją. Internetas suteikia neįtikėtinas galimybes pamatyti daugybę dalykų, tačiau jis vis dar nesugeba perteikti patirties.

Kur tu keisi Facebook statusą: savo rūsyje ar Eifelio bokšte, nėra didelio skirtumo, tačiau keliaudamas gali sutikti įvairių žmonių. Pajausti kultūros skirtumą tarp savo kaimo ir, tarkim, Berlyno. Kelionės, patirtis – praplečia akiratį, padaro tave įdomesniu žmogumi.

Nešok aukščiau bambos. Jeigu tau šešiolika, tai geriau nerašyk knygos apie du kandidatus besivaržančius dėl prezidento posto. Kiekvieną amžiaus grupę kamuoja skirtingos problemos ir sėkminga knyga pasiūlys kokį nors tos problemos sprendimą. Kai tau šešiolika, tai norisi tik vieno. Kai tau trisdešimt, tai ... Užaugsi suprasi.

Jaunų gerų autorių yra ne daug dėl vienos paprastos priežasties – gyvenimiškos patirties trūkumas. Sakoma, kad senas žmogus yra dešimt metų vyresnis už tave. Kai tau šešiolika, dvidešimt šešių metų žmogus yra jau toks senis...

Rašyk apie tai ką geriausiai išmanai, rašyk savo bendraamžiams ar jaunesniems.

Leisk idėjai subręsti. Jeigu tik ką pažiūrėjai „Star wars“ filmą, tai greičiausiai tavo istorija bus labai jau identiška tam filmui, bet jeigu palauksi ir pažiūrėsi „Star Trek“, „Babilon5“ ar dar ką nors, tuomet tavo idėjos nutols nuo originalaus įkvėpimo šaltinio, pasidarys įdomesnės.

Išsikelk tikslus. Nusistatyk žodžių (simbolių/puslapių) skaičių, kurį parašysi per mėnesį, tuomet per savaitę, tuomet per dieną. Laikykis to tikslo. Jeigu vieną dieną jo įvykdyti nepavyko, per daug nesisielok ir pabandyk atsigriebti kitą dieną. Nėra labai svarbu ką rašyti, svarbu, kad įprastum tai daryti reguliariai.

Greita pradžia yra geros knygos esmė. Galbūt Džeko Londono laikais, žmonės turėdavo kantrybės skaityti dešimt puslapių kalnų peizažų aprašymų. Dabar neturi. Žmogus perskaitys puslapį, maksimum du, jeigu per tą laiką nesugebėsi jo sudominti, jis neskaitys toliau. Įvykis turi prasidėti pačiame pirmame arba antrame paragrafe, peizažą visuomet spėsi aprašyti veiksmui prasidėjus.

Lipk karjeros laiptais. Kvaila yra rašyti kelių šimtų puslapių romaną neparašius poros puslapių apsakymo. Niekas baigęs universitetą iš karto netampa TEO direktoriumi. Pradžiai pradeda nuo kokio nors paprasto vadybininko ir keliauja toliau karjeros laiptais. Tą patį reiktų daryti su rašymu – lipti karjeros laiptais.

Koks būtų teisingas karjeros eiliškumas?

Pirmas žingsnis - pradėk rašyti tinklaraštį. Jeigu nori parašyti knygą, tai kodėl nepradėti nuo ne tokio ambicingo tikslo – rašyti tinklaraštį? Tinklaraščio rašymas yra labai geras savęs išbandymas. Ar tau lengva dėlioti sakinius? Ar mintys liejasi laisvai? Ar turi ką papasakoti žmonėms? Ar gali kiekvieną dieną parašyti po trumpą įrašą, ar rašymą atidėlioji dėl kvailų pasiteisinimų? Ar tave skaito nepažįstami žmonės? Ar skaitytojai rašo komentarus?

Jeigu tu nesugebi rašyti tinklaraščio daugiau nei metus laiko, tai tau niekada nepavyks parašyti knygos. Jeigu tu neturi apie ką rašyti tinklaraščio, tai apie ką bus tavo knyga? Jeigu tu nesugebi dėlioti minčių taip, kad patiktų nepažįstantiems žmonėms, tai kas tuomet norės leisti tavo knygą? Antras žingsnis – laimėti apsakymų konkursą. Žinote, ko aš labiausiai nekenčiau mokykloje? Rašinių. Duodavo kažkokią kvailą temą ir reikėdavo ten kažkokią pievas tauzoti. Apsakymų konkursai irgi turi kokią nors privalomą temą. Jeigu esi bent kiek panašus į mane, tai galvoji, kad esi laisva siela ir nekenti tokių priverstinių rašymų. Bet, jeigu negali parašyti gero kūrinio pagal privalomą temą, iš tavęs prastas rašytojas.

Kol nelaimėsi bent vieno apsakymų konkurso, nepradėk rašyti romano. Apsakymas - tai tarsi mažas romanas, iš principo jis turi turėti visas tas pačias dalis: įžangą, veiksmą, kulminaciją, epilogą. Skirtumas - tik mažesnis veikėjų skaičius, galbūt pilnai užteks vieno. Veiksmo vieta irgi greičiausiai bus tik viena ir nesikeis. Ir tikrai bus tik viena veiksmo linija. Kuo kūrinys didesnis tuo sunkiau apsieiti tik su viena veiksmo vieta, vienu veikėju ir viena veiksmo linija.

Apsakymai trumpi, jų parašymas užtrunka trumpai. Tai geriausias būdas sužinoti kas kabina skaitytojus, kas veikia ir pasimokyti iš savo klaidų. Romano parašymas užtrunka ilgai ir tikrai po ilgo darbo nesinori sužinoti, jog jis vertas nebent išmesti į šiukšlių dėžę.

Turėk planą. Kad ir kaip viliotų rašyti tai kas yra ant liežuvio galo, prieš parašydami pirmą žodį pasiruošk visos knygos planą. Jis neturi būti labai detalus, tačiau svarbu žinoti, kas, kur ir kodėl eina. Kodėl?

Jeigu įžangoje ant sienos kabo šautuvas, tai pabaigoje jis turi iššauti. Šio sakinio nebūtina suprasti pažodžiui. Kiekvienas veikėjas, daiktas ar epizodas turi turėti kokią nors svarbią detalę. Jeigu tą epizodą išmetus, kūrinys nenukenčia – tuomet tas epizodas nereikalingas. Patyręs žmogus gali intuityviai sudėlioti viską, taip kad būtų gerai, teisingai, įdomiai. Naujokui reikalingas planas.

Nerašyk trilogijos. Aš suprantu, jog autorius įsimyli savo veikėjus ir nori, kad jie gyventų amžinai. Tačiau trilogija remiasi vienu klaidingu įsitikinimu – kad pirma dalis bus gera. Tu esi naujokas – pirma dalis bus šūdas. Koks aš niekšas, kritikuoju kūrinį jo neskaityęs! Nepriimk to asmeniškai.

Tiesiog pagalvok kas bus tuomet, jeigu pirma dalis bloga? Rašysi dar dvi ir švaistysi savo gyvenimą veltui? O gal geriau būtų mėginti rašyti kitą kūrinį, kitame pasaulyje, su kitais veikėjais? Pavyzdžiui Eragono yra net keturios knygos, tačiau tik vienas filmas. Kodėl? Todėl kad filmas yra šūdas.

Skaitant Vilko valanda, visi pastebėjo, jog istorija yra neužbaigta. kažko trūksta, kažkas nepapasakota. Ar bus antra knyga? Atsižvelgiant į tai, kad pirmoji buvo sėkminga, visai tikėtinas ir antrosios pasirodymas. Tačiau, bent aš, niekur negirdėjau, kad autorius kalbėtų apie trilogiją.

Nemoki istorijos, nerašyk istorinės knygos. Taisyklė čia labai paprasta: *istoriją turi išmanyti geriau, nei tavo skaitytojas*. Ir tai galioja ne tik istorijai, tai galioja visoms sritims. Žmonės nekenčia apsimetėlių.

Mes visi elementariai suprantame, kad Egipto faraonai ir Vytautas Didysis kartu dera tik muziejuje. Mes galime pasakyti antro pasaulinio karo pradžios metus, tačiau du konkrečia diena gali kilti problemos (tai rugsėjo pirmoji).

Mes vargiai išvardintume daugiau nei penkis JAV prezidentus ir greičiausiai nežinosime Anglijos karalienės gimtadienio. Bet tą labai lengva patikrinti internete ir, jeigu mums kils abejonių, mes tą padarysim.

Tačiau yra dalykų, kurių mes nežinosime ir negalėsime patikrinti. Pavyzdžiui koks mėgstamiausias Stalino patiekalas? Šita gali laisvai išgalvoti, bet jeigu pasakyti, jog tai BigMac, mes tave nukryžiuosim.

Gramatika, stilius, kalba. Aš neišlaikiau valstybinio lietuvių kalbos egzamino ir tuo didžiuojuosi, tačiau tu neturėtum girtis, jog nemoki lietuvių kalbos.

Dabar kiekviena naršyklė turi kalbos tikrinimo funkciją. Šis tekstas parašytas Libre Office pagalba, kuris irgi turi tikrai neblogą kalbos tikrinimo funkciją. Jis žino kaip teisingai parašyti ažuolas, tačiau, nežino, kur, teisingai, padėti, kablelį. Tokiu atveju reiktų perskaityti savo kūrinį bent keletą kartų.

Aš neabejoju, jog esu palikęs vieną kitą klaidą šiame tekste, tačiau tai yra nesvarbu. Leidyklos tam samdo redaktorius. Nereikia būti literatūros profesoriumi, užtenka pasiekti pakankamai gerą lygį, kad žmonės norėtų su tavim bendra(darbiau)uti.

Tačiau gramatika yra tik viena medalio pusė, kita – stilius. Kiekvienas rašytojas turi savo unikalų stilių. Kai esi naujokas, tu tokio neturi ir nesistenk dirbtinai sukurti, tiesiog mėgdžiuok savo mėgstamiausią rašytoją, su laiku tai ateis. Užgausi, išsigryninsi.

Rašymas – tai skaitymas ir parašymas. Tęsiant ankstesnes mintis. Negalvok, jog parašysi knygą, atiduosi ją į leidyklą ir pamirši. Internetu radau tokią legendą:

Levas Tolstojus romaną "Karas ir taika" (2000 puslapių) perrašė septynis kartus, Ernestas Hemingvėjus romano "Atsisveikinimas su ginklais" paskutinį puslapį perrašinėjo 39 kartus.

Savo knygą iki išleidimo aš perskaičiau kokius šimtą, du šimtus kartų. Po to man buvo bloga nuo knygos ir aš jos nenorėjau daugiau matyti. Skaičiau ne tik tam, kad ištaisyti gramatinės klaidas, bet ir stiliaus klaidas. Taip pat siekdamas pateikti geriausią kokybę kokią galiu. Nors galbūt tai šiek tiek srities specifika. Tau greičiausiai nereiks skaityti savo knygos tiek daug kartų, bet vieną kitą kartą perrašyti, galbūt praverstų.

Susirask mentorių. Tai mano paskutinis, bet antras pagal svarbumą patarimas. Kai esi naujokas rašai šūdą, tačiau esi pats taip įsimylėjęs savo raštliavas, kad to nematai. Yra tikrai nedaug žmonių, kurie sutiks paskirti savo laiką skaityti šlamštą ir dar patarinėti. Tačiau tai tik viena problemos pusė. Kita problemos pusė esi tu pats. Žmonės dažnai vengia atskleisti savo kūrinius bijodami, kad pavogs jų idėjas. Aš irgi toks buvau. Tačiau išmanęs niekas nepavogė nei vienos idėjos. Galbūt man pasisekė?

Į visą šitą reikalą reikia žiūrėti iš kitos pusės: tik nevykėliai turi vieną idėją. Jeigu idėją iš tavęs pavogė, vadinasi jinai buvo gera. Jeigu sugebėjai sugalvoti vieną gerą idėją – sugalvosai jų šimtus. Išsprendėm vagystės baimę, laikas pakabėti apie kritikos baimę. Kai kas nors kritikuoja instinktyvi reakcija būna: ką tu čia man aiškini?

Pirma. *Gal pasigydyk* – nėra kritika, aš esu daug tokios gavęs. Geriausias dalykas tokius komentarus ignoruoti. Kritika turi būti ne apie tave, o apie tavo tekstą.

Antra. Jeigu jau paprašei kritikos, tai išklausk ją. Aišku, po to gali ją išmesti, bet galbūt vertėtų pataisyti kūrinį? Jeigu nieko nekeisi, netobulėsi.

O ką žmogui norinčiam būti rašytoju patartum tu?

Tai nori būti rašytojas 2

Aš esu žmogus iš IT srities ir norėčiau pakalbėti apie dalykus, kurie IT specialistams (bent jau daugeliui) atrodo savaime suprantami, tačiau rašytojai apie juos nekalba, nors, mano nuomone, turėtų.

Planas. Daugelis rašytojų sako, kad jiems gaunasi intuityviai. Kai kurie naudoja įvairias rašymo metodus pvz. snaigė (šia tema reiktų pakalbėti plačiau ateityje). Tačiau tik nedaugelis prabyla apie planą. Koks skirtumas tarp žmogaus, kuriam viskas gaunasi intuityviai ir žmogaus, kuris rašosi planą? Atsakymas – patirtis. Parašius, redagavus daugybę kūrinių esminiai siužeto žingsniai susidėlioja savaime. Juk vaikščiodami negalvojame, kad reikia pakelti kairę koją, po to dešinę, viskas gaunasi savaime, tačiau pirmieji žingsniai, kurių nei vienas iš mūsų neprisimena, nebuvo tokie lengvi.

Kas atsitinka rašant be plano? Pabėga siužetas, atsiranda daugybė veikėjų, kurie pasirodo vieną kartą ir lyg ir turėtų pasirodyti antrą, bet antrasis niekada neateina. Dingsta kulminacija, siužetas vystosi, vystosi, bet tokia lygia kreive ir niekada stipriai taip ir ne trinkтели. Pabėga mintis, veikėjas startuoja siekdamas išgelbėti princesę iš drakono nagų, bet nueina į barą prisigeria ir niekada iš jo neišeina arba dar blogiau – veda drakoną, o princesę užmuša (Hm... galbūt tai ir nėra tokia bloga mintis?)

Nebūtina turėti plano kiekvienam puslapiui, bet kas antram būtų neblogai. O jeigu rimtai, tai plano sudėtingumas priklauso nuo kiekvieno žmogaus individualiai ir planuojamo kūrinio apimties, tačiau kuo detalesnis planas, tuo lengviau vėliau.

Tačiau kaip IT specialistas, turiu pasakyti, jog planas tai ne tik žodžių kratinys, jam reikalingas dar vienas labai svarbus dalykas – datos. Visi nori turėti kontraktą su leidykla, nes leidykla nustato data, kada kūrinys turi būti parašytas ir tai šiek tiek drausmina. Tačiau pradedantieji rašytojai tokios dalyko neturi ir tuomet reikia patiems drausminti save.

Planas be datų gali būti įgyvendintas – niekada. Jeigu prie kiekvieno punkto parašysite datą, tuomet žinosite kada atsiliesite nuo plano ir turite pasitempti, kada skubate ir galite leisti sau šiek tiek atsipalaiduoti.

Testavimas. Nesu girdėjęs, jog nors vienas rašytojas kalbėtų apie tokį dalyką. Bet patyrusiems rašytojams to ir nereikia, jie kaip patyrę virėjai žino, kad patiekalas gausis geras. Tačiau kaip naujam kepėjui pirmas blynas prisvyla, taip pradedančiam rašytojui pirma knyga prisi... kažkas pasidaro blogo.

Seniau, kai vienintelį savo turimą rankraštį siūsdavai leidėjui, nelabai kaip ir buvo testuoti. Tačiau dabar skaitmeninių technologijų eroje testuoti yra lengva.

Kaip testuoti?

Lengviausias būdas – publikuoti savo kūrybą tinklaraščio formatu. Vienintelė problema, jog galite nesulaukti skaitytojų, kas principe daro jūsų publikacijas bevertes. Kita vertus net ir turėjimas skaitytojų nebūtinai geras dalykas. 80% skaitytojų nerašo komentarų, taigi, negali žinoti jiems patiko ar nepatiko. Aišku, sekant lankomumą ir matant, kad lankytojai grįžta, galima tikėtis, jog jiems patiko, tačiau šitame etape svarbiausia, ne ką darai gerai, o ką darai blogai, nes tik žinodamas klaidas gali jas ištaisyti, o taisydamas klaidas tobulėti.

19% skaitytojų jums paliks komentarą lygiavertį „patiko“ arba „nepatiko“, jie gali pasirinkti kitus žodžius ir netgi parašyti kelis sakinius, tačiau tie komentarai nesuteikia jokios vertingos informacijos. Tik 1% komentarų suteikia kažką tikrai vertingo.

Kitas būdas dalyvauti rašančiųjų bendruomenėse. Lietuvoje rodos yra vienintelė rasyk.lt, jeigu kas nors žinote daugiau, pasidalinkite komentaruose. Jeigu rašote anglų kalba, tai yra daugybė bendruomenių, rinkitės pagal žanrą, apimtį ir dar ką nors.

Vis tik geriausias požymis, jog jau pasiekėte reikiamą rašymo lygį yra prizinės vietos konkursuose. Tiesa, net nežinau ar Lietuvoje kas nors beorganizuoja tokius konkursus.

Agile – vienas labai gerai žinomas terminas IT specialistams. Tikiuosi speciai manęs nemuš, bet į rašytojų kalbą šį terminą išversiu taip: rašau taip kaip gaunasi ir po to perrašau. Jeigu Levas Tolstojus savo kūrinį „Karas ir taika“ perrašinėjo, tai kaip gali būti kad neapsiplunksnavusiam pienburniui iš pirmo karto gaunasi šedevras? Negali. Rašai, perrašinėji, nesiskundi.

Būk velniškai geras menininkas!

Aš rašau tinklaraštį, aš išleidau knygą, aš kūriau komiksus... Dabar susidūriau su nauju iššūkiu, aš noriu sukurti stalo žaidimą. Peržvelgęs savo praeitį priėjau išvados, kad nesvarbu ką tu darai, jeigu esi menininkas, pamatiniai principai yra tokie patys. Pakalbėkime apie juos.

Koks tavo sėkmės apibrėžimas/tikslas? Yra dalykai, kuriuos nori daryti kiekvieną dieną ir negalvoti apie tikslą, kiti dalykai turi turėti pradžią ir pabaigą. Pavyzdžiui, knygos rašymas. Knyga be pabaigos yra neparašyta knyga. Aišku, tai nereiškia, jog parašius vieną knygą reikia viską mesti. Bet kuriuo atveju reikėtų susigalvoti savo sėkmės apibrėžimą. Pavyzdžiui, mano knygos sėkmės apibrėžimas buvo, kad knyga atsirastų knygynų lentynose. Aišku, tavp tikslas nebūtinai turi būti toks. Tai gali būti, tiesiog knyga PDF formatu arba uždirbti 100 eurų. O gal tu ambicingas ir nori, kad dešimt knygų atsidurtų knygynų lentynose?

Kai kūriau komiksus, mano tikslas buvo: dešimt metų, penkis kartus per savaitę, nepraleisti nei vienos dienos ir pristatyti skaitytojams po komiksą. Kai pasiekiau dešimt metų aš nustojau kurti komiksus. Tačiau turiu prisipažinti, jog aš nepradėjau nuo tokio tikslo. Aš pradėjau kurti komiksus, nes nebuvo nei vieno lietuviško internetinio komikso, tik metais vėliau aš susigalvojau ambicingą, dešimties metų tikslą. Tikslai gali keistis eigoje.

Pradėk mažais žingsniais. Vienas dalykas, kuris visuomet mane stebina, tuo pačiu šokiruoja ir erzina, kad žmonės niekada neišleidę nei vienos knygos iš karto rašo trilogiją. Pradžiai išleisk apsakymą, laimėk apsakymų konkursą... Padaryk ką nors, kur kiti žmonės pripažintų, jog tu sugebi rašyti. Aišku, galima rašyti vardan pačio rašymo ir su nieko nesidalinti... Bet ar reikalinga trilogija, kurios niekas niekada neperskaitys? Jeigu nesi parašęs nei mažiausio kūrinio, iš kur gali žinoti, kad užteks užsidegimo parašyti visą trilogiją?

Aš pats nepradėjau nuo trilogijos. Aš pradėjau nuo apysakos. Kodėl? Nes apsakymai yra nuobodu. Girdėjote apie mano apysaką? Ne? Būtent, nes jinai buvo tokia prasta. Kai žmonės pasakys, jog moki rašyti apsakymą, gali rašyti apysaką ir, kai parašysi sėkmingą apysaką, imkis romano. Galbūt nuskambės žiauriai, bet rašytojas turėtų galvoti kaip verslininkas, jeigu skaitytojai neprašo trilogijos, tuomet jos ir neverta kurti. Rašymas yra toks menas, kur kitų vertinimas apsprendžia tu esi geras ar blogas savo srities specialistas. Kuo greičiau gausi patvirtinimą, tuo geriau.

Jeigu kalbėsime iš stalo žaidimų perspektyvos, paprastai kortų žaidimai būna lengvesni nei stalo žaidimai. Kodėl nepradėjus nuo bandymo sukurti kortų žaidimą? Jeigu galvoji, kad visi kortų žaidimai jau buvo sukurti, nieko tokio, aš irgi taip galvojau.

Domėkis. Prieš keletą metų buvau sutikęs keletą žmonių, kurie kūrė stalo žaidimus. Aš pagalvojau, kad tai yra tikrai įdomu/smagu, bet pats to daryti negaliu. Kodėl? Todėl kad aš nežaidžiau stalo žaidimų tuo metu.

Lietuvių liaudės patarlė sako, kad norint tapti rašytoju, reikia perskaityti tūkstantį knygų. Tūkstantis knygų yra daug, galbūt tūkstančio ir nereikia, tačiau kaip kitaip praplėsti savo žodyną, jei ne skaitant kitų kūrinius? Yra žodynai ir tezaurai, bet tai yra tas pats kaip skaityti telefono knygas - tiesiog žodžiai be konteksto. Matant kaip kiti panaudoja tuos pačius žodžius, padarys tave geresniu rašytoju, nei šimtą valandų skaitant žodynus ir bandant išmokti tuos ilgus, keistus žodžius.

Jeigu nori kurti komiksus, skaityk komiksus. Jeigu nori kurti stalo žaidimus, žaisk stalo žaidimus.

Čia turbūt reiktų prisipažinti, kad šitą dalyką aš pradėjau atvirksčiai. Aš pirmiausiai pradėjau kurti komiksus ir tik po to domėtis. Kita vertus, nesiemiau bandyti kurti stalo žaidimus, kol nepradėjau žaisti.

Analizuok. Kai kalbame apie analizavimą, turbūt lengviausia pagalvoti apie stalo žaidimus. Kai žaidi stalo žaidimą, gali pradėti galvoti: koks tikslas vienos ar kitos mechanikos; kiek svarbi sėkmė; ar čia laimi strategiškai stipriausi žaidėjai (šachmatai); ar reikia blefuoti norint pasiekti pergale (pokeris)?

Tačiau analizuoti galima viską. Jeigu kalbame apie komiksą, tai analizuoti galima puslapio kompoziciją, spalvų pasirinkimą, judesio atvaizdavimą, foną... Ar man tęsti?

Dar įdomiau analizuoti yra rašytojų darbus: kokiais bruožais pasižymi pagrindinis personažas, koks įvykis pradeda nuotyki, kiek puslapiu rašytojas skiria įžangai, kiek puslapių skiria veikėjų pristatymui, kokioje situacijoje pirmą kartą pamatome pagrindinį veikėją?

Analizavimas yra ypač svarbus norint tobulėti. Jeigu nežinai, kaip tai daro kiti, kaip tu tobulėsi?

Kopijuok. Kai kalbame apie kopijavimą, visiems turbūt pirmiausiai į galvą ateina piešimas.

Piešimo atveju kopijuoti lengviausia, pasiimi permatomą popierių (kalkę) ir apvedžioji kontūrus.

Kopijavimas yra taip kaip išmokstama gerai piešti. Tačiau kopijuoti galima ne tik piešinius. Paimk jums labiausiai patikusį apsakymą, perrašyk jį pakeisdamas pagrindinio personažo lytį arba dar geriau pakeisk pagrindinį personažą į katę, kokia istorija gausis?

Jeigu kalbame apie stalo žaidimą, pakeisk vieną mechaniką kita, ar nuo to žaidimas tapo geresnis ar blogesnis? Būkime sąžiningi, daugeliu atveju žaidimas taps blogesniu, nes patys geriausi stalo žaidimai būna labai gerai subalansuoti. Jeigu žinome, kad žaidimas tapo blogesnis, kodėl? Kokia svarba tos mechanikos kurią pašalinai? Kaip pataisyti trūkumus, kuriuos sukėlė tavo pakeitimas?

Investuok į savo išsilavinimą. Visuomet lengva pasakyti: susirask mentorių, ką visuomet yra sunku padaryti. Tačiau internete pilna tekstų, yra popierinių knygų, yra video kursų. Pradėk nuo nemokamų resursų, bet kai suprasi, jog nori pasiekti tikrai gerus rezultatus, išsitrauk piniginę.

Patarimas yra vertas kainos, kurią už jį sumokėjai. Na gerai, tai nėra visuomet tiesa, nes internetas pilnas sukčių, tačiau dažnai norint pasiekti aukštesnį lygį, nemokamų resursų neužteks. Nemokami resursai yra gerai sudrėkti kojamos, suprasti ko tu nori, bet kai žinai ko tikrai nori, laikas nerti stačia galva.

Ir pabaigai – **niekada nenustok domėtis, niekada nenustok tobulėti.**

Rašymo mitai

Dabar pakalbėsime apie mitus, kuriuos prisigalvoja įvairūs žmonės.

Pirmas autoriaus kūrinys yra geriausias. Neturiu supratimo iš kur ir kodėl atsirado toks mitas, tačiau jį kartais vis dėl to tenka išgirsti.

Pirmiausia reikia suprasti du skirtingus dalykus: pirmas išleistas kūrinys dažniausiai būna ne pirmas parašytas. Jeigu kokios nors srities talentu gimstama, tai tikrai ne rašytoju. Rašytoju tampa, tai yra išmokstama savybė, kitaip šitas tekstas neturėtų prasmės.

Turbūt visi žino personažą Haris Poteris.

„Haris Poteris ir Išminties akmuo“ yra pirmoji rašytojos J. K. Rowling išleista knyga 1997 metais. Ar tai paneigia viską ką aš tik pasakiau? Nevarykit dievo į medį.

Rowling viename interviu teigia, jog rašyti įvairias istorijas pradėjo nuo 5 metų. Pirmoji jos pasaka vadinasi Kiškis (org. Rabbit).

1983 metais Rowling įstojo į University of Exeter studijuoti prancūzų kalbą.

1990 metais Rowling persikėlė į Portugaliją dirbti anglų kalbos mokytoja.

Kaip matote, Rowling pradėjo rašyti labai anksti, tačiau, kad jos pirma istorija būtų išleista, jai prireikė daugiau nei 20 metų. Be viso to, jinai nuolatos sukosi apie kalbas ir literatūrą, todėl šitą sritį turėjo išmanyti labai gerai.

Galbūt nevisi sutinka su tuo, kad Hario Poterio knygos yra geros. Tokiu atveju man sunku sugalvoti, kaip jūs apibrėžtumėte gerą knygą, bet paimkite kitą pavyzdį. Nebula premijos laureatus: Samuel R.

Delany „Babel-17“ - septintas autoriaus kūrinys; Ursula K. Le Guin „The Left Hand of Darkness“ - antras autorės kūrinys; Larry Niven „Ringworld“ - trečiasis autoriaus romanas, tačiau autorius parašė labai daug apsakymų; Robert Silverberg „A Time of Changes“ - net keturiasdešimt antras autoriaus kūrinys, jis buvo nominuotas daugybę kartų, tačiau laimėjo pirmą kartą tik su šia knyga.

Jeigu pirma leidykla mane atmetė, vadinasi aš tapsiu labai turtingas. Čia yra ironiją į ne kartą girdėtas istorijas, jog Stephen King pirmą romaną atmetė bene tuzinas leidyklų, J.K. Rowling ne ką mažiau įtraukiant net gi tokias garsias kaip Penguin ir HarperCollins, ee cummings atmetė 15 leidyklų Frank Herbert – net 20. Tačiau tai greičiau yra išimtys nei taisyklė. Leidyklos per metus atmeta šimtus kūrinių. Jeigu atmetė jus, tai geriausiu atveju - jūs esate tik vienas iš minios, niekuo neišsiskiriantis. Blogiausiai – netalelingas, nemokša.

Labai dažnai žmonės užfiksuoja savo dėmesį ant neįtikėtinų istorijų, kurios yra išimtys. Jų pasitaiko visuomet, bet kaip sakoma išimtys tik patvirtina taisyklę. Jeigu jus atmetė, tai tuomet geriau ne atkakliai atakuoti kitas leidyklas ir sulaukti to paties atsakymo, bet išsiaiškinti kas yra blogai.

Susiraskit žmogų, kurio pasakymas, kad jūs čiulpiat jūsų neįžeistų.

Savilaida – tai atsakymas. O koks buvo klausimas?

Šiais laikais labai dažnai sudaroma iliuzija, jog geriausias sprendimas yra leisti knygą pačiam, nei bendradarbiauti su leidykla. Kai kuriais atvejais, tai tikrai yra geras sprendimas.

Pirmas atvejis – jeigu norite, kad jūsų knygą skaitytų tik jūsų mama (ir visa giminė). Jeigu pats išleisite knygą, tai tikrai nereiškia, kad jinai taps staiga labai sėkminga ir visi ją pirks. Greičiausiai jos nepirks niekas, bet galbūt jūsų nėra toks tikslas? Galbūt jūsų tikslas yra parduoti dvi knygas.

Tuomet pirmyn!

Antras atvejis – jeigu esate žinomas. Jeigu esate žinomas, tuomet galite apsieiti be leidyklos ir būti tikras, kad jūsų knyga bus perkama. Nepriklausomai nuo jos turinio ar kokybės. Kita vertus, nepriklausomai kur leisite: leidykloje ar savarankiškai, geriau prieš leidžiant tapti žinomu.

Bendradarbiavimas su leidykla, ypač jeigu esate naujokas, turi vieną privalumą. Rimtai, tik vieną privalumą. Jeigu jūs sugebate įtikinti redaktorių, jog jūsų knyga yra verta dėmesio, tuomet jūsų knyga yra gera. Galbūt jinai nelaimės jokių apdovanojimų, galbūt netgi nebus labai perkama, bet jūs jau žinote kaip parašyti skaitomą knygą nuo pradžios iki galo. O jeigu parašėte vieną sugebėsite parašyti ir antrą – geresnę.

Naujokų problema, kad jie dažnai praleidžia kokias nors dalis, pavyzdžiui pamiršta aprašyti aplinką, nesukuria kulminacijos, veikėjai statiški ir plokšti, neįtraukia skaitytojų į kelionę kartu... Yra daugybė būdų kaip susimauti ir naujokai dažnai pasirenka daugiau nei vieną. Jeigu savarankiškai išleisite šlamštą, tai jis ir liks šlamštu.

„Eragoną“ parašė 15 metų vaikas. Tikiuosi visi esate girdėję, tą gražią pasaką, kaip 15 metų vaikas Christopher Paolini pradėjo rašyti „Eragoną“. „Eragonas“ buvo išleistas tik 2002 metais, kai autoriui tuo metu buvo 19. Taigi, pirmas klausimas: ar leidykla redagavo knygą 4 metus? Kažkodėl aš tuo netikiu. Jeigu jis rašė knygą keturis metus, ar galima sakyti, kad jinai parašyta 15-mečio? Bet aš jums palikau dar vieną labai malonią staigmeną: knygą išleido autoriaus tėvų leidykla! Ar jis būtų turėjęs šansus išleisti savo knygą kitoje, kokioje nors garsioje, leidykloje? Kažkodėl aš tuo labai abejoju.

Kaip manote kokio amžiaus debiutavo garsūs rašytojai?

Jane Austen - Sense and Sensibility (1811) 36 metai

Charles Dickens - The Pickwick Papers (1837) 25 metai

Sir Arthur Conan Doyle - A Study in Scarlet (1887) 28 metai

H.G. Wells - The Time Machine (1895) 29 metai

F. Scott Fitzgerald - This Side of Paradise (1920) 24 metai

J.R.R. Tolkien - The Hobbit, or There and Back Again (1937) 45 metai

Ray Bradbury - The Martian Chronicles (1950) 30 metų

J.D. Salinger - The Catcher in the Rye (1951) 32 metai

Ralph Ellison - Invisible Man (1952) 38 metai

Kurt Vonnegut - Player Piano (1952) 30 metų

Harper Lee - To Kill a Mockingbird (1960) 34 metai
Stephen King - Carrie (1974) 27 metai
Douglas Adams - The Hitchhiker's Guide to the Galaxy (1979) 27 metai
William Gibson - Neuromancer (1984) 36 metai
Chuck Palahniuk - Fight Club (1996) 34 metai
J.K. Rowling - Harry Potter and the Philosopher's Stone (1997) 32 metai.

Rašymas turi būti lengva. Labai dažnai žmonės sako, kad negali rašyti, nes mūza jų neaplanko. Nėra tokio dalyko kaip mūza ar įkvėpimas. Yra tik drausmė ir ryžtas. Sėdi ir rašai, įkvėpimas ateina rašant tekstą.

Rašymas yra toks pats darbas kaip ir visi kiti. Kartais jis lengvas, kartais sunkus. Kaip ir bet kurioje kitoje srityje: daugiau dirbi - kyla tavo kvalifikacija. Daugiau rašai, rašymas darosi vis lengvesnis. Jeigu nori būti rašytoju – rašyk. Nesvarbu apie ką, vis tiek didžioji dalis tavo pirmųjų darbų bus labiau tinkami išmetimui nei viešinimui. Rašyk, bet neskubėk publikuoti. Tiesiog rašyk.

Istorijų tipai

Konstanta. Simpsonai, Pagal Džimą – šis tipas naudojamas turbūt visose komedijose. Mes turim pažįstamą rinkinį veikėjų. Istorijos pradžioje kas nors atsitinka, tarkim laimi milijoną loterijoje, partrenkia bobutę ar kokia nors kita problema. Tačiau nepriklausomai nuo to kas atsitinka, galiausiai, pabaigoje mes turim tą patį veikėjų rinkinį. Jeigu laimėjo milijoną, tai jį paaukoko ar išleido, ar paaiškėjo, jog bilietas netikras. Jeigu partrenkė bobutę, tai paaiškėjo, kad tai buvo pripučiamą bobutę ar ateivis, ar dar kas nors ir todėl nereikia sėsti į kalėjimą. Viskas prasidėjo nuo pažįstamų veikėjų gyvenančių pažįstamoje aplinkoje, viskas tuo ir baigiasi.

Drama. Žalioji žibintas: animuotos serijos, Grand Hotel – šis tipas naudojamas visuose muilo operose. Tai tarsi myliu – nemyliu - vis dar myliu – nekenčiu – vėl myliu amžinas ciklas. Čia veikėjai gimsta, miršta, išvažiuoja, atvažiuoja. Sakytum visai kaip gyvenimas, tik normaliam gyvenime nebūna tiek daug intrigu.

Dvi linijos. Skūbis Dū: Paslapčių klubas, Aferistas – šis tipas labiausiai tinka detektyvams. Yra dvi linijos viena yra dabar vykstantis veiksmas pavyzdžiui kas pavogė žvejo tinklus ar atrakino seifą, antroji linija yra visas istorijas jungianti t. y. sezono linija. Paprastai 90% laiko yra skiriama dabartinei bylai/problemai spręsti ir 10% laiko testinei linijai. Kiekvienoje serijoje byla išsprendžiama ir pamirštama, tuo metu antroji linija mažais žingsneliais juda į priekį. Kitokį dviejų linijų siužetą pristato Elementaru, NCIS, čia antroji linija naudojama spręsti mažesnėms byloms arba asmeninėms problemoms pavyzdžiui pamestas pažymėjimas, artėjantis egzaminas ar kokios nors šventės.

Revoliucija. Šrekas, Matrica – šis tipas nėra tinkamas serialams. Čia pagrindinis veikėjas iš užguito niekam nežinomo bailaus programuotojo sėdinčio tulike patyręs daugybę nuotykių tampa supermenu, karaliumi. Tačiau esminis dalykas, jog kartu pasikeičia ne tik veikėjas, bet ir visas pasaulis. Kai žinai kas yra matrica, tai niekada nenori grįžti atgal į savo sapną, kai tampa karaliumi, tai nenori sėdėti vienas pelkėje. Tokios istorijos yra pačios įdomiausios, tačiau joms yra labai sunku sukurti tęsinius ir nors abu paminėti filmai juos turėjo, tačiau visi pripažįsta, jog originalai buvo žymiai geresni nei tęsiniai.

Iki šiol kalbėjau tik apie serialus ir filmus, tačiau tas pačias kategorijas galima pritaikyti ir knygoms. Jeigu pagrindinis veikėjas yra detektyvas, superherojus ar koks nors piratas, tai atlikęs darbą, misiją jis grįžta atgal į savo sugriuvusią pašiurę gerti alaus (konstanta). Kita vertus, jeigu veikėjas yra kareivis, tai jis gali nuo eilinio daryti karjerą iki generolo (drama). Arba tiesiog pakeisti pasaulį.

Ar rašyti tinklaraštį ir knygą tas pats?

Norėčiau pakalbėti kuo skiriasi tinklaraščio ir knygos rašymas. Tačiau norint sužinoti atsakymą į šį klausimą, mums klausimą reikia apsukti ir paklausti: kuo skiriasi tinklaraščio ir knygos skaitymas?

Ką reiškia skaityti tinklaraštį?

Internete labai daug informacijos, todėl žmonės skuba filtruoti šlamštą, nenori gaišti laiko dalykams, kurie nėra svarbūs, įdomūs, naudingi.

Rašant tinklaraštį labai svarbus kiekvieno įrašo pavadinimas. Jis turi būti kabinantis, nes žmonės perskaitę neįdomų pavadinimą nesivargins skaityti toliau. Jis turi būti ne per ilgas su teisingai parinktais žodžiais, nes pavadinimas taip pat svarbu google indeksavime ir tai padės privilioti naujų skaitytojų į tinklaraštį. Žodžiu, pavadinimas turi pardavinėti.

Aišku, įrašo turinys taip pat svarbus, tačiau, prieš tai kas yra parašyta, dar svarbiau kaip tai parašyta. Jei patiko įrašo pavadinimas, prieš pradėdamas skaityti, žmogus pirmiausiai jį permes akimis. Ar yra paryškintų žodžių, sakinių? Ar yra kokie nors išskirti, sunumeruoti punktai? Jeigu taip, tai lankytojas pirmiausiai perskaitys juos.

Ar tekstas turi pastraipas? Ar tos pastraipos nėra kilometro ilgio? Niekas nenori vargi skaitydamas tekstą, kuris blogai suformatuotas.

Ir tik praėjus visus šitus punktus žmogus nuspręs perskaityti įrašą nuo pradžios iki galo. Žodžiu, straipsnis turi pardavinėti save kiekviename žingsnyje.

Ką reiškia skaityti knygą?

Jeigu žmogus paima į rankas knygą, tai reiškia, jog jis niekur neskuba ir turi laiko. Tai reiškia, kad pardavimo procesas yra jau įvykęs. Pardavimo procesas įvyko, kai žmogus pamatė viršelį, kai perskaitė aprašymą (arba turinį arba atsitiktinį puslapį), kai kas nors rekomendavo. Viskas daugiau pardavinėti nereikia, dabar reikia suteikti kokybišką turinį, nes jeigu jis užknis žmogus pasiims kitą knygą.

Kam knygoje reikalingi skyriai? Kad perskaitęs penktą skyrių, žmogus galėtų knygą pasidėti ir pasiimti rytoj. Skaitydamas knygą skyrių pavadinimų žmogus arba neskaito, arba perskaitęs iš karto užmiršta, žmogus ne google. Jeigu vietoj skyrių pavadinimų būtų numeriai, pats skaitymo procesas nei kiek nenukentėtų.

Ar reikia paryškinti sakinius, išdėlioti punktus? Žinoma, jeigu autorius nori kažką pabrėžti, išskirti, tačiau kas svarbu sprendžia skaitytojas. Jis pasiims pieštuką ir pasibrauks jam patikusį, svarbų sakinį.

Ar e-knygos skiriasi nuo popierinių knygų? Žinoma, negali pasiimti pieštuko ir pabraukti patikusio sakinio e-knygoje. Tačiau knyga yra knyga, nesvarbu kokioje formoje jina būtų. Ir jeigu jau žmogus pasiryžo perskaityti knygą, jis tą padarys.

Apibendrinant, tinklaraščiai ir knygos yra labai skirtingi dalykai iš jų tikimasi skirtingų rezultatų, todėl ir rašyti reikia skirtingai. Žmonės neturi daug laiko tinklaraščių skaitymams, todėl svarbu greitai ir trumpai perteikti esmę. Knygų skaitytojai turi laiko, jie nori ne koncentruotų, bet plačių, išsamių žinių.

Tu nebūsi rašytojas

Nesenai vienas žmogus pasakė, jog norėtų knygų lentynoje pamatyti ir savo knygą. Kadangi aš ir pats turėjau panašią svajonę, tai sukelia įvairių minčių. Nors aš kalbėsiu apie knygas, tačiau manau, jog tai tinka bet kuriai svajonei.

Kaip įgyvendinti savo svajonę, kai aplinkui yra milijonas žmonių darančių, tai ką tu nori, žymiai geriau?

Apgaule. Reikia apgauti save.

Svajonė yra: *aš noriu turėti knygą*. Ar tai yra labai konkreti ir vienareikšmiškai suprantama svajonė? Tie kas turi tokią svajonę dabar atsakė – taip, visi kiti – ne.

Taigi, ką tai reiškia?

- 1) Nusipirkti sąsiuvinį, prirašyti jį, pasidėti į lentyną. Ar tai jau skaitosi, kad turi knygą? Kai aš buvau vaikas aš būtent taip ir padariau. Prirašiau sąsiuvinį, išsikarpiau įvairių nuotraukų iš žurnalų ir priklijavau ant sąsiuvinio, nes knygos viršelis turi būti gražus. Aš buvau laimingas.
- 2) Surašyti savo tekstus į PDF, patalpinti internete, kad kiti žmonės galėtų parsisiųsti. Ar to užtenka?
- 3) Surašyti savo tekstus į PDF, pardavinėti internete. Kai kuriems žmonėms, jų kūrinys gali būti vadinamas knyga tik tuo atveju, kai jį kas nors nuperka. Lietuvos e-knygynai mielai pardavinės jūsų e-knygas, arba galite pardavinėti pats pasinaudodami įvairiomis platformomis.
- 4) Sumokėti pinigų spaustuvei, atspausdinti dvidešimt egzempliorių, padalinti giminėms ir draugams. Kai kuriems žmonės yra svarbu turėti daiktą, kurį gali pačiuo pinėti. Prisipažinsiu, jog man asmeniškai irgi patinka laikyti knygas rankose. Pavyzdžiui komiksą Paslėptas miestas galite skaityti internetu ir popieriniu formatu, tačiau popierinį formatą galite gauti tik asmeniškai susisiekę su autoriumi.
- 5) Sumokėti pinigų leidyklai ir jūsų knyga atsidurs beveik kiekviename knygyne. Vienas žmogus norėjo pasigirti savo kūriniais fantastikos forume ir buvo išjuoktas, nes... rašo siaubingai. Bet žmogus nepasidavė ir vis tiek išleido savo knygą. Dabar ją galite rasti bet kurio knygyne aukščiausioje lentynoje renkančią dulkes. Norite tapti literatūros Minedu? Prašom, niekas jūsų nesustabdys.
- 6) Išleisti knygą, nemokant pinigų leidyklai. Tai buvo mano tikslas. Aš daug kartų bandžiau parašyti fantastinę knygą, tačiau man nesisekė ir literatūros Minedu būti taip pat nenorėjau. Ką aš padariau? Parašiau programavimo pradžiamokslį. Tokio pasirinkimo yra dvi priežastys. Visų pirma, šitoje rinkoje nėra jokios konkurencijos. Antra, aš gerai žinojau dalyką. Jūs greičiausiai irgi turite, kokį nors hobi, kurį išmanote gerai ir, jeigu tai ne maisto gaminimas, tikėtina, jog nėra jokios konkurencijos.
- 7) Laimėti nacionalinį apdovanojimą. Apdovanojimai yra suktas dalykas. Tai kaip ir korupcija be korupcijos. Jūs patikite savo likimą kažkokiems tretiems žmonėms. Dažnai, kad gauti kokį nors apdovanojimą reikia būti kokios nors organizacijos nariu ir susimokėti, kokį nors galbūt netokį ir mažą nario mokesį. Kartas nuo karto pavaišinti organizacijos narius vynu yra didelis privalumas. Ta prasme, jeigu pažiūrėtumėte kas laimi nacionalinius apdovanojimus, tai devyniais atvejais iš dešimties, juos gauna žmogus apie kurį niekada jūs negirdėjote ir daugiau niekada negirdėsite, bet kažkas apie jį žinojo...
- 8) Išleisti nacionalinį bestselerį. Formulė labai paprasta: pirmiausiai tapkite žinomu, tada parašykite knygą. Ar galima atvirkščiai? Ne. Rimtai – ne.
Lengviausias būdas šitą pasiekti yra tapti lietuviškos televizijos žvaigžde. Kartais nuo karto sužimba ir koks nors Facebook meteoritas, bet tos retos išimtys tik patvirtina taisyklę.
- 9) Išleisti pasaulinį bestselerį. Jūs turbūt nepatikėsite, bet norint išleisti bestselerį, nereikia mokėti gerai rašyti. O ko reikia? Mokėti gerai marketingą. Pirmiausiai suburkite tarptautinę bendruomenę. Tuomet parašykite knygą ir įtikinkite savo bendruomenę pirkti knygą tik konkrečias dvi – tris dienas. Matot šiais laikais reitingai paprastai skaičiuojami pagal pardavimų skaičių per tam tikrą laiką. Tai gali būti savaitė ar mėnuo. Labai retai kada ilgesnis laikotarpis, jeigu visi jūsų fanai pirks knygą tą pačią dieną jūs staiga šoktelėsite į tos dienos topų viršūnę, kiti žmonės pamatę naują knygą tope, pagalvos, kad tai gera knyga irgi nusipirks ir staiga – boom jūs turite bestselerio statusą.
- 10) Laimėti tarptautinį apdovanojimą. Šitas yra sunkus. Pirmiausiai, tai be jokių kalbų reikia gerai mokėti rašyti. Antra, reikia būti išleistam tinkamu laiku, nes jeigu bus daug konkurentų gali jūsų tiesiog nepastebėti per minią kitų. Jeigu jūsų ir žinomo autoriaus kūriniai yra vienodo gerumo visai tikėtina, jog pasirinks žinomą autorių vietoj jūsų. Trečia, reikia turėti sutartį su teisinga leidykla. Kai jūs esate žinomas, aišku, galite užsiimti savilaida, bet kai nesate žinomas, kad į jus atkreiptų dėmesį visokių apdovanojimų komisijos geros leidyklos rekomendacija tikrai praverstų. Ketvirta, reikia išleisti teisinga kalba. Būkim sąžiningi, teoriškai yra apdovanojimų, kuriuos galima laimėti knygas leidžiant lietuvių kalba, realistiškai daugelis prestižiniais vadinamų apdovanojimų vertina knygas išleistas anglų kalba. Taigi, arba jums reikia tapti tos kalbos ekspertu arba susirasti labai gerą vertėją.

Ar pamiršau dar kokį nors variantą? Manau, kad ne.

Taigi, įsivertinkite realistiškai tai ko jūs norite ir ką galite pasiekti. Manau, kad realistiškai šiuo metu nėra nei vieno lietuvių, kuris galėtų pasiekti paskutinį punktą. Bet jeigu jūs to norite, tai sudarykite dešimties – dvidešimties metų planą ir galbūt jums pasiseks.

Parašęs tekstą *Rašytojo kelias*, pradėjau gauti daug žinučių dažniausiai nuo merginų norinčių parašyti savo knygą. Esu tikras, jog vienas dalykas yra nekartą išsakytas kituose mano tekstuose, tačiau verta pakartoti dar šimtą kartų, nes atsitiktiniai lankytojai kitų mano tekstų neskaito, arba tiesiog nesupranta.

Idėjos yra niekas. Vienas svarbiausių dalykų, ko bijo žmonės – tai, kad pavogs jų idėją. Tačiau jeigu idėja būtų aukso vertės ir tik vienas būdas ją įgyvendinti mes turėtume tik vienos rūšies sūrį, tik vienos rūšies saldinius... Ar man tęsti? Skirtingi žmonės tas pačias idėjas supranta skirtingai, net jeigu jūs ką nors įkvėpsite papasakodami savo idėją, jo realizacija bus kitokia nei jūsų. Taip, jinai gali būti geresnė, bet dažniausiai niekam nerūpi jūsų idėja išskyrus jus patį.

Grižtamasis ryšys. Jeigu jūs rašote rūsyje prie žvakės ir niekam nerodote savo kūrinio, jūs netapsite rašytoju. Jeigu pirmas žmogus, kuriam parodysite savo kūrinį bus redaktorius, daugeliu atveju jūs negausite jokio atsakymo, nes jis gauna šimtus vienodai nuobodžių darbų ir neturi laiko kada visiems atsakyti. Ir ne, jūs greičiausiai nesate išskirtinis talentas, dėl kurio redaktorius atvažiuos raudonu limuzinu (išimčių visuomet pasitaiko).

Jeigu kūrinį parodysite kokiam nors giminaičiui ar gerbėjui (kuris gali turėti viešai nedeclaruotų minčių, ką norėtų su jumis padaryti) gausite atsakymą, kad jūs rašote labai gerai, nes tiesiog nenorės jūsų įžeisti. Daugelis žmonių nemoka rašyti kritikos, todėl dalinkitės savo idėjomis ir kūriniais atitinkamose bendruomenėse, forumuose. Taip pat įsiklausykite į tai ką jums sako. Kritika gali būti skaudi, bet jie kritikuoja ne jus, o tik jūsų kūrybą (arba jūs nuėjote į lochų forumą).

Laikas. Gauti antrą nuomonę niekada nėra per anksti, bet gali būti per vėlu. Jeigu kažkam papasakojote savo idėją ir gavote pastabų, nuo to jūsų idėja gali tapti geresnė. Jeigu rašote kūrinį, sugaišote metus laiko ir gavote atsakymą, jog kūrinys yra nuobodus bei jame trūksta kulminacijos, jūs iššvaistėte metus laiko ir dar galite iššvaistyti tiek pat, kai bandysite jį pataisyti. Jei būtumėte gavę kritiką rašymo eigoje, būtumėte galėję iš karto pakreipti teisinga kryptimi.

Dauginimasis. Jeigu su kažkuo pasidalinote savo idėja, jūs turite ne po pusę idėjos kiekvienas, bet po vieną idėją. Staiga iš vienos idėjos atsirado dvi. Tai yra pati svarbiausia taisyklė, nepamirškite.

Pirate

Iš tikrųjų parašyti knygą yra lengviausias etapas. Net jei parašai pačią siaubingiausią literatūros gėdą, tu jau esi kaip ir rašytojas. Bet autoriumi tampa tik tada, kai tave skaito. Manychiau, viena iš didžiausių rašytojų klaidų ir yra, jog jie nori matyti knygą lentynoje, o ne skaitytojo rankose, skaityklėse, monitorių ekranuose ir t.t. Nes juk rašyti iš esmės reikia skaitytojams, o ne lentynoms. Čia jau dažniau kalba ta garbėtroška, pasislėpusi "musiuose" :D Vargu ar yra rašančių, kurie nenori pripažinimo, tai yra natūralus instinktas. Tačiau kalbant apie LT auditoriją, tai tikrai pakanka tapti "žvaigžde", kad tave skaitytų. Ir šiaip kuo žmogus labiau nusišneka, tuo knyga tampa sunkiai pasiekiami ir dar sunkiau įperkama :D Ir tai tik dar kartą parodo, kad ne visada skaitantis žmogus iš tikrųjų yra jau toks dvasiškai turtingas, koks iš esmės turėtų būti :D kažkada tai buvo aksioma, o dabar jau praėjo tie laikai.. Šiaip šiuos laikus galima taip pat neblogai išnaudoti. Mėgstantis rašyti gali tiesiog kurti savo blogą, kaupti "populiarumą", o tuomet bac, ir parašyti kokią knygą. Tikrai atsiras ją skaitančių. Net ir tarp LT blogerių yra ne vienas toks atvejis :) Kitas gi klausimas, ar iš to rašymo norisi uždirbti.. čia jau visiškai kita istorija :D

Exuss

Dar galima pridėti tai, kad rašymas turbūt pati pigiausia veikla. Užtenka rašiklio ir popieriaus. Mėgstantiems fotografuoti juk reikia nusipirkti fotoaparata. Norintys groti turi įsigyti muzikos instrumentą ir dar ne patį prasčiausią. O rašyti genialias mintis galima ir ant šūdino popieriaus. Bet pamirštamasis pats svarbiausias dalykas! Geras rašytojas gerai išmano tai, apie ką rašo. Tam neužteks tik rašiklio ir popieriaus! Reikia ir gyvenimiškos patirties, ir pažinti kitus kraštus, ir iširti sritį apie kurią rašai.

Va, šių dienų pavyzdys, novelė "Marsietis", kurią parašė Andy Weir. Kai rašė, dėjo po skyrelį online nemokamai visiems. Žmonėms patiko, sako idėk viską kaip knygą. Idėjo į amazon.com, žemiausią įmanomą kainą uždėjo 0.99 dolerio. Ir knyga "Marsietis" tapo bestseleriu. Po to pagal knygą pastatė filmą "Marsietis", ir filmas gavo Oskaro nominaciją už scenarijų. Tai sci-fi žanras, tačiau knyga girinama už realistiškumą. Žiūrim, ką autorius Andy Weir gerai išmanė, ir randame štai ką:

* rašytojo tėvas yra dalelių fizikas;

* pats rašytojas yra kompiuterių specialistas;

* studijavo astronomiją, planetų orbitų mechaniką;

* pats sukūrė kompiuterinę programą, kuri pagal Žemės ir Marso padėtį apskaičiuoja geriausią datą/laiką paleisti kosminį laivą į Marsą.

Ar tokią knygą galėjo parašyti juokingų paveikslukų feisbuke like'intojas?

Tu tikrai nebūsi rašytojas

Kiek anksčiau pradėjau rašinių ciklą apie knygų rašymą. Taip pat pradėjau knygų skirtų mokyti rašyti skaitymą. Šio teksto pabaigoje rasite nuorodas į abu sąrašus. Šiandien norėčiau pridėti naują tekstą į rinkinį. Kalbėsiu apie save, bet manau, kad tai tinka ne man vienam.

Kaip atsiranda idėjos? Tai didžiausia mano problema. Ne, man ne trūksta idėjų. Aš turiu jų milijoną ir vieną. Esmė ne idėjų kiekis, o kokios tos idėjos. Dažniausiai idėjos, kurios ateina man į galvą yra apie pasaulį. Problema yra ta, kad pasaulis nėra veikėjas. Jeigu rašote apsakymą, tai gali būti apie pasaulį, nes apsakymo formatas yra trumpas ir nereikalauja labai išvystytos istorijos ar veikėjų, tačiau romanai, bent jau tie kuriuos žmonės skaito, nėra apie pasaulį, jie yra apie veikėjus ir jų problemas. Ar Starwars istorija galėtų vykti Viduržemėje? Žinoma, kodėl gi ne? Mirties žvaigždė? Pakeiskite ją magišku rutuliu.

Pasaulis suteikia žavesio ir kartais nulemia veikėjo pasirinkimus. Pavyzdžiui Vandens pasaulis yra ant vandens, tai lemia visų personažų pasirinktas keliavimo priemonės. Mad Max yra apokaliptinis dykumų pasaulis, čia atitinkamai niekas nekeliauja laivais. Aišku, istorija apie vandens trūkumą negalėtų vykti negalėtų vykti Vandens pasaulyje, tačiau pasaulis vis tiek nėra veikėjas, tik taisyklių, limitų rinkinys, kurį pasirinko kūrėjas.

Geriausia istoriją pradėti nuo globalios idėjos/temos, kurią norima pristatyti. Kaip pavyzdžiui, vanduo yra labai svarbus resursas ir todėl mes turėtume jį vertinti. Tuomet, kai mes žinome idėją, kurią norime pristatyti, reikia pasirinkti tinkamą personažą. Jeigu mes norime kalbėti apie vandens vertę, tai geriausiai būtų personažas, kuris nevertina vandens istorijos pradžioje, tuomet praranda priėjimą prie vandens ir istorijos pabaigoje vėl gavęs priėjimą prie vandens pradeda jį vertinti. Taip, tai klasikinė taisyklė: nevertini to ką turi, kol neprarandi.

Jeigu mes norėtume kalbėti apie lygias žmonių teises, šiai dienai geriausiai būtų pasirinkti gėjų, keletu dešimtmečiu atgal tai būtų buvęs tamsiaodis, vienu šimtmečiu atgal tai būtų moteris.

Priklausomai nuo realijų, tinkamiausias personažas gali keistis. Man labai juokinga, kai šiais laikais superherojai staiga tampa gėjais. Tai, kad pasakai, jog superherojus yra gėjus jo tokiu nepadaro. Jis tai turi parodyti savo veiksmais arba dar geriau konfliktu, pavyzdžiui herojus nėra priimamas į superherojų lygą, dėl savo orientacijos. Tai jau istorija.

Pakalbėkim apie idėjas, kurios ateina man į galva, galbūt jūs sugebėsite mano idėjas paversti geromis idėjomis.

1) Ar galima parašyti istoriją, kur pagrindinis veikėjas yra žudikas neatskleidžiant to skaitytojui iki paskutinio momento?

2) Yra planeta, kurios gyvūnai migruoja trijų šimtų per valandą kilometrų greičiu. Naujieji planetos kolonistai to nežinodami pasistato gyvenvietę tiesiai ant migracijos kelio. Ši idėja jau turi konfliktą. Gyvūnai ir naujakūriai kažkada susidurs, bet kaip tai paversti gera istorija? Kaip pradėti istorijos

pasakojimą? Jeigu pradėsime istoriją nuo naujakurių nusileidimo, tai kaip išlaikysim skaitytojo dėmesį iki susirėmimo? Ar tuomet bus kažkoks vietinis, kuris bandys įspėti kolonistus? Istoriją taip pat galima pradėti likus dienai, valandai iki susidūrimo, susidūrimo metu arba po susidūrimo praėjus kažkiek laiko. Pasirinkus skirtingą pradžios momentą, tai gali būti skirtinga istorija. Jeigu pradėdame praėjus po susidūrimo porai dienų, tai galėtų būti istorija žmonių sugebėjimą išgyventi ir prisitaikyti. Tačiau čia grįžtu, prie to ką kalbėjau anksčiau, mano idėjos yra apie pasaulį. Geros istorijos pirmiausiai gauna pamatinę idėją.

3) Miestas, kuriame gyvena tik šunys. Tai galėtų būti istorija apie nacionalizmą, tautos identitetą arba bandos mentalitetą. Miestas nėra istorija, tiesa pasakius istorija galėtų būti apie bet ką.

Pavyzdžiui katė atkeliauja į miestą. Kodėl? Ar katė yra turistas ar čia atsikelia gyventi?

4) Pasaulis, kuriame vasarą yra daugybė skirtingų gyvūnų. Vieni mėsaėdžiai, kiti žoliaėdžiai, tačiau atėjus žiemai gyvūnai pakeičia kailį, numeta ragus (tie kas turi) ir virsta viena banda. Įdomus pasaulis, bet kaip į jį įdėti konfliktą?

Jeigu šios idėjos jums atrodo panašios į matytus filmus ar skaitytas knygas, nesistebėkite, idėjos kyla žiūrint filmus, skaitant knygas, jos neateina iš oro. Bet visai gali būti, kad aš nesu girdėjęs apie filmą/knygą, kurią jums priminė mano idėja.

Ar jūs mylite savo herojų? Dažnai pradėdantysis įsimyli savo personažą ir nebaigęs rašyti pirmos istorijos jau galvoja apie trilogiją. Tai yra labai blogai, nes automatiškai reiškia, kad veikėjas nemirs pirmoje knygoje. Aišku, niekas nesako, kad jūs būtinai turite nužudyti savo personažą, tačiau, kai įsimyli jį, tuomet nesinori suteikti jam vargų ir skausmų, bet būtent vargai ir skausmai daro istoriją įdomią. Jeigu skaitytojas bijo dėl to, kad veikėjas gali būti nužudytas, jis tik labiau įsitraukia į istoriją.

Personažo įsimylėjimas taip pat dažnai veda ir prie silpo priešininko. Gaunasi, kad herojus teisingas, o priešininkas daro blogą tik dėl to kad darytų blogą, nes yra blogas. Jeigu rašote knygutes vaikams tokios logikos užteks, mes viską paprastiname vaikams, tačiau geram romanui priešininkas be stiprios istorijos nepadės. Jeigu pasižiūrėtumėte į realų pasaulį žmonės, kuriuos vadinate teroristais arba nusikaltėliais dažniausiai nedaro blogio vardant blogio, jie kovoja už „tiesą“, „laisvę“, jie turi kilnius tikslus, kurie žiūrint iš kitos pusės atrodo... hm... sakykim, juokingi. Konfliktas yra dviejų požiūrių susikirtimas. Ne, aš nenoriu pateisinti žmonių žudynių, tačiau žmonės, kurie jas atlieka mano, jog tai yra vienintelis teisingas kelias. Tas pats turi būti ir jūsų kūryboje.

Tu tikrai nebūsi rašytojas 2

Aš prisijungiau (jau prieš kurį laiką) į vieną rašytojų grupę Facebooke. Iš pradžių buvau nusiteikęs labai optimistiškai ir galvojau, kad tai pakels mane kaip rašytoją į naują lygį. Pirmas klausimas, kurį uždaviau buvo: kokią programinę įrangą naudojate rašyti ir planuoti scenarijus? Kaip žinia, rašymas nėra tik teksto suvedimas, reikia apsirašyti aplinkas, reikia pasirašyti veikėjų biografijas... Daug veiklos aplink istoriją ir norėtusi, ją patogiai susidėlioti.

Ilgiau pabuvęs toje grupėje supratau, jog toks klausimas užduodamas vidutiniškai kartą per mėnesį. Pirmas klausimas, kur parašiau ilgą nuoširdų atsakymą buvo: ką patartumėte pradedančiajam rašytojui? Ilgiau pabuvęs toje grupėje supratau, jog toks klausimas užduodamas vidutiniškai kartą kas dvi savaitės...

Facebook nėra tinkamas formatas informacijos perdavimui, forume būtų vienas klausimas ir visi eitų skaityti atsakymų, vietoj to kad uždavinėtų tą patį klausimą. Ir, kai pamatai tą patį klausimą užduodamą penktą kartą... ar kam nors kyla noras į jį atsakinėti? Man ne. Tiesa pasakius po antro karto, aš jau pasiplaunu rankas. Bet šitas tekstas ne apie tai...

Pakalbėkime apie tai, kodėl jūs nebūsite rašytojas, jeigu jūs esate toks kaip tie Facebook nariai.

Norite atspėti koks yra **dažniausiai užduodamas klausimas**? Jis, aišku, gali būti kiek kitokioje formuluotėje, bet skamba maždaug taip: *padėkite sugalvoti man personažo vardą, jis yra blogas, bet neturi nei vienos katės ir kiekvieną rytą šeria žirafas*. Tokie ir panašūs klausimai užduodami vidutiniškai kartą kas dvi valandos...

NIEKAM NERŪPI, KAIP TU PAVADINSI SAVO PERSONAŽĄ, vis tiek niekas neskaitys tavo nevykusio kūrinio. Bet, jeigu norite šiek tiek geresnio patarimo, tai, kai nežinote kaip vadinti savo personažą visuomet, vadinkite jį Petru. Petras yra saugus vardas. O jeigu personažas yra moteris? Kaip jau sakiau ir pakartosiu dar kartą, vadinkite personažą Petru, jeigu nežinote, kaip turėtumėte jį pavadinti.

Na, o jeigu norite dar geresnio patarimo, tai nueikite į knygyną nusipirkite popierinį kalendorių (taip tokių daiktų dar yra), tą plėšomą, kur viena diena yra vienas lapelis, juose būna surašyti žmonių vardadieniai. Jums net nereikia naujo kalendoriaus, galbūt rasite ką nors pas senelius palėpėje. Vardadieniai nesensta.

Pabandykite įsivaizduoti, kaip tėvai suteikia vardus savo vaikams: *aš noriu, kad jinai būtų instagram žvaigždė ir rodytų daug papų nuotraukose, todėl manau, pavadinsiu ją sexxiukė13...* arba: *aš noriu, kad mano sūnus užaugęs būtų banditas, todėl negaliu vadinti jo Tomu, Tomas yra per daug minkštas vardas... reikia vardo, kuris parodytų kietą charakterį, todėl pavadinsiu Bocmanu...*

Veikėjų vardai yra nesvarbu. Kaip pavadinsi, nesugadinsi... Na išskyrus, jeigu jūsų veikėjo vardą sudarys vien priebalsės. Net ir ateivius geriau vadinkite Petru, o ne xltuxchty. Sunkiai ištariamasis vardas apsunkina teksto skaitymą ir, jeigu tekstą skaityti sunku, gali būti kad skaitytojas jį numes taip ir nesužinojęs, koks fantastiškas rašytojas jūs esate (ne, jūs nesate fantastiškas rašytojas, bet niekas nedraudžia jums taip manyti).

Ir galvodami vardus, turėtumėte laikytis dar vienos taisyklės, visų veikėjų vardai turėtų prasidėti skirtinga raide. Jeigu veikėjų vardai skamba panašiai, tai apsunkina skaitymą ir eigoje galima pamesti kas ką daro... Įsivaizduokite, jog visus personažus pavadinate iš P raidės: Petras, Petrelis, Petronėlė, Piteris, Pilypas, Pijus, Paulius, Paula, Paulina...

Veikėjų vardai yra visiškai nesvarbu, tačiau tai pasakęs turiu pridėti dar vieną dalyką... J.R.R. Tolkien buvo anglų kalbos profesorius ir visi personažų vardai turi tam tikrą reikšmę, pavyzdžiui Smėagol reiškia šiukštinėjantis, sėlinantis. Frank Herbert rašydamas „Kopą“ veikėjų vardams įkvėpimo sėmėsi iš arabų ir rytų šalių vardų. Vardai gali turėti įtakos knygos nuotaikai, bet tai tikrai neturėtų būti problema rašant jūsų pirmą istoriją. Pradžiai reikia išmokti parašyti istoriją, kurią žmonės norėtų skaityti, o jau po to gilintis į detales. Galiausiai, geros istorijos yra perrašomos ne vieną kartą ir perrašymo metu galima veikėjų vardus pakeisti.

Niekad nesupratau tokio dalyko kaip **rašytojo blokas** ir taip, tai yra antras populiariausias klausimas Facebook grupėje: *padėkit, ką daryti man rašytojo blokas*. Nerašyk.

Visai nesenai perskaičiau mintį, kuri man patiko: *rašymas, ne griovio kasimas, jam įkvėpimo nereikia*. Pagalvokite apie tai.

Sako sotus alkano neužjaučia, taigi... taip, niekada nesu patyręs rašytojo bloko... Vien šitą tinklaraštį rašau beveik penkiolika metų, plus dar penkis metus rašau naujienlaiškį... Taigi, simbolių skaičius susidaro... Ar tai reiškia, kad esu pabaigęs visus savo tektus, kuriuos pradėjau? Ne. Esu pradėjęs gerokai daugiau istorijų nei pabaigęs... Galbūt du kart, o gal tris kartus daugiau esu pradėjęs, nei pabaigęs... Esu pradėjęs tinklaraščio įrašų ir nepabaigęs, ir, savaime suprantama, nepublikavęs... Bet tai nėra rašytojo blokas... Tinklaraščio įrašo atveju, tai reiškia, kad idėja, kuri

galvojau yra labai gera, iš tiesu nėra gera, nes nežinau ką rašyti... Istorijos atveju, tai reiškia, jog pagautas įkvėpimo sėdau rašyti ir nesuplanavau istorijos iki galo... Jeigu tu suplanuoji istoriją iki galo, iš kur pas tave gali būti rašytojo blokas?

Taip, yra dviejų tipų rašytojai, tiek kurie susiplanuoja istorijas ir tie, kurie rašo jas neplanuodami, bet jeigu tu nesugebi pabaigti savo istorijos, vadinasi tu nesi antro tipo rašytojas. Sėsk ir planuok. Jeigu istorija yra suplanuota, vadinasi žinai ką reikia parašyti, o jeigu turi problemų su detalėmis, tai nelabai rimtos problemos. Nežinai kaip aprašyti kambarį? Nueik į Pinterest ir pasižiūrėk. Nežinai, kaip aprašyti gatvę? Nueik į Google maps. Kai žinai ko trūksta, lengva susirasti pavyzdį, kai nežinai ko trūksta, vadinasi planas buvo blogas, planuok iš naujo. Ne visos istorijos gali būti parašytos, nes tiesiog pirminės idėjos buvo blogos, bet tai ne problema, tiesiog reikia naujos idėjos... O kaip žinia, idėjos skatiko nevertos, nes jų yra daug...

Jeigu aš nežinau, kas yra rašytojo blokas, ar tai reiškia, jog aš visuomet noriu rašyti? Ne, pasižiūrėkite į mano tekstų publikavimo dažnumą. Būna kartais, kad nieko nepublikuoju du mėnesius, o tuomet būna trys tekstai vienas po kito... Man patiko Mamontovo pasakymas, kad menininkas yra kaip kempinė, pradžia jis turi sugerti, tik po to gali kažką pateikti. Tai ką aš veikiu, kai nenoriu rašyti? Žaidžiu žaidimus, žiūriu multikus, bendrauju su žmonėmis ir nardau facebooke... Jūs darykite tą patį ir niekada nesusidursite su rašytojo bloku.

Rašau, rašau istoriją

Let's Talk Kaunas (renginys, kur renkasi Erasmus studentai) turi vieną žaidimą, kuris turėtų būti įdomus žmonėms norintiems tapti rašytojais. Žmonės yra padalinami į grupes ir gauna po tris žodžius. Su tais žodžiais grupė turi parašyti istoriją.

Jeigu turite bendramintį, tai jis gali sugalvoti tris-penkis žodžius jums ir jūs jam. Jeigu taip atsitiko, kad bendraminčių neturite, tuomet galite atsidaryti pirmą straipsnį facebook ar jūsų mėgstamiausioje svetainėje ir paimti dešimtą, dvidešimtą ir trisdešimtą žodžius.

Let's Talk Kaunas tikslas yra paskatinti žmonių bendravimą, o ne gerinti jų literatūrinius įgūdžius, todėl jų sukurtų istorijų nevertėtų teisti per literatūrinę prizmę. Vis dėl to dalykai, kurie man užkliūna Let's Talk Kaunas grupių kūryboje yra labai panašūs į tuos, kurie užkliūna man, kai žmonės paprasčiausiai paprašo paskaityti jų kūrybą (atsiunčia el.paštu) ir aš apie tai norėčiau pakalbėti.

Pradėkime nuo užduočių.

Pirma užduotis: Batas, kareivis, licenzija.

Prieš skaitydami toliau pabandykite parašyti savo istoriją ir palyginti kas gavosi. Aš neatpasakosiu visos istorijos tik pabandyčiau perteikti pagrindinę mintį. Visa istorija paprastai užima nuo pusės puslapio iki lapo.

Grupės istorija: *Kareivis atėjo į oro uostą. Patikrinimo metu suprato, jog paliko savo licenzija namie, bate.*

Mano istorija: *Batas: aš turiu licenziją žudyti.*

Kareivis: Aš tavim netikiu.

Batas: pykšt.

Antra užduotis: Namas, durys, laimė.

Kaip ir pirmu atveju pabandykite parašyti savo versiją, prieš skaitydami toliau.

Grupės istorija: *Aš stovėjau namuose ir žvelgiau pro langą. Kieme pasirodė vaikinai su didžiule puokšte rožių. Aš atidariau duris ir išbėgau į kiemą. Jis man įteikė rožes. Aš suradau savo gyvenimo laimę.*

Mano istorija: *Durys pasiskundė namui: Laimė niekada nepalanko manęs.*

Namas atsakė: O tu pabandyk atsiverti.

Durys atsivėrė ir laimė praėjo pro jas.

Man turbūt reikėjo nusifotografuoti originalias istorijas, kad jūs geriau suprastumėte, bet tebūnie kaip yra.

Kurdamas komiksus aš supratau vieną dalyką: komiksas gali turėti maksimum šešias eilutes ir paskutinė turi būti punchline. Jeigu jums reikia savo kūrinį skaityti viešai, tai kurti ilgų istorijų tikrai neverta, nes įvarysite nuobodulį. Bet jeigu rašote tik sau, rašykite kiek tik norite.

Daugelis žmonių, niekada nepagalvos jog namas, batas, durys gali būti veikėjai. Jie tik statiniai daiktai kažkur fone, bet jeigu tai yra žodis, kurį reikia panaudoti istorijoje, kodėl jis turėtų būti paminėtas tik tarp kito, o ne kaip pagrindinis personažas?

Žmonės per daug įsikibę į realybę. Toks įsikibimas gali labai varžyti fantaziją. Jeigu jūs rašote ne biografiją ar memuarus, viskas yra fantazija, aišku, tik su kitokiomis pagrindinėmis taisyklėmis. Galbūt mano noras padaryti daiktus veikėjais kyla iš mano pomėgių žiūrėti multikus? Tačiau į visą šitą galima pažiūrėti ir kitaip: ar Batas negalėtų būti žmogaus vardas? Lietuvio, greičiausiai ne, nebent tėvai debilai, bet užsieniečiui tai gali atrodyti kaip labai normalus vardas.

Antra dažna klaida – **yra įvykis be priežasties.** Žmonės atlieka vienus ar kitus veiksmus turėdami kažkokią motyvaciją. Ta motyvacija gali būti neteisinga arba jums nesuvokiama, bet jinai visuomet egzistuoja. Ta motyvacija gali būti baimė (baimė prarasti, baimė konkretaus žmogaus ar įvykio) arba noras kažką gauti (turėti daugiau pinigų, automobilių nei kaimynai, noras būti pripažintam, noras atkreipti dėmesį). Niekas tiesiog neina į darbą kiekvieną dieną. Vieni eina į darbą, nes nori gauti pinigų, kiti nes bijo gyventi kaip bomžai. Aišku, visuomet atsiras žmonių, kuriems patinka dirbti (noras patirti malonumą).

Trečia klaida – **veikėjas nėra pristatomas.** Jeigu rašote labai trumpa istoriją, tuomet nėra kada pristatyti veikėją, tačiau visais kitais atvejais veikėją reiktų pristatyti. Jeigu mes nepažįstame veikėjo, jis mums nerūpi. Jeigu veikėjas mums nerūpi, tuomet mums nesvarbu kas jam atsitinka ir istorija pasidaro nuobodi. Filmuose (ypač) veiksmo, pirmiausiai atsitinka koks nors mini veiksmas, veikėjas sulaiko teroristus ar atlieka kokį nors kitą žygdarbį prieš pradėdamas imtis tikrosios misijos. Jums nebūtina daryti taip tiesmukiškai kaip filmuose, tačiau jeigu veikėjas bijo tamsių kambarių neužtenka tiesiog pasakyti, reikia parodyti visą istoriją, kada/kodėl atsirado ta baimė. Ketvirta klaida – **nėra vientisos siužeto linijos.** Veikėjas pasodino bananus ir nuėmė apelsinų derlių. Jums taip neatsitinka? Geriausias pavyzdys kaip daryti teisingai turbūt būtų su detektyvais. Pavyzdžiui Puaru. Serialo gale detektyvas pasikviečia visus gyvus įvykių dalyvius ir atskleidamas kiekvieno mažas nuodėmes, galiausiai pasako kas yra tikrasis žudikas. Kai pergalvoji visas pateiktas smulkmenas suprati, jog Puaru teisuus. Visos smulkmenos buvo išdėstytos istorijos eigoje. Žudikas nenukrito iš mėnulio tiesiog filmo pabaigoje.

Jei neturi pasirašęs išankstinio istorijos plano, nežinai kur eina istorija, tuomet jai labai lengva kur nors pabėgti. Kita vertus, kas sakė, jog turėtumėte viešai dalintis savo pirmuoju rankraščiu? Kai istorija jau parašyta, žinote kur jinai eina, todėl lengvai galite išmesti dalis, kurios neatitinka bendros linijos arba jas perrašyti taip, kad tiktų.

Exuss

Man tai vis terminatoriai gaunasi.

Pirma užduotis: Batas, kareivis, licenzija.

Ant kelio, baloje mirko kruvinas batas. Terminatorius apsidairė. Už degančio krūmo sudejavo sužeistas basakojis kareivis. Terminatorius užsitaikė ginklą ir sužeistajam rėžė:

- Tavo licenzija is terminated!

Antra užduotis: Namas, durys, laimė.

Namas apsvilusiu stogu tiko slėptis nuo lietaus, net durys buvo sveikos. Laimė, kad terminatoriai čia dar nebuvo užsukę.

Aš einu namo

Šventinis laikotarpis puiki proga apmąstyti apie įvairius dalykus. Spėkit apie ką aš galvojau. O gi apie pradedančiųjų rašytojų klaidas. Mano ankstesnis tekstas buvo apie idėjų generavimą. Šį kartą apie... rašymą... Žinau, kad pavadinimas skamba keistai, bet tuoj pat suprasite, kad jis turi prasmę. Įsivaizduokite situaciją: jūs praleidote dieną su draugu (ar draugais), patyrėte (ne) vieną nuotyki, dabar atsisveikiname ir einate namo. Ar jūsų gyvenimas sustoja? Aišku, kad ne. Jūs esate pagrindinis savo istorijos veikėjas, jūsų gyvenimas niekada nesustoja.

Gerai, dabar vėl įsivaizduokime tą pačią situaciją tik užduokime kitą klausimą. Jūsų draugas atsisveikina ir eina namo, ar jūsų draugo gyvenimas sustoja? Jūsų draugas nėra jūsų istorijos pagrindinis veikėjas, todėl galite sakyti, kad jo gyvenimas sustoja. Ar tikrai? Aišku, kad ne. Jeigu sutiksime savo draugą po kelių dienų, jis greičiausiai galės papasakoti ką įdomaus nuveikė per tą laiką, o gal net ir nuotraukų parodys. Jo gyvenimas nesustojė dėl to, kad jame nebuvo jūsų.

Gerai, dabar pakalbėkime apie rašymą, bet pradėkime nuo skaitymo. Jeigu paimsite bet kurią net ir pačią geriausią knygą į rankas jūs ją skaitysite iš skaitytojo, ne iš rašytojo perspektyvos. Ką aš tuo noriu pasakyti? Jūs greičiausiai matysite vieną arba kelias siužeto linijas, bet ne visų veikėjų gyvenimo istorijas. Kodėl? Visų pirma, būtų neįdomu. Antra, būtų per daug chaotiška ir neįmanoma atsekti, nes retai kada knygoje būna vos keli personažai (čia ta prasme įskaitant visus antra- ir trečia- eilius veikėjus).

Paimkime kaip pavyzdį *Murder she wrote* (Vienos serijos analizės ieškokite žemiau). Mes, kaip žiūrovai, dažniausiai sekame tetulės Fletcher perspektyvą. Tačiau tai nereiškia, jog nieko daugiau nevyksta. Kartais žudikas paspendžia tetulei spąstus, o tai reiškia, jog jis seka Fletcher veiksmus, net jeigu to ekrane mums niekas nerodė.

Paimkime kaip pavyzdį *Midsomer Murders*. Vidutiniškai per vieną seriją būna įvykdytos trys žmogžudytės, tačiau tyrimas jau prasideda iš karto po pirmos. Ką tai reiškia? O gi tai, kad žudikas šalina atsitiktinius liudininkus, o galbūt vykdo savo iš anksto sugalvotą planą. Taip, mes dažniausiai nematome visų žudiko veiksmų, planavimo, sekimo, stebėjimo, mes matome tik viso to pasekmes – lavoną, tačiau nereiškia, jog to nėra.

Žinau, kalbu apie rašymą, bet kaip pavydžius naudoju filmus. Paimti ir pažiūrėti vieną seriją bet kurio serialo (jeigu kiltų noras) jums trukėtų apie valandą laiko, tuo tarpu, jeigu kaip pavyzdį imčiau knygą, tai ją perskaityti jums užtruktų bent jau pora dienų (jeigu kiltų noras).

Taigi, tarkim jūs norite parašyti paprastą trilerį, šaudu – gaudu. Iš apibrėžimo akivaizdu, jog kova turi vykti tarp dviejų asmenų arba dviejų grupių. Parašykite visus vienos grupės (ar asmens) veiksmus, tuomet parašykite kitos grupės (ar asmens) veiksmus. Pasižymėkite, kur jie susikerta. Nuspręskite iš kurios grupės (ar asmens) perspektyvos rašysite. Nuspręskite nuo kurio momento rašysite ir pirmyn!

Čia svarbus momentas, kad planas ir istorijos pradžia neturi sutapti. Abi grupės gali būti padarę visą krūvą veiksmų iki istorijos pradžios. Vėl gi kaip pavyzdys – žmogžudystė. Detektyvai dažniausiai prasideda, kai tyrėjas, inspektorius atvyksta į nusikaltimo vietą. Bet nusikaltėlis jau atliko daugybę veiksmų iki to momento, kai istorija, kurią mes stebime, prasidėjo.

Gerai, paimkime dar vieną pavyzdį. Tarkim jūs norite parašyti romantinę dramą. Pasirinkite vyrą, pasirinkite moterį (aš kalbu apie klasikinę romantiką, modernioje galite pasirinkti ir du vyrus), pasirinkite trečią asmenį ar grupę. Ką? Kokią dar trečią asmenį? Matote, jeigu vyras sutinka moterį ir jie laimingi, tai nėra dramos, tuomet istorija skamba taip: *senai, senai... jie ilgai ir laimingai*

gyveno. Kad istorija nebūtų tokia reikia trečio personažo, kuris trukdytų įsimylėjėliams. Teoriškai trečiasis nebūtinai turi būti žmogus, gali būti gamta, šuo... Tačiau jūs esate pradedantysis, lengviausia rašyti, kai visi priešininkai yra žmonės.

Žodžiu, šiuo atveju jūs turite susirašyti žingsnius net ne dviejų, o bent trijų žmonių, susižymėti kur ir kada jie susikerta. Tiesa, romantinės istorijos dažniausiai prasideda prieš arba iš karto nuo momento: *jis sutiko ją...*

Apibendrinant noriu pasakyti, kad realiame gyvenime žmonių, kurių nematote gyvenimas nesustoja. Tas pats turėtų liesti ir visus jūsų pagrindinius bei antraeilius personažus. Jums nebūtina (bet primygtinai rekomenduotina) užsirašyti ką kiekvienas personažas veikė, tačiau jūs turite žinoti. Kai žinosite, jūsų istorijos bus geresnės.

11 patarimų norintiems tapti rašytojais

Šie patarimai yra paimti iš knygos *The art of war for writers*. Knygoje iš viso yra 77 patarimai. Aš paėmiau tai kas pasirodė aktualu man dabar ir perleidau per savo interpretacijos prizmę. Galbūt po metų man pasirodys aktuali kita patarimų grupė ir tuomet parengsiu kitą patarimų rinkinį.

Kaip jau galėjote suprasti pirmiausia šį tekstą rašau dėl savęs, bet labai džiaugčiausi, jei būtų naudingas ir jums.

1) Rašymas yra įgūdis. Tai reiškia kuo daugiau rašai, tuo tampi geresniu rašytoju. Kaip ir grojimas smuiku, kaip ir teniso žaidimas. Jei nustoji praktikuotis, imi rūdyti, įgūdžiai nyksta.

2) Rašymas yra darbas. Tai reiškia, jog jei nori ko nors pasiekti, turi nelaukti kol ateis mūza. Ką darysi, jei mūza užstrigs lifte, pakeliui pas tave?

Į darbą eini nesvarbu nori ar ne, nesvarbu koks oras (išskyrus meteorologines nelaimės, kurios mūsų šalyje pasitaiko retai), nesvarbu koks ilgas vakaras buvo vakar, nesvarbu, kad tau trūksta miego.

Nusistatyk simbolių, žodžių, puslapių skaičių kuriuos parašysi per dieną, savaitę, mėnesį ir dėk visas pastangas tą skaičių pasiekti. Aišku, kartais atsitinka nenumatytų dalykų ir, jei vieną dieną pasiekti normos nepavyko, pabandyk parašyti kitą kartą daugiau kol išsilygins.

3) Palik savo ego už durų. Kol esi tik pradedantis labai svarbu gauti kuo daugiau kritikos. Kai manai, jog tai yra geriausias tavo darbas ir visi turėtų jį dievinti, kritika žeidžia. Tačiau kritika yra vienintelis būdas tobulėti. Reikia suprasti, jog tu nesi kūrinytis ir kritika yra skirta kūriniui, o ne tau.

Kai, jei tavo knyga bus išleista, gausi atsiliepimų. Nenoriu sakyti daug, mes juk Lietuvoje gyvenam. Galbūt bus viso labo tik penki atsiliepimai ir galbūt visi jie bus blogi. Kai kurie iš jų bus kritika, tačiau kiti bus tiesiog najezdai. Galiu pasakyti iš asmeninės patirties. Vienas žmogus parašė tinklaraščio įrašą, kad reikia nepirkti mano programavimo pradžiamokslio, nes jam nepatiko mano tinklapio spalva. Kas bendro tarp šitų dviejų dalykų? Na. .. Bet tokie dalykai atsitinka ir nieko negali padaryti dėl jų.

Nepažįstami žmonės nebūtinai yra geri kritikai. Artimi draugai bei giminės gali bijoti sakyti tiesa, kad nesusigadintų santykių. Tavo paties pareiga yra susikurti patikimų kritikų ratelį.

4) Karjeros laipteliai.

Paskutinis žingsnis yra ne laiptelis, bet apskritimas, nes hitai ateina ir praeina. Vieną išleidus viskas tarsi prasideda iš naujo ir vėl turi užkariauti publiką bei bandyti išleisti naują hitą.

Knygoje originaliai tai pavaizduota kaip karjeros piramidė besibaigianti karuselę. Kur esate jūs?

Kur esu aš? Rašau aš jau ne vieną dešimtmetį, tačiau mokytis kaip reikia gerai rašyti pradėjau labai neseniai. Aš esu išleidęs vieną knygą, tačiau tai yra ne romanas, todėl galime

jūs neskaityti. Aš esu pabaigęs visą saują apsakymų ir du didesnės apimties kūriniai. Taigi, sakykime, jog aš esu ant ketvirto laiptelio nuo apačios.

5) Pabaik pradėtą darbą. Aš esu pradėjęs rašyti labai daug istorijų, pabaigęs ne tiek ir daug. Galbūt pusę iš jų, galbūt dar mažiau. Kartais tiesiog dingsta motyvacija, kartais tiesiog nežinai kas turėtų atsitikti toliau.

Pabaigti ką pradėjai yra labai svarbu. Pirmiausiai, supranti, kad rašymas yra darbas. Antra, išmoksti pabaigti darbus ir pasiekti tikslą. Trečia, pagaliau turi pabaigtą kūrinį. Ketvirtą, nebaigtos istorijos patenka į limbo, skaistykla ir joje įstringa. Kelio iš skaistyklos nėra. Tuo tarpu, kai turi pabaigtą istoriją, galbūt kada nors ateityje prisėsi prie jos dar kartą ir perrašysi.

Jei nežinai, kaip pabaigti istoriją visuomet gali nužudyti savo veikėjus. Galbūt tai nebus pabaiga, kuri sukels pasitenkinimą, bet kūrinys bus baigtas. Kai perrašinėsi, parašysi geresnę pabaigą.

6) Rašyk greitai. Kai kurie žmonės mėgsta parašyti sakinių ar pastraipą ir po to ją tobulinti valandų valandas. Tai yra laiko švaistymas, bent jau pradedančiam. Jei kiekviena pastraipa bus tobula, tačiau istorija nelimpa, per mažai veiksmo, nuobodūs personažai, niekas nenorės skaityti tavo kūrinio. Pradžiai išmok parašyti gerą istoriją, o tuomet galėsi dailinti kiekvieną jos sakinių.

7) Kaupk idėjas. Turbūt visi žino seną anekdotą: atėjo mintis į galvą, nieko nerado ir išėjo. Įkvėpimą galima rasti visur. Jei keliaudamas į darbą, pamatysi ką nors kas tave įkvėptų parašyti istoriją, būtinai užsirašyk. Vakare tos idėjos jau gali nebepresiminti.

8) Reguliariai peržiūrėk savo užrašus. Skaitydamas senas idėjas, gali sugalvoti naujų. Skaitydamas idėjas gali suprasti, jog kai kurios idėjos atskirai neturi jokių šansų, tačiau kartu jos užkariaus skaitytojų širdis.

9) Dalinkis savo idėjomis. Čia iš karto turiu perspėti dėl dviejų dalykų. Pirmą, neverta dalintis idėjomis su visais. Idėjomis reikėtų dalintis tik su žmonėmis turinčiais panašių interesų t.y. su tais kurie svajoja apie romanų rašymą, komiksų piešimą ar filmų kūrimą. Nemenininkai nėra suinteresuoti idėjų vystymu ir apskritai gali jūsų nesuprasti.

Antra, nebijokite, jei jūsų idėja bus "pavogta". Yra tūkstančiai būdų kaip išreikšti idėją, jei yra galimybė, pabandyk su draugais parašyti apsakymus ta pačia tema ir pamatysi kokie jie skirtingi. Jei tokios galimybės nėra, tiesiog patikėk mano žodžiais.

Jei tu sugalvojai idėją apie kalbančius medžius, o kažkas parašė apie tai apsakymą, nieko tokio. Tavo apsakymas vis tiek būtų kitoks ir tu vis dar gali jį parašyti, jeigu nori.

10) Pradėk nuo veiksmo. Atsimenu vaikystėje pasiėmiau skaityti vieną iš klasikinių knygų. Neatsimenu kurią tiksliai, galbūt *Paskutinis mohikanas*. Knygos pradžia yra penki puslapiai peizažo ir nieko neatsitinka... Ką aš padariau? Praleidau tuos puslapius ir ėmiau skaityti ten kur veiksmas prasideda.

Galbūt viduramžiais, kai nieko apskritai nevykdavo žmonės džiaugdavosi ilgais, detaliais aplinkos aprašymais, bet ne dabar. Dabar tavo kūrinys konkuruoja su Facebook, kuris kas penkios minutės rodo pranešimą: *tavo įrašą pasižiūrėjo penki žmonės, susimokėk, kad pamatytų dar du*. Mano vaikystėje tokių dalykų nebuvo, bet aš vis tiek nemėgau skaityti ilgų įžangų.

Kai sakau pradėk nuo veiksmo, tai nereiškia susprogdinti Žemę pirmoje pastraipoje. Galima, bet nebūtina. Įvykis gali būti labai paprastas, kaip nespėjimas į autobusą ar paskutinis pieno pakelis nupirtas prieš pagrindinio personažo nosį.

11) Yra toks posakis, jei du žmonės sutaria dėl visko vienas iš jų nereikalingas. Tai labai gera taisyklė rašant apsakymą. Jei turi sceną su dviem veikėjais, jie turėtų siekti skirtingų tikslų. Ir ne šiaip skirtingų, bet susikertančių. Jei šitoje scenoje laimi vienas, tai pralaimi kitas. Tai yra konfliktas, tai daro istoriją įdomia.

Jei scenoje yra du veikėjai ir vienas tik patvirtina kito žodžius, tai kam tokia scena reikalinga? Esu tikras, jog kas nors sugalvotų labai gerą pavyzdį, kad pavyzdžiui parodyti, jog vienas yra ponas, o kitas - tarnas. Tačiau tokių scenų būtų vienetai. Daugeliu atvejų tokia scena tik popieriaus švaistymas.

Tikiuosi šie patarimai padarys mano ir tavo tekstus geresnius. O dabar laikas rašyti.

Iš kur atsiranda idėjos

Nepažįstu nei vieno žmogaus, kuris neturėtų idėjų. Manęs, niekas neklausė: iš kur pas tave tiek daug idėjų? O jei ir klausė, tai aš neprisimenu, mano atmintis blogesnė nei auksinės žuvelės. Tačiau tema „iš kur atsiranda idėjos“ yra man labai įdomi, artima sielai.

Jeigu įstoji į rašytojų gildiją, tai kiekvieną mėnesį gauni ranka rašyta laišką, visuomet siunčiamą iš tos pačios vietos. Vokas būna pilnas idėjų. Šią istoriją sugalvojau, ne aš. O kažkoks rašytojas. Tačiau ši istorija mane veža. Na, kokia čia istorija vos du sakiniai, tačiau mano galvoje tai yra gražiai iliustruotas komiksas.

Rašymą galima padalinti į dvi dalis: idėjų generavimą ir idėjų realizavimą. Realizavimas t. y. rašymas – labai vienišas ir susikaupimo reikalaujantis procesas. Teoriškai knygą galima parašyti važinėjant iš ir į darbą. Pats to niekada nebandžiau, nes mano kelionė iš viso trunka maždaug apie pusvalandį... Asmeniškai aš mėgstu rašyti patogiai įsitaisęs savo „darbo“ kėdėje. Man labiausiai patinka laikas po devintos valandos, kai daugelis žmonių nueina miegoti. Aišku, galiu rašyti ir kitu laiku, bet dieną, ypač vasarą už lango klykiantys vaikai erzina, trukdo... Tai toks darbas, kurį geriausia daryti, kai aplink tave šimtą kilometrų nėra nė gyvos dvasios. Visai kas kitą yra idėjų generavimas.

Idėjų generavimas yra pats socialiausias dalykas. Ir nors pradėjau šitą knygą apie keistą susidūrimą ne vietoje ir ne laiku. Nors idėja parašyti šitą knygą kilo man būnant vienam, tačiau patirtys, kuriomis dalinuosi dažniausiai yra įtakotos kitų žmonių.

Aš mėgstu sakyti, kad geriausias idėjos yra ne mano. Tai, aš jas užrašau, aš jas paskelbiu, bet tai nereiškia, kad jos gimė mano galvoje. Bendraudami su žmonėmis, tarsi pasiskolinate jų smegenis. Ir aš nekalbu apie protą. Bendrauti galima ir su visiškais debilais. Bendraudami pasiskolinate, jų prietarus, įpročius, požiūrį į gyvenimą, tėvų auklėjimą ir kultūrinę aplinką. Aišku, jeigu bendrausite tik su savo kaimynu, su kuriuo užaugote toje pačioje vietoje nuo pat vaikystės, tai greičiausiai (nors nebūtinai) bendravimas su juo nepraturtins jūsų patirties. Geriausias pavyzdys kaip praturtinti savo patirtį yra pirmas universiteto kursas. Studentai suvažiuoja iš miestų bei miestelių, kaimų bei kaimelių. Visi tarsi netašyti stuobriai (arba deimantai, priklauso nuo požiūrio). Tokioje vietoje gali tiesiog vežimais vežti skirtingas idėjas. Antrame kurse jau ne taip. Visi jau būna apsitrynę, apsišlifavę vieni į kitus, į dėstytojus, į naują miestą.

Man patinka dialogai apie nieką su draugais. Jie neįpareigojantys ir nežinai kur tave nuves. Būtent tokie dialogai gali būti labiausiai pašėlusių minčių šaltiniai. Aišku, viskas priklauso nuo to kam tu idėjų ieškai: verslui, knygai, komiksui, romantiškam pasimatymui... Tai kas tinka vienam greičiausiai ne tiks kitam.

Man patinka pažintys su naujais žmonėmis, nes visuomet gali sužinoti ką nors naujo ir netiko. Aš nežinau, kur panaudosiu vieną ar kitą naują mintį. Daugeliui atvejų visai gali būti, kad nepanaudosiu niekada, bet man vis tiek įdomu.

Dažnos pradedančiųjų rašytojų klaidos

Turiu prisipažinti, jog animacinius serialus aš žiūriu dažniau nei skaitau knygas. Animacinio serialo viena serija paprastai trunka apie 20 minučių ir aš tikrai negaliu perskaityti kelių šimtų puslapių knygos per tokį laiką. Kita vertus aš tikrai neskaitysiu blogos knygos iki galo, bet jeigu serialas pakenčiamas, tai greičiausiai bent jau tą seriją pažiūrėsiu iki galo.

Šiandien aš remiuosi pavyzdžiais iš anime, tačiau, manau, jog visos mano pastabos yra puikiai pritaikomos visų sričių rašytojams.

Pavadinimas. Dažnai galite išgirsti pradedančių klausimą: *aš parašiau istoriją apie šunį, kuris išėjo pasivaikščioti, kaip turėčiau ją pavadinti?* Koks skirtumas! Gali pavadinti betkaip. Gali pavadinti „Senis ir jūra“. Vienintelis dalykais, kaip negali vadinti, tai registruoti prekių ženklų pavadinimais, savo istorijų negali vadinti Star wars arba Droid. Visa kita galima. Jeigu pažiūrėtume į anime/manga, man kartais sunku suvokti ką jų kūrėjai galvojo: [My Next Life as a Villainess: All Routes Lead to Doom!](#), [The 8th son? Are you kidding me?](#), [Is It Wrong to Try to Pick Up Girls in a Dungeon?](#) Aš suprantu, kad kiekvienais metais išeina šimtai naujų manga knygų ir norisi kaip nors iš jų išsiskirti, tačiau pavadinimas turėtų motyvuoti paimti į rankas. Manęs tokie pavadinimai nemotyvuoja. O jūsų? Gal aš tiesiog nesu tikslinė auditorija.

Prologas. Niekada nenaudokite prologo, jeigu jo nereikia. Prologas tai įvykiai, kurie gali būti tiesiogiai nesusiję su pagrindine istorija. Prologas dažniausiai būna be pagrindinio veikėjo. Prologas pats iš savęs turi būti labai stipri istorija arba skaitytojais mes jūsų istoriją net nepradėję jos skaityti. Pavyzdžiui [Scooby Doo](#) visuomet prasideda su prologu, jame mes pamatote kokio monstro pagrindiniai personažai šį kartą bijos. Taip, žinau, turėčiau sakyti gaudys, bet dalis šio serialo smagumo yra Shaggy ir Scooby baimė. Ar galima padaryti istoriją be prologo? Žinoma galima, bet tai nebus Scooby Doo, jų tiesiog toks formatas ir mes jo tikimės.

Pradėkite istoriją nuo pradžios. Žinau skamba kvailai, bet istoriją turite pradėti tuomet, kai jinai prasideda, o ne tuomet, kai gimsta pagrindinio personažo seneliai. Kaip pavyzdį paimkime *The 8th son? Are you kidding me?* Serialas prasideda tuo, kad jaunas burtininkas grįžta namo po sunkaus darbo nueina į kitą kambarį ir mes suprantame, jog iš tiesų tai buvo žaidimas. Gerai... tai bus istorija apie geimerį ir darbo bei žaidimo laiko balansą? Žiūrovas nuo pirmų minučių bando interpretuoti kas vyksta ir, jeigu būna klaidinamas, jis supyksta ir nebežiūri istorijos.

Taigi, žiūrime istoriją toliau. Maždaug trisdešimties metų vyras atsijungė nuo kompiuterio, pasidarė valgyti ir užmigo. Vyras sapnuoja, kad jis yra penkiametis vaikas. Hm... Jis tuoj pabus ane? Kaip tai susiję su žaidimu, kurį jis žaidė anksčiau?

Tiesa yra ta, kad mes turime intro, kuris niekaip nesusijęs su tuo kas rodoma toliau, kodėl? Gal kas nors gali gražinti mano iššvaistytą laiką? Jeigu mes norime pasakyti, jog tai vienas iš tų serialų, kur pagrindinis veikėjas yra perkeliamas į kitą pasaulį, tą galima padaryti geriau. Pavyzdžiui *My Next Life as a Villainess: All Routes Lead to Doom!* pagrindinė veikėja iškrenta iš medžio ir tuomet prisimena, jog jinai mirė kitame pasaulyje ir prieš mirtį žaidė žaidimą, kuris labai panašus į dabartinį gyvenimą. Tai yra daug geresnis intro, nes tas prisiminimas motyvuoja visus pagrindinės veikėjos veiksmus. Bet, aišku, yra ir geresnių būdų tą padaryti.

Grižkime prie *The 8th son? Are you kidding me?* dvi serijas mes stebime kaip mažas berniukas mokinas magijos ir serijos gale pamatome jį maždaug dvylikos metų, kai jis palieka namus. KA?!! Tai aš švaisčiau laiką žiūrėdamas dvi serijas ir tikroji istorija dar tik prasidės? Prisipažinsiu, jog nežinau kas vyko toliau, nes serialas mane sunervino ir nusprendžiau jo toliau nežiūrėti.

Jūs kuriate istoriją, kurią turi būti įdomu skaityti, o ne Šimonių likimą. Pradėkite, kai istorija prasideda ir baikite, kaip istorija baigiasi. Nėra prasmės tampyti gumos, skaitytojai jums padėkos.

Viskas turi turėti prasmę. Kartą skaičiau [Haruki Murakami - Hard-boiled wonderland and the end of the world](#) istorijos pradžia labai stipri ir užkabino mane. Toje knygoje yra dvi linijos, kurios veiksmas eina lygiagrečiai. Aš nekantriai laukiau kada tos linijos susijungs. Jos niekada nesusijungė.

Seriale [Chrome Shelled Regios](#) irgi yra dvi linijos. Pagrindinė, kurioje personažai kovoja prieš vabalus ir antroji, kuri nupiešta kitu stiliumi, kita emocija. Iš pradžių antros linijos visiškai nesupranti, bet jinai tęsiasi per įvairias serijas. Kai kuriose serijose lyg ir duodama užuomina, kad tai yra ištraukos iš serialo, kurį žiūri pagrindiniai personažai. Bet galiausiai serialas pasibaigia taip ir nepaaiškindamas antros linijos prasmės. Galbūt mangoje jinai yra paaiškinta ir serialas neapėmė visos istorijos, bet kodėl tuomet ją apskritai įtraukti? Tokie dalykai erzina. Viskas turi turėti prasmę.

Balansas. Nekerkite superheroju. Supermenas yra blogiausias personažas. Jis realiai yra nenugalimas, neturi jokių trūkumų išskyrus vieną – išgalvotą mineralą – kriptonitą. Ir kaip tyčia visi blogiukai visuomet turi bent gramą kriptonito. Kaip taip gali atsitikti?

[Chaika – The Coffin Princess](#) seriale, pagrindiniai veikėjai susidraugauja su metaliniu drakonu. Suprantate ką tai reiškia? Realiai visos kovos jau turėtų būti laimėtos, bet pasirodo ne...

Pagrindiniai veikėjai pralaimi vieną kovą po kitos, kodėl? Nes jų naujas draugas drakonas nedalyvavo kovose, o tiesiog miegojo. Kiekvieną kartą, kai prasidėdavo kova, drakonas be jokios paaiškinamos priežasties dingdavo. Tai yra visiškai nelogiška ir nesąmonė, bet istorijos kūrėjas akivaizdžiai teisingai neišbalansavo istorijos ir norėdamas blogiukams duoti bent jau kokį nors šansą laimėti kovą turėjo pašalinti drakoną. Sakyčiau pirmoko lygio klaida. Nedarykite tokių klaidų. Visi personažai yra silpni, visi personažai turi trūkumų, tik taip istorija gali judėti į priekį.

Tai tiek mano pastabų šį kartą, tikiuosi jos jums bus naudingos.

Šeši pradedančiųjų rašytojų lygiai

Po diskusijos su keletu žmonių pagalvojau, kad reikia parašyti apie pradedančių rašytojų lygius. Įsivertinkite kur esate.

1) **Slapukavimas.** Kai aš pradėjau rašyti niekam nenorėjau rodyti savo kūrybos: o kas jeigu kas nors pavogs mano idėją? Realybėje, niekas nenori vogti idėjų, nes visi ar bent jau daugelis turi daugiau savo idėjų nei laiko joms parašyti. Žiauri tiesa yra ta, kad jūsų kūryba yra tokia šūdina, kad jos niekas apskritai nenori skaityti, ką jau čia kalbėti apie vagiliavimą. Jeigu niekam nerodysite savo kūrybos, niekada nesužinosite kaip šūdinai rašote. O jeigu nežinote ką blogai darote, kaip galite tobulėti?

2) **Kritikos nepriėmimas.** Kai aš pirmą kartą gavau kritikos tai pagalvojau: tu nieko nesupranti, aš žinau geriau! Tai yra standartinė pradedančiojo reakcija. Gera naujiena yra ta, kad iš jos išaugama.

Rašytojas, kuris nemoka priimti kritikos, niekada netaps geru rašytoju. Kritika yra labai svarbi rašytojo augimui. Jeigu žmogus sako: ačiū už kritiką, man jinai labai padėjo. Nereiškia, kad žmogus moka priimti kritiką. Rašytojai turi posakį: parodyk, nepasakok. Tai labai gerai tinka rašymui. Žmogus, kuris moka priimti kritiką perrašys savo kūrybą ir tai matysis. Žmogus, kuris nemoka, nieko nedarys ir rašys taip pat blogai kaip anksčiau, nesvarbu koks mandagus ir dėkingas jis bus už kritiką.

Visai nesenai supratau, kad, jeigu aš duodu kritiką pradedančiajam rašytojui, aš noriu matyti, kaip jis ją priima. Man nereiškia padėkos. Aš noriu, pamatyti patobulinta kūrinį. Ir patobulinta ne atmestina, o ženkliai. Pradedantysis taip pat gali ignoruoti mano kritiką ir netaisyti savo kūrinio, bet tuomet jis turi pateikti priežastį, kodėl jis elgiasi taip kaip elgiasi. Jeigu jo logika teisinga, aš tą gerbsiu.

Jeigu aš negausiu jokio atsakymo iš pradedančiojo arba gausiu: tu neteisy. Aš neturėsiu jokio noro skaityti ir patarti jam kitą kartą. Kodėl aš turėčiau skaityti šūdiną kūrinį ir gaišti savo laiką, jeigu tuo metu galiu skaityti gerą kūrinį laimėjusį tarptautinius apdovanojimus? Todėl labai svarbu gerbti ir parodyti kaip jums svarbūs tie žmonės, kurie sutinka padėti. Kas mus veda prie sekančio punkto.

3) **Kritikos kokybė.** Kai pradedantysis rašytojas išauga iš sauskelnių, pradeda aktyviai ieškoti kritikos ir tuomet jis supranta, kad kritika kritikai nelygi. Žmonės susiję surašymo industrija gali pateikti konstruktyvesnę kritiką nei eilinis Petras. Kodėl aš sakau rašymo industrija, o ne tiesiog rašytojai? Todėl, kad rašymo industrija yra ne tik rašytojai, bet ir redaktoriai, vertėjai, scenaristai... Net gi pradedantieji rašytojai, kurie yra aukštesniame lygyje nei jūs gali pateikti vertingos kritikos. Deja, žmonės, kurie yra tame pačiame ar net gi žemesniame lygyje greičiausiai nebus jums labai naudingi. Kodėl? Norint matyti kitų klaidas (aš nekalbu apie gramatiką) reikia jas žinoti. Pats nedarai klaidų apie kurias žinai. O jeigu padarai rašydamas pirmą juodrašį, tai būtinai ištaisai antrame. Taigi, kuo žmogaus lygis aukštesnis, tuo jis turėtų žinoti daugiau klaidų. Teoriškai. Surasti žmonės, kurie gali profesionaliai kritikuoti yra sunku, bet jų kritika... Kaip mano tėvas sakydavo: vienas muštas vertas trijų nemuštų.

4) **Studijos.** Ateina etapas, kai supranti, jog tik rašydamas ir tik klausydamas kritikos negali tobulėti taip greitai kaip reiktų, tuomet atsiranda poreikis studijuoti rašymą. Deja, lietuvių kalba apie rašymą nėra daug knygų ir tai nieko keisto, Lietuvos rinka tam per maža. Už tai anglų kalba yra daugiau nei galima pavežti. Leiskite jums rekomenduoti keletą knygų: [James Scott Bell - Conflict and suspense](#), [James Scott Bell - Plot and structure](#), [James N. Frey - How to write a damn good mystery](#).

5) **Analizė.** Žinote, kodėl vertėjai yra geresni rašytojai nei eiliniai žmonės? Jie niekada sąmoningai nedaro kūrinų analizės, tačiau su kūriniais praleidžia tiek daug laiko, kad ta analizė pasidaro sąmoningai. Vertėjas negali versti knygos pažodžiui, nes pažodinis vertimas gali neperteikti rašytojo minties (pabandykite versti [Pratchett](#)), vertėjas turi perteikti rašytojo balsą, o ne savo. Jeigu jūs išverstumėte dešimt kūrinų, jūsų kūryba pagerėtų. Aišku, vertimas yra sudėtingas ir daug laiko užtrunkantis dalykas, todėl yra kitas geresnis būdas gauti tą patį privalumą: sąmoninga mėgstamiausių kūrinų analizė. Leiskite pateikti jums keletą pavyzdžių: [Midsommer murders](#), [Murder, she wrote](#), [Orville](#).

6) **Pamokų pritaikymas praktikoje.** Jeigu daug skaitote apie romanų struktūrą (dialogus, konfliktus, kulminacijas ir t.t.), jeigu daug darote kitų kūrinų analizių ir nepamirštate rašyti, jūsų kūryba turėtų gerėti, net jeigu sąmoningai apie tai negalvojate. Kita vertus jeigu jūs sąmoningai taikote išmoktas pamokas, tuomet turėtume žingsniuoti dideliais žingsniais link tikro rašytojo. Pradedančiųjų rašytojų lygiai yra sudėlioti iš mano patirties ir aš negaliu kalbėti apie tai ko nepatiriau, taigi, galbūt yra dar šeši lygiai apie kuriuos aš dar nežinau.

Taigi...

Dabar kas nors gali pasakyti: ar aš galiu būti iškart dvejuose lygiuose? Jeigu aš skaitau tinklaraščius (ketvirtas lygis), tačiau nesidalinu savo kūryba (pirmas lygis)? Atsakymas – ne. Pradėkime nuo tinklaraščių skaitymo. Internetas yra sukurtas naujumo kulto principu. Tai reiškia, kad paieškos rezultatuose naujesnis tekstas visuomet bus aukščiau nei senas. Žalgirio mūšis įvyko prieš daugiau nei šešis šimtus metų. Labai mažai tikėtina, kad šiais metais žmogus gali parašyti kažką geriau apie mūšį nei prieš metus ar prieš dešimt metų. Tuo pačiu, žmogus, kuris vieną kartą

rašė apie Žalgirio mūšį, nerašys antrą kartą. Tam nėra jokios prasmės. Jis sakys: skaitykite mano originalų tekstą.

Lygiai tas pats yra surašymu. Rašymo struktūros, istorijų tipai, iš principo nesikeičia ilgą laiką. Tačiau tinklaraščiai tiek norėdami pritraukti naujų skaitytojų, tiek būti paieškos rezultatų viršuje turi kurti naują turinį ir tas turinys nebūtinai yra kokybiškas. Todėl mano nuomone viena knyga yra geriau nei tūkstantis tekstų tinklaraščiuose (Ačiū, kad skaitote mano tinklaraštį).

Kitai sakant, mano nuomone tinklaraščių skaitymas nėra tikrasis mokymas.

Dabar pažvelkime į klausimą iš kitos pusės: ar gali būti dvejuose lygiuose iš karto? Ne, žaidimuose dažnai būna koncepcija, kad jeigu turi armiją, kurios atskiri nariai juda skirtingais greičiais, tai visa armija juda lėčiausio kareivio greičiu. Lygiai tas pats yra ir čia: tavo žemiausias lygis yra tikrasis tavo lygis. Kol negali perlipti per save ir išdrįsti dalintis savo kūrybą, tol kiši pagalius sau į ratus ir trukdai savo tobulėjimui. Tu negali būti trečiame lygyje kol pilnai nepaleidai pirmo. Mokykloje mes turėjome tokį posakį: viena koja į turgų nevažiuoja.

Gero tobulėjimo!

Dažnos pradedančiųjų rašytojų klaidos 2

Pagalvojau, kad puiki proga pakalbėti dar kartą apie pradedančių rašytojų klaidas. Aš nelinkęs kartotis, todėl taip pat pažiūrėkite ir [ankstesnį mano tekstą](#).

Blogiukai. Blogiukai istorijose nėra blogiukai dėl to, kad elgiasi blogai, nebent jūs skaitote pasaką vaikams. Turbūt visi esate girdėję apie Star Wars IV – Nauja Viltis. Jeigu nesate girdėję, spoileris, vienas iš pagrindinių veikėjų Luke susprogdina Mirties žvaigždę, maištininkai švenčia pergalę, visi laimingi džiaugiasi pasižiūrėję gerą filmą. Luke pasielgė gerai išgelbėdamas maištininkus nuo mirties, bet jeigu pažiūrėsime iš kitos pusės Luke yra blogiausias žmogus galaktikoje. Su sprogdindamas Mirties žvaigždę jis pražudė 10.000 darbininkų, kurie ją statė, jis taip pat pražudė kareivius, kurie joje tarnavo. Tikiuosi, kad Imperija paskelbė savaitės gedulą po tokio įvykio. Kadangi mums istorija yra pasakojama iš maištininkų perspektyvos mes palaikome Luke, tačiau Star War sukurtas pasaulis nėra plokščias, tai reiškia, kad istorija galėtų būti pasakojama ir iš Imperijos pozicijų ir visi Imperijos veiksmai būtų pateisinami (Rusija, Baltarusija). Imperija siekia numalšinti maištininkus, kurie kelia neramumus ir grasina paprastiems Imperijos gyventojams. Ir tai yra gera istorija. Tiek viena, tiek kita pusė turi savo motyvaciją, o ne daro blogį vardan blogio darymo. Kiekviena pusė tiki, kad daro teisingą dalyką.

Pradedantieji rašytojai, dažnai sugalvoja pagrindinį personažą, o jo priešininkas tiesiog būna priešininkas, nes mėgsta daryti blogus dalykus. Joks žmogus iš principo negimsta blogas.

Neskaitant kelių psichopatų, daugelis žmonių daro tai ką daro, nes tiki, jog jų kelias yra vienintelis teisingas pasiekti norimą tikslą, kad ir koks jis būtų.

Pavadinimai. Sekant iš to kas parašyta ankstesnėje pastraipoje, labai svarbu suprasti, kaip kiekviena grupė identifikuoja save. Pavyzdžiui anime Akudama Drive pagrindiniai veikėjai yra nusikaltėliai, kurie turi pavogti krovinį iš traukinio. Nusikaltėliai vadinami Akudama, kas pasirodo verčiasi kaip „blogas vyrukas“. Aš nesu lingvistas, tačiau angliškai įgarsintoje versijoje Akudama, man nesukelia jokių blogų asociacijų. Kas yra keista, nes Akudama pavadinimą pasaulio istorijoje nusikaltėliams davė policija, o ne patys nusikaltėliai. Logiška būtų, kad policija nusikaltėlius vadintų pačiais žiauriausiais žodžiais kaip pavyzdžiui galvažudžiais, o nusikaltėliai save vadintų gražiais žodžiais, galbūt tuo pačiu Akudama.

Policijos pareigūnai iš specialaus departamento, kurie atsakingas už nusikaltėlių gaudymą vadinami budeliais. KĄ?! Istoriškai budelis buvo teisingumo vykdytojas (kažkuria prasme), tačiau tai buvo vienos iš blogiausių pareigų. Budelis buvo už visuomenės ribų. Su budeliais vengdavo bendrauti tiek paprasti, tiek kilmingi žmonės. Budeliai gyvendavo gana turtingą gyvenimą, bet ar turtingas visuomenės atstumtasis yra geras gyvenimas?

Nežinau kaip jums, bet man budeliai sukelia tik neigiamas asociacijas ir policininkai niekada neturėtų vadintis neigiamai. Jie turėtų vadintis pavyzdžiui taikdariai. Kalbant apie taikdarius, anime

Scrapped Princess, taikdariai yra tie, kurie nužudo daugiausiai žmonių, kodėl jie tokie blogi? Todėl, kad jie patys sau davė pavadinimą ir žmonės visuomet save siekia apibūdinti teigiamai.

Skaitydamas **Benedict Jacka – Fated** sužinojau, kad pasaulyje yra balti ir juodi burtininkai.

Remiantis juodų burtininkų filosofija, jie nelaiko savęs blogais burtininkais, jie laiko save tikrais burtininkais, tai kodėl jie vadina save juodais, o ne tikrais burtininkais?

Galiausiai grįžtant prie mano minėtų Star wars, Mirties žvaigždė? Rimtai? Tai turėjo būti pavadinta Taikos žvaigžde. Kaip pavyzdžiui atominės bombos buvo pavadintos „Mažas berniukas“ ir „Storulis“. Va šitus dalykus tai reikėjo vadinti Mirties žvaigždėmis, bet istorijos veikėjai manė, kad atlieka gerą darbą, todėl teigiamai pavadino blogio sukėlėjus.

Pasaulis. Neretai pradedantieji mano, kad pasaulis yra svarbesnis už veikėjus. Tiesa yra ta, kad pasaulis yra visiškai nesvarbus. Turbūt esate girdėję apie Romeo ir Džiuljetą? Istorija parašyta 16 amžiuje ir jos veiksmas vyksta tais laikais. Kaip manote, kiek filmų apie Romeo ir Džiuljetą yra irgi 16 amžiuje? Visas interpretacijų **sąrašas yra čia**. Pavyzdžiui 2014 metų versijoje Romeo važinėja motociklu. Jeigu žiūrėsite ne tiesioginių adaptacijų sąrašą tai rasite: Gnomeo & Juliet (2011), Romeo Must Die (2000), The Lion King II: Simba's Pride (1998). Paimkite bet kurią kitą istoriją iš sąrašo, pasauliai labai skirtingi nuo originalų, bet visi jie iš principo pasakoja tą pačią istoriją. Jeigu kalbėsime apie Star Wars, čia pagrindiniai veikėjai kaunasi kardais, tiesa, lazeriniais, bet ar sunku juos įsivaizduoti pakeistus metaliniais? Pavyzdžiui Zoro kaunasi špaga, ar negalėtume perkelti Star wars istoriją į Zoro pasaulį? Aišku, kad galėtume. Pavyzdžiui Star Trek pagrindiniai veikėjai skraido kosminiais laivais. O kas būtų, jeigu planetas pakeistume pilimis, o kosminius laivus burlaiviais arba karietomis? Daugelį istorijų būtų galima papasakoti be jokių problemų. Jūs pasakysite: o kaip ateiviai? Žinote, ką vadino ateiviais viduramžiais? Ispanus, prancūzus, anglus, priklausomai nuo to kuri pusė yra jūsiškiai.

Ar galėtume Tris muškietininkus perkelti į kosmosą? Žinoma. **Gankutsuou** perkėlė į kosmosą Grafa Montekristą.

Aplinka. Pasaulis ir aplinka nėra tas pats. Teisingai naudojama aplinka gali pasakyti labai daug apie personažą. Pradedantieji dažniausiai nemoka naudoti aplinkos. Jeigu pagrindinio veikėjo kabinete popieriai išmėtyti ant grindų, tai galbūt jis yra netvarkingas žmogus? Jeigu atėję į pagrindinio veikėjo kabinetą užuodžiate dūmų kvapą, tai greičiausiai jis rūko. Jis taip pat greičiausiai nepropaguoja sveikos gyvensenos ir greičiausiai nesportuoja. Aplinka nėra tik daiktai, aplinka yra taip pat kvapai ir garsai. Tai ko aplinkoje nėra gali daugiau pasakyti apie veikėją nei tai kas yra. Pavyzdžiui pas veganą šaldytuve niekada nerasite mėsos. Jeigu ateinate į pagrindinio veikėjo kabinetą ir ten nėra kompiuterio, tai gali reikšti vieną iš dviejų dalykų. Pirmą, istorija vyksta ne šiais laikais. Antra, pagrindinis veikėjas dėl kažkokių priežasčių nemėgsta modernių technologijų. Antrasis variantas yra labai įdomus.

Ar kada nors pagalvojote, kodėl Drakulos pilyje nėra nei vieno veidrodžio?

Pažiūrėkite sceną iš filmo Who Framed Roger Rabbit, privatus detektyvas Eddie grįžta atgal į savo ofisą (25:35) maždaug trijų minučių scena be jokių dialogų, tačiau apie Eddie pasako tiek daug. Apibendrinant, aplinka nėra tam, „nes reikia“ arba „nes visi taip daro“, aplinka turi tarnauti, atlikti funkciją. Deja, daugelio pradedančiųjų kūryboje aplinka nieko neatlieka, jina net nėra susieta su kūrinium.

Gyvenimas savo galvoje. Pabaigti norėčiau savo didžiausia klaida. Aš sugalvoju personažus, aš sugalvoju istoriją, aš žinau ko jie nori, kaip jie elgiasi ir kodėl jie taip elgiasi. Skaitytojas paskaito, ir sako: tavo veikėjai neturi motyvacijos arba tavo veikėjas elgiasi kaip psichopatas. Kaip aš galiu sutikti su tokia kritika? Juk viskas yra logiška! Bet viskas logiška yra tik mano galvoje, skaitytojas negali į ją įlįsti. Jis mato, tik tai kas yra ant popieriaus ir, deja, ant popieriaus nėra pakankamai informacijos apie veikėjo norus ir svajones. Arba pateikta informacija yra per daug paini, kad skaitytojas ją suprastų. Tai neskaitytojo problema. Tai rašytojo klaida.

Pastebėti pačiam tokią problemą yra labai sunku, nes tu gyveni su ta istorija, su tais veikėjais.

Lengviausias būdas pastebėti tokią klaidą yra daryti pertraukas tarp rašymo. Parašei kūrinį, padėk jį mėnesiui į šalį, negalvok, neliesk. Per mėnesį istorija turėtų užsimiršti ir tuomet, kai paimsi skaityti, žiūrėsi, šiek tiek naujomis akimis.

Kitas būdas išspręsti tokią problemą yra turėti alfa-skaitytojus. Tai yra nedidelė grupė žmonių, kurie sutinka skaityti tavo kūrinį ir gali duoti profesionalią kritiką iki tol, kol kūrinys išvys pasaulio šviesą. Pasakymas, kad kažkas yra negerai, tau nepadės, todėl labai svarbu susirasti gerus alfa-skaitytojus.

Naudinga

Magija

Šiandien norėčiau pakalbėti apie gana keistą temą – magiją ir burtininkus. Nepasakyčiau, kad skaičiau daug knygų apie magiją ir burtininkus. Tikrai nepakankamai, kad galėčiau pateikti pavyzdžius tam apie ką kalbėsiu. Jeigu jūs turite pasiūlymų, nesikuklinkite, man tikrai būtų įdomu žinoti.

Taigi, magija. Pasaulius, kuriuose yra magija galima suskirsti į dabartį, praeitį ir išgalvotą pasaulį. Iš principo paskutiniai du yra vienas ir tas pats.

Kai kalbame apie dabartį, tai magija yra prieinama tik labai siauram žmonių skaičiui. Rašytojas turi kažkaip paaiškinti, kodėl magija egzistuoja, bet nei aš nei tu nesame sutikę tikro burtininko (Žinau, tu dabar galvoji: kalbėk už save). Neretai, kai kalbame apie šiuolaikinę magiją, kūrinys vienokiu ar kitokiu būdu yra pasakoma frazė: magija miršta, technologijos nužudė magiją. Ar tikrai? Būtent šita mintis, kad technologijos nužudė magiją ir paskatino mane parašyti šitą minčių kratinį.

Beje, jeigu kalbama apie magiją šiuolaikiniame Londone (aš kažkaip esu labai specifiškas), turiu jums net du pasiūlymus: [Benedict Jacka – Fated](#), [Ben Aaronovitch - Rivers of London](#).

Kai kalbame apie išgalvotus pasaulius, tai magija gali būti prieinama viešai visiems, magija gali būti prieinama tik ribotam kiekiui žmonių.

Jeigu magija yra prieinama visiems, tuomet sekantis klausimas kyla: kokia ta magija? Jeigu visi yra lygiaverčiai, tuomet kam reikalingos technologijos? Susirgai? Magija pagydė. Reikia malkas kapoti? Magija sukapojo. Šalta? Magija sušildė. Esmė ta, kad pasaulyje kuriame pilna magijos, technologija nebūtų išrasta. Kam reikalingas vežimas, jeigu gali turėti skraidantį kilimą? Niekada nesu skraidęs kilimu, bet įsivaizduoju, jog juo skraidyti yra smagiau nei važinėti vežimu.

Jeigu magija yra prieinama visiems, bet magijos stiprumas skiriasi, tuomet šitas variantas yra labai panašus į tą, kai magija yra prieinama tik ribotam skaičiui žmonių. Kai magija prieinama ribotam žmonių skaičiui, tie kurie valdo magiją taps kilmingaisiais, o tie kurie neturi magijos baudžiaunininkais. Magija yra galinga jėga, kuriai paprastuoju būdu nepasipriešinsi. Nesvarbu kiek kirvių ar lankų tu pagaminsi, jeigu aš galiu atsiųsti molinukų (a.k.a. golemų) armiją, tai žmonės neturintys magijos turės arba pasiduoti arba mirti. Kieno magija stipresnė, tas ir valdo pasaulį. Kaip tokiame pasaulyje su technologijomis? Tie kas valdo magiją nėra suinteresuoti kurti naujas technologijas. O tie kas nevaldo magijos, greičiausiai bus per daug užsiėmę mėgavimusi vergija, kad galėtų kurti naujas technologijas. Jeigu pažiūrėsite į renesanso laikotarpį, tai turtingi žmonės rėmė menininkus, kad šie galėtų kurti geriausius menus. Kitaip sakant patys turtingi žmonės dažniausiai nieko nesukūrė. Valstiečiai irgi dažniausiai nieko nesukūrė. Kūrė trečia klasė, jeigu galima taip sakyti, bet ta klasė labai stipriai priklausė nuo turtingųjų palaikymo.

O kas jeigu magija yra skirstoma į klases. Aš nekalbu apie baltą ir juodą magiją. Aš kalbu, kad tam tikri žmonės gali atlikti tik tam tikrus burtus, tarkim vieni gali atlikti gydymo magija, kiti gali atlikti kovos magiją, treči gali atlikti... nežinau... daiktų gaminimo magiją? Tokiu atveju pora burtininkų iš kurių vienas moka kovos magiją, o kitas gydymo magiją valdytų visą pasaulį. Apskritai burtininkai, kurie moka kovos magiją veržtųsi į valdžią, bet jų valdžia nuolatos būtų kvestionuojama kitų kovos magų, todėl jinai neturėtų tęstis ilgai. Gydymo magiją propaguojantys burtininkai greičiausiai neturėtų oficialios valdžios, tačiau turėtų didžiulę žmonių pagarbą, todėl turėtų neoficialią valdžią, ta prasme, žmonės būtų linkę daryti taip kaip sako gydymo magiją turintis burtininkas, nes jis arba jau padėjo žmogui (ar jo giminaičiui), arba tikėtina, kad padės ateityje. Pasaulyje, kur burtininkai galėtų turėti tik vieno tipo magiją, tam tikros burtininkų grupės būtų labai turtingos. Kita vertus, technologinis progresas greičiausiai būtų minimalus, nes visi remtųsi burtininkų sukurtais daiktais.

Ir paskutinis dalykas apie ką norėčiau pakalbėti: o kas jeigu magijos naudojimas turi pasekmes? Į galvą ateina anime serialas [Darker than black](#), ten veikėjai turėjo ne magijas, bet supergalias, kurios

turėjo savo kainą. Tai buvo pirmas mano matytas serialas, kuriame priešingai nei supermenas ar spidermenas veikėjai nebuvo visagaliai.

Tarkim, kad gydymo magija negydo žmogaus, o tik jo ligas perkelia kitam žmogui. Arba jeigu burtininkas nori pajauninti kokį nors žmogų vienais metais, už tai turi atiduoti metus savo gyvenimo. Arba už kiekvieną žmogų, kurį nužudo burtas, burtininkas netenka litro kraujo. Man tai yra labai įdomus aspektas, tačiau jis nėra dažnai naudojamas mene. Matot, tokiu atveju burtininkas turi labai pasverti kada verta naudoti savo burtus, o kada ne. Tokiame pasaulyje manau, jog gali vystytis technologija. Būtent toks pasaulis galiausiai gali išsivystyti į panašų kuriame gyvename mes su burtininkais apie kuriuos žino tik labai mažai žmonių. Kadangi, burtai turi kainą, burtininkai nenorės labai viešai afišuotis, kad nereiktų burtų naudoti be reikalo. Tokiais atvejais net ir burtininkai turės labiau remtis technologijomis nei burtais. Galiausiai būtent tokiu atveju dalis burtų, tų kurie turi didžiausią kainą gali likti užmiršti. Būtent tokiame pasaulyje magija gali mirti. Tai toks mano minčių kratynys. Tikiuosi jums buvo įdomu skaityti.

Analizė

Ko rašytojai gali išmokti iš Orvilio?

Norėčiau pakalbėti apie naują fantastinį serialą The Orville. Jeigu kada nors šis serialas bus rodomas lietuviškose televizijose aš spėju, jog jo pavadinimas bus Orvilis. Pagrindinį vaidmenį šiame seriale atlieka Seth MacFarlane. Jeigu ši pavardė jums nieko nesako (aš būsiu labai nustebęs), leiskit paminėti keletą darbų: Family Guy (kūrėjas), American Dad! (vienas iš kūrėjų), Ted (režisierius, scenaristas ir t.t.), A Million Ways to Die in the West (režisierius, scenaristas ir t.t.) Kas yra Orville? Įsivaizduokite kas būtų, jeigu suplaktumėte Star Trek su nepadoriais anekdotais. Nenoriu sakyti, jog tai yra komedija, nenoriu sakyti, jog tai yra parodija, nors Star Trek įtaka jaučiama labai stipriai. Tai tiesiog labai žmogiškas, ne didvyriškas serialas apie kosmosą. Sudominau?

Dabar prasidės spoileriai.

Šiandien aš norėčiau paanalizuoti šeštą šio serialo seriją. Turbūt bus lengviau susikalbėti, jeigu jūs irgi pažiūrėsite prieš skaitydami toliau.

Veikėjų pristatymas. Orvilis atvyksta ginti beginklės kolonijos nuo ateivių Krill užpuolimo. Po ispūdingų manevrų Krill laivas yra susprogdinamas, tačiau netikėtai aptinkamas nedidelis transportinis laivas.

Misija. Admirolė Ozawa paaiškina, kad Krill rasės veiksmus labai stipriai įtakoja religija, todėl reikia slapta nusigauti į jų laivą ir pavogti Krill šventąją knygą - Anhkana.

Motyvacija. *Kodėl misija?* Iš analizavus Anhkana, tikimasi geriau suprasti priešus ir galbūt surasti būdą sudaryti taiką su jais.

Kodėl veikėjai? Leitenantas Gordon Malloy yra geriausias žvaigždžių laivyno pilotas, ką jis pademonstravo įžangoje. Kapitonas Ed Mercer atrado laivą, be to yra geras Gordon draugas yra jie yra kartu gerai susidirbę.

Planas1. Įteikiama specialūs prietaisai, kurie paverčia žmones Krill rasės atstovais. Technika tokia gera, kad jie gali praeiti, bet kokią patikrą. Gordon ir Ed tikslas yra patekti į laivą, nukopijuoti knygą ir pasišalinti kol niekas nesuprato.

Pasaulio/situacijos pristatymas. Vos atvykę į Krill laivą Gordon ir Ed kapitono yra pakviečiami į laivo koplyčią atlikti tradicinių pamaldų. Čia atsitinka du dalykai.

Pirma, herojai susipažįsta su Teleya, sesuo Krill, kuris žuvo susprogdinus laivą. Teleya bus svarbi viso šito epizodo metu.

Antra, ritualo metu Krill šventikas daugybę kartų subado žmogaus galvą, tuo parodomas visų žmonių likimas, jeigu jie atsidurtų Krill rankose.

Komplikacija1. Po šventinio ritualo Gordon ir Ed įsigudrina patekti į koplyčią ir bando nukopijuoti Anhkana. Čia paaiškėja, jog tai nekoks kelių puslapių bukletėlis, bet knyga kaip minimum tūkstančio puslapių ir visas fotografavimo procesas užtruks ilgai. Tačiau herojai pasiryžę įvykdyti savo misiją.

Komplikacija2. Kopijavimo metu herojus užtinka Krill šventikas.

Veiksmas1. Herojai maldami liežuviais pasišalina iš koplyčios. Šventikui išėjus, jie vėl bando įvykdyti savo misiją.

Komplikacija3. Staiga nustoja veikti Gordon ir Ed prietaisai paverčiantys juos Krill rasės atstovais.

Komplikacija4. Šventikas nepatenkintas tuo, kad rado Gordon ir Ed koplyčioje paprašo kapitono pastatyti sargybą prieš šventos vietos. Kapitonas sutinka.

Veiksmas2. Apsauginis ateina patikrinti koplyčios kaip tik tuo metu, kai Gordon ir Ed yra joje su neveikiančia maskuote. Herojai vos išsuka savo uodegą. Savo kambaryje jiems pagaliau pavyksta nustatyti, jog kitas prietaisas dirbdamas tuo pačiu dažniu trukdo jų maskuotės darbą.

Mini planas1. Gordon ir Ed nusprendžia išsiaiškinti kas tai per prietaisas.

Komplikacija5. Paaiškėja, jog tas prietaisas yra bomba.

Mini planas2. Išsiaiškinti ką Krill nori daryti su bomba.

Veiksmas3. Herojai pasikviečia pietų Teleya, kuri juos informuoja, jog Krill planuoja užpulti (dar vieną) beginklę žmonių koloniją.

Planas2. Gordon ir Ed nusprendžia susprogdinti Krill laivą nuotoliniu būdu, kol jie dar nepasiekė kolonijos.

Komplikacija6. Teleya paprašo pasakyti įkvepiančius žodžius jos studentams, paaiškėja, jog tai maži vaikai. Ed negali susprogdinti laivo su mažais nekaltais vaikais, tačiau taip pat negali ir leisti nužudyti nekaltų žmonių.

Planas3. Ed netyčia supranta, jog Krill bijo saulės šviesos ir nusprendžia panaudoti laivo apšvietimo sistemą kaip ginklą. Mokyklos kambaryje išjungus šviesą vaikai liks saugūs, o visi kiti Krill nukentės.

Veiksmas4. Gordon nustato laikmatį dešimčiai minučių po kurių įsijungs akinanti šviesa.

Komplikacija7. Ed sužino, kad vieno vaiko trūksta mokykloje.

Komplikacija8. Šventikas sugauna Gordon ir sužino, kad jis yra žmogus apsimetėlis. Paskelbiama Ed paieška.

Veiksmas5. Ed suranda vaiką ir nuveda jį į mokyklą pakeliui kovodamas su Krill rasės atstovais.

Veiksmas6. Krill laivo kapitonas paleidžia bombą į žmonių koloniją. Suveikia laikmatis ir nužudo visus Krill rasės atstovus, išskyrus tuos kas buvo mokykloje.

Pabaiga. Bomba sunaikinta, visi laimingi.

Veiksmu pavadinau vietas, kurias nežinojau kaip kitaip pavadinti.

Jeigu rašysite kokią nors savo istoriją ir norite, kad ji būtų įtraukianti, galite naudoti šį šabloną.

Visos istorijos (bent jau filmuose) dažniausiai prasideda nuo veikėjų pristatymų. Kadangi, tai yra serialas, tai veikėjų pristatymas yra minimalus. Jeigu tai būtų filmas, tai pristatymui būtų skirta daugiau laiko. Pristatymo metu, reikia parodyti, jog jie yra kvalifikuoti atlikti misiją, kuri jiems yra skiriama (iš pradžių).

Reikia labai aiškiai pabrėžti, kodėl tik pagrindinis veikėjas ar veikėjai gali atlikti tą misiją. Kodėl tos misijos negali atlikti bobutė, kurią aš matau pro langą sėdinčią ir laukiančią autobuso?

Jei misija vyks kitame pasaulyje, vietoje nei istorija prasidėjo, reikia pristatyti vietą ir parodyti pavojus gresiančius pagrindiniams veikėjams. Kai žiūrite šią Orivilio seriją iš karto suprantate, jog giltinė tyliai rūko kamputyje t. y. bet kokia klaida misijoje reiškia potencialią herojų mirtį.

Kaip galite pastebėti komplikacijos dažniausiai nevaikšto po vieną, visai kaip vienoje senoje lietuvių patarlėje. Žinote kurioje.

Po ketvirtos komplikacijos veikėjai atlieka mini veiksmą. Kuris lyg ir nebūtinai. Jie galėtų ignoruoti tą trikdį ir toliau vykdyti savo misiją nukopijuoti knygą. Atlikdami tą mini veiksmą veikėjai sužino papildomos informacijos, kuri pakeičia pačią misiją. Dabar jau rizikuojama ne dviemis veikėjų gyvybėmis, bet visos planetos, milijonais gyvybių. Giltinė tyliai rūko kamputyje ir šypsosi.

Dar keletas komplikacijų, joks planas net ir pakeistos misijos negali pavykti sėkmingai iš karto ir tuomet viską vedam į finalą (kulminaciją) bei pabaigą.

Kadangi tai yra serialas ir tai nėra drama, tai pačiame seriale nėra daug įtampos, tačiau pagal tą patį scenarijų galima sukurti įtemptą trilerį, kurį žmonės skaitys/žiūrės drebėdami dėl veikėjų kiekvieną minutę.

Reiktų prisipažinti, jog aš nepajaučiau, jog šita serija turėtų labai dramatišką kulminaciją, komplikacijų daug, bet nei viena nėra labai reikšmingai stipresnė nei kitos, tačiau kaip galite suprasti filmo eigoje rizika yra keliama ir pasekmės misijos neįvykdžius taip pat stipriai išauga. Tikiuosi jums padės mano pirmas bandymas analizuoti kitų kūrybą.

Pakalbėkime apie tetulę Flecher

Vaikystėje žiūrėjau daug Tetulės Flecher serijų (originalus pavadinimas Murder, she wrote). Tai detektyvas apie į pensiją išėjusią rašytoją, kuri laisvalaikiu tiria nusikaltimus. Dabar serialas neatitinka naujausių raiškos standartų, tačiau istorijos tokios pat geros kaip ir anksčiau.

Pirmos seriale serijos dažnai vadinamos „Pilot“. Tokio epizodo tikslas, seriale prodiuseriams parduoti serialą kokiam nors televizijos kanalui, todėl dažnai pilot epizodo sukūrimas kainuoja tiek pat kiek visas likęs sezonas. Ši serija yra 1.5 valandos. Paprastos serijos yra per pus trumpesnės ir paprastesnės, todėl būtent pirmasis epizodas yra labai įdomus analizei.

Jeigu nesate matę šitos serijos, nieko tokio, aš ją atpasakosiu. Jeigu ruošiatės pažiūrėti, tuomet laikas įtraukti šį straipsnį į atmintinę, kad galėtumėte sugrįžti, kai pažiūrėsite.

Serialo pradžia. Serialas prasideda su išsigandusia moteriške vaikščiojančia po namus su žvake. Jinai atidaro duris ir ten išlenda kaukėtas žudikas su kirviu. Kadangi tai pirmos minutės pirmos serijos, serialas iš karto mus užkabina su įtempta scena. Vėliau paaiškėja, jog tai buvo spektaklio repeticija.

Pagrindinio veikėjo pristatymas. Pagrindinis veikėjas yra Jessica Fletcher, mes ją pamatome stebinčią spektaklio repeticiją. Spektaklio režisieriui jinai iš karto pasako kas yra žudikas ir dar paaiškina kodėl taip galvoja. Mes, žiūrovai, iš karto suprantame, jog jinai gabi spręsti galvosūkius, bei pastebi detales, kurias kiti žmonės praleidžia pro akis.

Įžanga. Šios serijos įžanga yra neįtikėtina ilga, atsitinka daugybė (nereikšmingų) dalykų. Fletcher parašo detektyvą, jos sūnėnas Grady, nusiunčia knygą savo draugei dirbančiai leidykloje, leidykla išleidžia knygą. Knyga tampa bestseleriu. Fletcher atvyksta į Niujorką atlikti jos kaip rašytojos pareigų. Paaiškėja, jog leidyklos direktorius Preston Giles, kuris turėjo susitikti su rašytoja, skiria jai vos penkias minutes. O po to viskas eina tik blogyn. Vienas žurnalistas pasako, kad Fletcher nemoka rašyti, kita – išduoda kas yra žudikas jos knygoje. Galiausiai kažkokia moteriškė apkaltina ją knygos plagiatu.

Fletcher yra pasiryžusi važiuoti namo ir raukti visus reikalus su rašymu, bet paskutiniu momentu Preston įtikina praleisti savaitgalį su jo draugais, tarp kurių bus: praeityje garsus Brodvėjaus kompozitorius Peter Brill, Grandy viršininkas Captain Caleb McCallum, Grandy bendradarbis Ashley Vickers. Ir daugybė kitų personažų, kurių neverta minėti.

Pasirodo, kad Preston organizuoja kaukių balių ir Captain Caleb persirengia Šerlokui Holmsui. Turbūt iš epizodo pavadinimo suprantate, kodėl tai svarbu.

Vykstant baliui Grandy pastebi, kad kažkas naršo jo kambarį. Po nedidelių grumtynių Grandy, Fletcher, Preston užsidaro viename kambaryje su įsibrovėliu. Paaiškėja, jog įsibrovėlis yra privatus seklys Dexter Baxendale. Preston nori perduoti Dexter policijai, bet seklys pagrasina pranešti viską žurnalistams, todėl Grandy eina jį išleisti per užpakalines duris, kad svečiai nesužinotų.

Prieš išeidamas iš kambario Dexter stabteli akimirksniui ir paklausia ar kartais Preston nėra persirengęs kaip grafas Montekristas. Preston patvirtina.

Tuo tarpu šventėje kompozitorius Peter giriasi, kad jis ruošiasi statyti naują spektaklį. Kažkas pastebi, kad jau kokią valandą nėra Captain Caleb. Jo girta žmona pareiškia, kad šis greičiausiai užsidarė kambaryje su jauna mergina persirengusia Raudonkepuraite. Girta žmona išvažiuoja su mašina iš baliaus.

Ashley užsipila šampano ant savo suknelės Fletcher skuba jai padėti, bėgdamos į savo kambarį, jos užtinka Preston kalbantį telefono. Fletcher pasidomi su kuo jis kalbėjo. Preston sako, jog skambino žurnalistas iš laikraščio, tačiau jis pasakė, jog Fletcher neduos jokių interviu.

Kaip matote įžanga gerokai per ilga, daugelis žmonių neturės kantrybės skaityti tokios ilgos įžangos šiais laikais.

Žmogžudystė. Ryte po baliaus namo baseine žmonės randa plūduriuojantį vyrą Šerloko Holmsio kostiumu. Be galvos. Technškai jis buvo nušautas, bet dėl pasirinkto ginklo jo galva taip sudarkyta, kad neįmanoma pažinti. Kadangi vyras vilkėjo Šerloko Holmsio kostiumą visi nutaria, jog buvo nužudytas Captain Caleb. Vyro nužudymu įtariamą jo žmona: jinai neapsikentė neištikimybės, buvo girta, neturi jokio alibi.

Fletcher apžiūrėjusi lavoną bei pėdsakus prie namo, nusprendžia, kad nužudytas žmogus yra ne Captain Caleb, bet seklys Dexter. Kaip tik tuo momentu pasirodo Captain Caleb gyvas ir sveikas, patvirtindamas, jog pagrindinė veikėja tikrai sugeba tirti bylas.

Captain Caleb sako, kad jis pasamdė sekli Dexter, tam kad jis surastų, kuris iš darbuotojų vogė slapstus dokumentus iš jo kontoros.

Fletcher iškelia teoriją, jog galbūt seklys Dexter buvo nužudytas per klaidą, nes dėvėjo Šerloko Holms'o kostiumą, o tikroji auka turėjo būti Captain Caleb.

Fletcher jau iki gyvo kaulo įgrišęs Niujorkas ir jinais nori važiuoti namo bei pamiršti viską kas čia nutiko. Nors jinais pateikė gerų įžvalgų, tačiau tikrai nesiruošia tirti bylos, jinais neturi jokio intereso.

Tyrimas. Tuo metu, kai Fletcher ruošiasi lipti į traukinį, jinais sužino, kad policija suėmė ir apkaltino jos sūnėną žmogžudyste. Fletcher negali palikti sūnėno nelaimėje, tuo labiau, kad jis nekaltas. Policija tvirtina, jog visi įkalčiai rodo į Grandy: jis turėjo galimybę pavogti dokumentus iš savo boso, seklys Dexter buvo aptiktas jo kambaryje, jis neturi alibi. Kai Fletcher pasidomi kodėl nusikaltimo negalėjo įvykdyti Ashley, paaiškėja, kad tuo metu, kai nusikaltimas buvo įvykdytas Fletcher valė Ashley suknelę. Pati rašytoja yra pagrindinės įtariamiosios alibi.

Maži nesklandumai. Pirmiausiai Fletcher nuvažiuoja pas Captain Caleb ir pareiškia, jog jis buvo taikynys. Ką Captain Caleb užginčija. Pirmiausiai šaunant iš tokio atstumo iš kokio buvo nušautas seklys Dexter, galima puikiausiai matyti žmogaus veidą net naktį. Antra, jis paliko Šerloko Holms'o kostiumą spintoje prie durų išeidamas su Raudonkepuraite. Kaip seklys Dexter galėjo žinoti ir apsilikti tą kostiumą? Trečia akivaizdu, jog Grandy vogė dokumentus iš savo boso ir seklys Dexter tą sužinojo, todėl buvo nužudytas. Aišku, Fletcher tuo netiki.

Kadangi, Grandy negalėjo vogti dokumentų iš boso, tai vienintelis logiškas paaiškinimas, jog dokumentus vogė Ashley, tiesiog seklys nerado jos kambario. Fletcher su Grandy eina į ofisą pašniukštinėti tikėdamasi surasti kokių nors įkalčių. Rašytoja duoda Grandy užduotį atspausdinti dokumentus iš kompiuterio, tuo tarpu pati eina į Ashley kabinetą. Po kelių minučių pati Ashley ateina į savo kabinetą ir vos neužtinka Fletcher. Tačiau telefono skambutis išgelbėja rašytoją. Jeigu logiškai pagalvosime, tai telefono skambutis šitoje vietoje yra visiškai ne į temą, nes Fletcher atėjo į ofisą nedarbo metu, vadinasi Ashley irgi neturėjo čia būti, tai kodėl jai kas nors turėtų skambinti? Na, bet nekreipkime į tai dėmesio.

Fletcher nugirsta dalį pokalbio ir mano, jog skambina Ashley bendrininkas. Ashley išskuba susitikti su savo bendrininku, o Fletcher nuseka paskui ją. Tiesa, situacija čia irgi komplikuojasi. Iš pradžių joks taksistas nenori jos vežti, tuomet autobuso vairuotojas nors ją ir paima yra nedraugiškas.

Galiausiai Fletcher išlipusi į autobuso pameta Ashley, bet tuo pačiu rašytoją užpuola du vyrai.

Fletcher yra išgelbėjama atsitiktinio jos romano skaitytojo.

Dalinis sprendimas. Fletcher grįžta į viešbutį su pundu laikraščių. Jinais yra įsitikinusi, kad Ashley bendrininkas yra kompozitorius Peter. Čia mes taip pat sužinome, kad Grandy yra nekompetentingas, jis net nesugebėjo atspausdinti dokumentų kurių Fletcher prašė, bet tai yra nebėda. Fletcher perverčia laikraščius ir randa skelbimą atrankai į vaidinimą spektaklyje visai netoli tos vietos kur Ashley išlipo iš autobuso.

Kitą dieną Fletcher nueina susitikti su kompozitoriumi Peter. Rašytoja tvirtina, jog jis gavo pinigus savo spektakliui pasinaudodamas Ashley pavogtais dokumentais. Kompozitorius Peter viską neigia. Tuomet pasirodo Ashley ir patvirtina viską ką Fletcher sako, tačiau abu neigia nužudę seklį Dexter ir abu turi alibi.

Nužudomas Captain Caleb. Kadangi sūnėnas Grandy yra išteisintas, Fletcher ruošiasi važiuoti namo ir nesukti galvos apie žmogžudystes. Traukinyje rašytoja atsiverčia laikraštį ir supranta, kad žurnalistas, kuris tariamai turėjo imti intervių iš jos iš tiesų yra žurnalistė.

Susitikimas su žudiku. Vietoj to, kad važiuotų namo, Fletcher nuvažiuoja į namą, kuriame buvo įvykdyta žmogžudystė. Čia jinais pamato, kad baseinas iš tiesų yra gerai apšviestas, vadinasi Captain Caleb buvo teisus: tas kas nužudė seklį Dexter, puikiai žinojo ką daro.

Prie baseino pasirodo Preston. Fletcher apkaltina jį žmogžudyste. Preston pripažįsta. Jaunystėje jis ir du partneriai pradėjo verslą, kuris žlugo. Preston tapo atpirkimo ožiu ir buvo pasodintas į kalėjimą. Po dviejų metų pabėgo suklustodamas savo mirtį. Pasikeitė vardą ir sužlugdė savo buvusius partnerius, todėl Preston mėgstamiausias personažas buvo grafas Motekristas. Jaunas detektyvas tirdamas bylas susijusias su Preston buvusiais partneriais pradėjo įtarti, jog Preston nėra miręs, bet niekada negalėjo jo surasti. Tačiau praėjus daug metų, jis pagaliau surado, tačiau jaunas detektyvas dabar buvo privatus seklys, kuris nesibodėjo užsiimti šantažu. Preston negalėjo priimti

šantažo, dėl jį nužudė ir po to aprenge Šerloko Holms'o drabužiais. Vėliau taip pat nužudė Captain Caleb, kad sumėtytų pėdas.

Pabaiga. Fletcher pagaliau keliauja namo, bet jai pasakoma, kad policija nori jos pagalbos kitoje byloje.

Aptarimas. 1) Geros istorijos užkabina nuo pat pirmos minutės ar sakinio, šis epizodas labai geras to pavyzdys.

2) Veikėjo pristatymas – šiame seriale mes iš karto suprantame iš kokio molio minkyta tetulė Fletcher. Tiesa pasakius, filmai beveik visi be išimties parodo kokie yra veikėjai prieš pasinerdami į tikrą veiksmą. Dar vienas geras pavyzdys būtų Murder on the Orient Express (2017), pažiūrėkite pirmąsias minutes, kad galėtumėte suprasti Puar'o charakterį.

Knygos nevisuomet pristato savo personažą, bet tai yra gera praktika.

3) Šioje serijoje įžanga yra gerokai per ilga. Viską galima praleisti iki baliaus. Baliaus svarbus dėl keleto dalykų. Pirmą, tai yra šios istorijos pradžia, todėl būtent baliaus metu pristatomi šios istorijos antraeiliai personažai. Antra, baliaus metu pateikiamos pirmos užuominos apie nusikaltėlius ir jų motyvus. Kaip jau sužinojote perskaitę mano paaiškinimą, šioje istorijoje buvo daugiau nei vienas nusikaltėlis.

4) Atskirai norėčiau paminėti kambario incidentą su sekliu. Čia mes pirmą kartą suprantame, jog vyksta kažkas negero. Čia yra užmetama meškerė ir mes, kaip žiūrovai, nekantriai laukiame ką jinai ištrauks.

5) Apsipylimas šampanu atrodo, kaip nereikšmingas incidentas, tačiau vėliau jis tampa labai reikšmingu dėl dviejų dalykų. Pagrindinis veikėjas užtikrina alibi pagrindiniam įtariamajam bei atsitiktinai nugirstas pokalbis, kuris tampa raktų nustatant žudiką.

6) Žmogžudystė yra su triuku. Mes visi manome, kad buvo nužudytas vienas personažas, kuris nebuvo labai teigiamas ir yra priežasčių, kodėl jis galėjo būti nužudytas, bet po kelių minučių, mes gauname staigmeną – nužudytas kitas personažas. Rašytoja, mūsų pagrindinis personažas, atskleidamas tą staigmeną dar kartą įrodo, kokia jinai yra talentinga ir tinkama bylos sprendimui surasti.

7) Geroje istorijoje viskas yra susiję, todėl ne veltui būtent kapitonas buvo pasamdęs sekli, o ne kuris nors kitas baliaus dalyvis.

8) Rašytoja iškelia versiją, jog žudikas padarė klaidą ir nužudė ne tą žmogų. Tai yra nukreipimas nuo teisingo tyrimo, tačiau taip pat tai kelią papildomą įtampą mums žiūrovams. Ar rašytoja teisi? Jeigu teisi, ar bus kapitonas nužudytas? O gal žudikas bus pagautas iki bandymo nužudyti kapitoną? O gal kapitonas bus išgelbėtas paskutiniu momentu? Mes nekantriai laukiame atsakymų į šiuos klausimus, kas kelia mūsų susidomėjimą istorija.

9) Rašytoja neturi jokios priežasties tirti bylos, jinai buvo svečias baliuje, kur daugelį žmonių matė pirmą kartą. Visai kas kita, kai apkaltinamas jos sūnėnas. Dabar tai jau asmeniška. Jinai turi pasirinkimą: palikti savo mylimą sūnėną likimo valioje, kur jis tikrai bus pasodintas į kalėjimą arba pati imtis tyrimo. Teoriškai yra du pasirinkimai, realiai pagrindinis personažas neturi iš ko rinktis.

10) Aprašyme to nepaminėjau, bet šiame epizode yra labai įdomi scena. Rašytoja prašo taksisto nuvežti ją į tam tikrą vietą, o taksistas ima atsikalbinėti. Kur jūs matėte, kad taksistas imtų atsikalbinėti? Jeigu tai būtų Uberis, tai įvertintumėte paslaugą viena žvaigždute. Tačiau ši scena yra tikslinga, kad sukeltų papildomų sunkumų pagrindiniam veikėjui, kuriuos jis turi įveikti. Taip pat dialogai, kur visi žmonės vieni su kitais sutinka yra nuobodūs. Konfliktinių dialogų serijoje pilna, tačiau, kai konfliktuoja vyras ir žmona... tai normalu, tą galite pamatyti praktiškai kiekviename seriale, tačiau atsikalbinėjantį taksistą... Taip, tai nėra tikroviška, tačiau prideda papildomų spalvų istorijai. Pagalvokite apie tai rašydami savo dialogus.

11) Apsilankymas ofise yra nelabai reali scena, bet čia įvyksta du svarbus dalykai, kurie stumia istoriją į priekį. Mes įsitikiname, jog sūnėnas tikrai negali būti nusikaltėlis, nes jis nesugeba atspausdinti paprašytų dokumentų. Antra, atsitiktinai užklydusi į ofisą bendradarbė išsiduoda, kad yra nusikaltėlė.

12) Užpuolimas. Fizinė grėsmė pagrindiniam personažui yra vienas iš labiausiai įtampą keliančių momentų. Jeigu filme tai trunka penkias minutes, tai popieriuje tą galima ištempti iki penkių puslapių, kurių skaitytojas nenorės paleisti iš rankų.

13) Pseudo-sprendimas yra įdomi technika, kai pagrindinis veikėjas ir mes skaitytojai (arba žiūrovai) manome, jog byla yra išspręsta, bet tai nėra visiškai tiesa. Jums nebūtina atkartoti to paties, tačiau teisingai padarius, tai sustiprina įdomią istoriją.

14) Susitikimas su žudiku yra istorijos kulminacija. Čia mes nežinome kaip žudikas elgsis. Ar bus dvikova tarp pagrindinio protagonisto ir antagonisto. Kas tą dvikovą laimės?

Vienas dalykas, kurį praleidau savo istorijos atpasakojime yra tas, kad leidėjas beveik nuo pat pirmos minutės meilinosi rašytojai. Tai yra labai įdomi technika, kuri verčia pamėgti leidėją, nes mums patinka rašytoja. Jeigu mums nepatiktų pagrindinis personažas, mes greičiausiai būtume numetę knygą. Personažas, kuris patinka pagrindiniam personažui, dažniausiai patinka ir mums. Tai, kad tas personažas yra pagrindinis nusikaltėlis turėtų būti didelis smūgis ir staigmena mums žiūrovams.

15) Žudiko išpažinties momentas šiame seriale realizuotas nelabai gerai. Žudikas režia ilgą monologą, paaiškindamas visas savo giliai paslėptas priežastis, kas leidžia uždaryti ir suprasti istoriją, bet kas nori skaityti ar klausyti ilgus monologus šiais laikais? Be abejonės reikia pateikti žudiko motyvus, bet tą reiktų daryti įdomiau.

16) Pati pabaiga yra labai trumpa, kuri parodo, jog tai yra serialas, nes pagrindinis personažas yra kviečiamas išspręsti kitą bylą.

Tikiuosi jums patiko mano pastabos. Jeigu pabaigoje norite vieno patarimo, kaip tapti geresniais rašytojais: *patys darykite tokias analizes tiek filmų, tiek knygų, kurie jums labai patinka.*

Rašome detektyvą su *Midsomer murders*

Aš mėgstu **Midsomer murders**. Esu matęs labai daug serijų. Galbūt visas, galbūt ne. Tikrai nežinau. Atsimenu serialą pradėjau žiūrėti lietuvių kalba, kai rodė per kažkurį TV kanalą. Visai neseniai pažiūrėjau naujausią – 21 sezoną. Šiandien norėčiau pakalbėti apie ketvirtą sezono seriją - With Baited Breath.

Šis tekstas yra skirtas rašytojams. Jau anksčiau dariau **Orville** ir **Murder, she wrote** analizę.

Midsomer Murders seriale veiksmai vyksta išgalvotoje Midsomer apylinkėje, kurią sudaro daugybė mažų kaimelių ir miestelių. Pagrindiniai personažai yra du detektyvai: pagrindinis tyrėjas ir jo asistentas, kurie stengiasi išsiaiškinti kas ir kodėl žudo žmones. Standartiškai vienoje serijoje yra trys lavonai. Jeigu vienoje serijoje yra du lavonai, galite per daug nesukti galvos, nusikaltėlis atsigriebs kitoje serijoje palikdamas keturis lavonus. Aš neatsimenu ir galbūt nėra tokios serijos, kurioje būtų nužudytas tik vienas žmogus. Žmogžudystės visuomet yra susiję ir dažniausiai yra atliekamos to paties žmogaus, tačiau yra keletas epizodų, kur žmogžudystės atliko keli žmonės ir net gi pirmos žmogžudystės vykdytojas buvo nužudytas.

Kaip jau minėjau šiandien pakalbėsime apie s21e4 With Baited Breath.

Filmas

Vienos serijos trukmė yra 90 minučių ir aš rekomenduočiau ją pažiūrėti ir pereiti prie sekančio skyriaus. Jeigu nenorite (ar negalite) žiūrėti, žemiau aš pateiksiu serijos santrumpą. Iš santrumpos aš išmečiau du personažus, kurie sukėlė daug konfliktinių situacijų ir buvo įtariamai žmogžudystėmis, tačiau jų nepadarė. Aš taip pat atpasakojau svarbiausius įvykius sutrumpintai, nes priešingu atveju reiktų rašyti 200 puslapių romaną. Taip pat prieš skaitydami turite suprasti, jog šitoje serijoje visi konfliktuoja su visais ir aš tikrai praleidau dalį konfliktų, kurie sustiprina istoriją.

Veiksmas vyksta Solomon Gorge kaime, kur tuo pat metu vyksta du renginiai: Psycho mad run ir žvejybos varžybos. Kadangi, bėgimo varžybos vyksta šalia ežero, tai žvejai jaučiasi apgauti, nes triukšmaudami bėgikai išbaidys žuvis.

Pirma diena. Simone Skye dirba barmene The Fisherman's Arms užeigoje – viešbutyje. Jinai žiūri į atvirutes priklijuotas ant kolonos ir sako: „Vieną dieną aš keliausiu apie pasaulį kaip Lola“.

Lex Bedford atvyksta į The Fisherman's Arms su savo komanda, kad dalyvautų Psycho mad run. Izzy Silvermane The Fisherman's Arms savininkė, prisimena, kad Lex buvo apsistojęs šitoje užeigoje praeityje. Lex nueina į savo kambarį ir tuomet sužino apie žvejybos varžybas vykstančias tuo pat metu kaip ir bėgimo maratonas. Žvejybos varžybų prizas 20k. Tai pirmos varžybos kaime po ilgos pertraukos. Lex išsitraukia telefoną ir paskambina nežinomam asmeniui bei sako, kad jis turi tuoj pat atvykti į kaimą.

Griffin Twigg nusiperka visą rinkinį žvejybos reikmenų pas Freddie Lamb žvejybos parduotuvės savininką bei žvejybos varžybų organizatorių. Griffin praneša Izzy, jog nedirbs virėju pačiu svarbiausiu metu, kai užeiga pilnai užsakyta. Per žioplumą jis taip pat išverčia savo kabliukus ant užėigos grindų. Užeigoje pasirodo Lex. Paaiškėja, kad Lex ir Griffin yra pažįstami, bet senai nesimatė.

Ned Skye bėgimo varžybų organizatorius ir Freddie sukonfliktuoja. Freddie daug metų stengėsi suorganizuoti žvejybos varžybas, o Ned nieko neperspėjęs pakeitė bėgimo trasą taip, kad jinai eitų šalia ežero.

Antra diena. Visi pasiruošę pradėti maratono varžybas. DCI John Barnaby (Šitoje serijoje pirmą kartą pamatome 12 min) su dukra ateina palaikyti savo žmonos ir kolegos DS Jamie Winter (Šitoje serijoje pirmą kartą pamatome 6 min). Startuoja varžybos. Tačiau jos ilgai netrunka. Pasirodo, kad vienoje kliūtyje kažkas primėtė žvejybos kabliukų, todėl daugybė žmonių buvo sužeisti ir varžybos sustabdytos.

DCI John Barnaby sutinka savo buvusį kolegą Artie Blythe, kuris yra bėgimo varžybų organizatoriaus Ned geras draugas. Ned nori žinoti, kas pakenkė jo varžyboms, tačiau DCI John Barnaby nenori kištis, nes tai ne jo reikalas, vis dėl to Artie pavyksta įtikinti, DCI John Barnaby padėti draugui. DCI John Barnaby ir Artie eina apklausti žvejybos reikmenų parduotuvės savininką Freddie. Iš pradžių Freddie nenori padėti, bet galiausiai pasako, kad kabliukus pardavė Griffin. Artie pristato Griffin savo kolegai kaip žmogų su juokinga kepure. Griffin atidaro savo kabliukų dėžę ir pasirodo, kad joje nėra nei vieno kabliuko. Griffin yra sutrikęs.

Izzy gauna naują atvirutę nuo Lolos (dukros) iš Kubos.

Blaise McQuinn filmuoja Ned. Blaise sako, kad senai nematė Ned, į ką Ned replikuoja, jog Blaise prisiekė niekada čia negrįžti. Blaise sako, kad atvyko ne dėl jo, o dėl žvejybos varžybų.

Cornelius Tetbury su povandeniniu dronu ieško didelės žuvies, kad galėtų laimėti varžybas. Griffin ateina pasiskolinti kabliukų ir vos nepagauna Cornelius su įkalčiais.

Lex padaro skambutį iš telefono būdelės. Jis susitaria susitikti su kažkuo naktį prie bėgimo trasos. Susitikimo metu kažkas nužudo Lex.

Trečia diena. Bėgimo varžybų startas. Bomžas, kuris visuomet vaikščiojo fone paprašo pinigų pas DS Jamie Winter. Policininkas sako, kad neturi pinigų, nes ruošiasi bėgimui.

Policininkai randa Lex kūną. Varžybos sustabdytos vėl. Šį kartą visam laikui.

DCI John Barnaby ir Artie ateina apklausti žvejų. Iš Cornelius jie sužino, kad praeityje Lex buvo legenda tarp žvejų, jis laimėdavo visas varžybas, kuriose dalyvaudavo, tačiau dėl nežinomos priežasties metė žvejybą jau gana senai.

DCI John Barnaby eina apklausti Freddie, nes naktį liudininkai matė jį miške netoli bėgimo trasos. Freddie pasako, kad buvo Lolos sužadėtinis ir dėl to labai stresuoja, nes mergina dingo be perspėjimo. Jinai siunčia atvirutes motinai, bet ne sužadėtiniiui.

Cornelius randa Ned negyvą žvejybos reikmenų parduotuvėje.

Policininkai palygina seną ir naują bėgimo trasas. Paaiškėja, kad naujoji trasa yra trumpesnė ir lengvesnė, tačiau eina palei ežerą, o senoji nėjo. Trasos pakeitimai buvo pateikti kaimo tarybai tą pačią dieną, kai buvo paskelbta apie žvejybos varžybas. Policininkai taip pat sužino, kad Blaise ir

Ned praeityje buvo pora ir kartu dalyvaudavo žvejybos varžybose. Vos atvykęs Lex skambino Blaise (pirmas skambutis nežinomam asmeniui).

Griffin užkabino didelę žuvį, bet ši pabėgo, todėl susinervinęs jis numetė savo kepurę. Cornelius pasiėmė kepurę su savimi. Naktis. Tamsu. Šalta. Cornelius užsidėjo Griffin keistą kepurę ant galvos. Per savo kamerą jis kažką pamatė ežere ir pašoko kažkur eiti. Deja, žudikas jį nužudė. Tuo pat metu Artie vakarienauja pas DCI John Barnaby. Pasirodo, jog dingo John dukros meškiukas.

Ketvirta diena. Policininkai randa Cornelius lavoną. Policininkai bando suprasti kaip susiję Cornelius, Ned ir Lex (Nors šitoje vietoje aš turiu pasakyti, jog iš karto pradėjau galvoti, jog Cornelius buvo atsitiktinė auka dėl kepurės. Tamsoje žudikas matė tik kepurės formą, bet nematė veido).

Policininkai sužino kas Cornelius išgąsdino vakar naktį – video matomas džipas nuskendęs ežere. Džipe yra lavonas – Lola. Jeigu Lola buvo negyva, kas siuntė atvirutes? Lola neturėjo automobilio, kieno automobilį jinai vairavo?

Griffin sužino, kad Cornelius dėvėjo jo kepurę, kai buvo nužudytas. Jis pradeda panikuoti ir galvoti, kad jis turėjo būti tikroji auka. Griffin nueina pas Blaise ir sako, kad jeigu kas nors kėsinosi į jį, taip pat kėsinsis ir į ją.

Policininkai sužino, kad Lola nevairavo džipo, bet jinai buvo partrenkta ir pasodinta į džipą. Džipas priklausė Ned. Ned pranešė apie džipo vagystę tą pačią dieną, kai Lola dingo. Policininkai sužino, kad dieną, kai dingo Lola kaime vyko žvejybos varžybos ir jose dalyvaudavo visi dabartiniai žvejai bei dalis bėgimo varžybų dalykų. Ta prasme, visi epizodo veikėjai. Tas žvejybos varžybas laimėjo Lex.

Policininkai išsiaiškina, kad Blaise kelionių ir Lolos atviručių išsiuntimo datos ir vietos sutampa, vadinasi Blaise apsimetinėjo Lola ir siuntinėjo atvirutes Izzy.

Policininkai žino, kad Lex, kai laimėdavo varžybas, keldavo šventes, todėl bando išsiaiškinti, kas šventė Lex pergale prieš dešimt metų. DS Jamie Winter duoda pinigų bomžui. Bomžas pasako, kad keturi žmonės buvo džipe prieš dešimt metų. Ir įvardina visus žmones: Blaise, Ned, Lex ir Griffin, kuris vairavo džipą.

Izzy randa Griffin miške. Griffin prispažįsta, jog jis partrenkė jos dukrą Lolą.

DCI John Barnaby gauna dovanu du meškiukus ir tuomet supranta, kas yra žudikas.

Istorija

Ankstesnėje dalyje atpasakojau gerokai sutrumpintai ir supaprastintai veiksma, kurį mato žiūrovai. Žiūrovai realiai mato, tai ką mato ir sužino pagrindiniai personažai – policininkai. Dabar kalbėkime apie istoriją kuri realiai įvyko, ta tvarka, kuria įvyko. Filme, mes žiūrovai nematome žudiko veiksmų bei negalime suprasti jo motyvacijos, kol žudikas nėra pagautas. Istorijoje viskas vyksta kartu: ir žudiko, ir policininkų veiksmai.

Prieš dešimt metų.

Izzy Silvermane pasako Artie Blythe, kad jis yra Lola Silvermane tėvas. Iš pradžių Artie nelabai žino kaip reaguoti ir kaip būti tėvu. Lola susipyksta su Izzy, susikrauna lagaminą ir keliauja gyventi pas Artie.

Tuo metu kaime vyko žvejybos varžybos, kurias laimėjo Lex Bedford. Kartu su trim savo draugais: Ned Skye, Blaise McQuinn ir Griffin Twigg, jis važiuoja iš baro į barą, kad atšvestų. Griffin vairuoja Ned džipą. Lex mojuoja savo taure ir trukdo Griffin vairuoti, Griffin nepamato ant kelio Lolos ir ją partrenkia. Kompanija įsodina Lola į džipą ir įstumia džipą į ežerą.

Nusikaltimo pasekmės. Lex meta žvejybą ir tampa gaisrininku. Blaise siūlo Ned keliauti aplink pasaulį, Ned atsisako, jie susipyksta. Blaise iškeliauja viena. Blaise siuntinėja atvirutes Izzy sudarydama įspūdį, kad Lola keliauja po pasaulį.

Ned praneša apie džipo vagystę. Ned meta žvejybą.

Prieš kelis mėnesius.

Lex yra gaisrininku komandos vadovas ir kartu su komanda jis užsirašo dalyvauti Psycho mad run maratonuose. Ciklą sudaro penki maratonai. Tris iš jų gaisrininkų komanda laimi.

Prieš kelias savaites.

Ned organizuoja Psycho mad run. Jis sužino, kad Freddie Lamb organizuoja žvejojimo varžybas. Ned bijo, kad žvejai gali netyčia surasti džipą, todėl pakeičia maratono trasą, kad jinai eitų šalia ežero taip tikėdamasis atbaidyti daugelį žvejojimo varžybų dalyvių.

Lex sužino, kad ketvirtasis etapas vyks Solomon Gorge kaime. Jis nori išsisukti, bet negali, nes yra komandos vadovas ir jo indėlis labai svarbus pergalei. Komanda nori laimėti visus penkis etapus. Šiandien. Tai yra vieta kai prasideda filmas. Filmą prasideda, kai dalyviai pradeda rinktis į Solomon Gorge kaimą. Įvyksta pirmi apsižodžiavimai.

Lex sužino apie žvejojimo varžybas ir paskambina Blaise. Blaise atvyksta į varžybas, bet jinai nesitiki nieko laimėti, jinai tik erzina kitus ir stebi įvykius.

Pagrindiniai veikėjai DCI John Barnaby ir DS Jamie Winter atvyksta į vietą. Vienas dalyvauti varžybose, kitas palaikyti kolegą. DCI John Barnaby sutinka Artie.

Lex bėga pro telefono būdelę ir jį graužia sąžinė. Jis paskambina Artie, kuris buvo policininkas prieš dešimt metų. Lex nežino, kad Artie išėjo į pensiją. Lex nežino, kad Artie yra Lolos tėvas. Lex ir Artie susitinka tamsioje. Lex prisipažįsta ir papasakoja viską apie nusikaltimą bei kaip atsikratė kūno. Artie neišlaiko ir nužudo Lex.

Policija imasi tyrimo. DCI John Barnaby kartu su savimi visur ima Artie. Artie mato tyrimo progresą jis gali padėti, bet taip pat gali kliudyti siūlydamas neteisingas teorijas. Tiesa pasakius, aš manau, jog Artie daugiau padeda nei trukdo.

Artie nužudo Ned. Jo kūną palieka Freddie parduotuvėje tarsi bandydamas parodyti, jog žvejojimo parduotuvės savininkas buvo labiausiai nepatenkintas bėgimo varžybomis.

Artie nori nužudyti Griffin, bet per klaidą jo auka tampa Cornelius, kuris dėvėjo Griffin kepurę (Atsimenu kažkada žiūrėjau detektyvą (neatsimenu pavadinimo), kuriame užpuolikai pagrobė ne tą mergaitę, nes mergaitės mokykloje apsikeitė megztukais).

Cornelius žmogžudystę atskleidžia, jog ežere yra džipas. Kita vertus, jeigu Cornelius nebūtų nužudytas, jis greičiausiai būtų pranešęs apie džipą anonimiškai policijai.

Artie stengiasi suklaidinti policiją, kad spėtų nužudyti kitus du jo dukros nusikaltėlius. Jis neranda Griffin, tačiau randa Blaise. Deja, DCI John Barnaby supranta, kad žudikas yra Artie ir tuomet įvyksta kulminacinė scena, kurioje susitinka policininkas ir žudikas. Iš principo ta scena yra didelis labiau monologas, nei dialogas, tačiau operatorius naudoja įvairias perspektyvas, todėl scena neatrodo nuobodžiai. Žiūrovas iki šiol žinojo apie tyrimo progresą, bet nežinojo visos tos istorijos prieš dešimt metų ir dabar reikia ją atskleisti, kad būtų galima suprasti žudiko motyvacijas.

Ko galima išmokti

Jeigu reikėtų apibūdinti seriją vienu žodžiu, tas žodis būtų kerštas. Pažiūrėkite, kitas Midsomer murders serijas. Daugelio iš jų esmę galima apibūdinti keliais žodžiais. Ir ne tik Midsomer, daugelio detektyvų esmę galima apibūdinti keliais žodžiais. Jeigu tai pabandytė atlikti pastebėsite, jog kerštas yra viena iš dažniausių temų detektyvuose. O iš viso yra gal tik 5 – 10 skirtingų temų. Kai rašytojas rašo nuotykių istoriją ar meilės dramą, jis gali atsisėsti ir rašyti. Jam reikia žinoti tik vieną dalyką tikslą, kurio herojai siekia, pavyzdžiui, rasti paslėptą lobį. Pakeliui rašytojas gali prigalvoti papildomų iššūkių ir pridėti dramos. To negalima daryti šitos istorijos (ir apskritai daugelio detektyvų) atveju, nes didžioji dalis istorijos įvyko prieš dešimt metų, prieš tai kai skaitytojas (ar žiūrovas) atėjo į sceną. Kitaip sakant, detektyvuose didžioji dalis istorijos vyksta už scenos ir skaitytojas mato tik detektyvo darbo progresą. Todėl tokias istorijas galima rašyti tik turint gerą planą, tam kad žinoti žudiko motyvacijas ir žudiko veiksmus, kuriuos jis atliks kol policija bandys jį pagauti.

Visi veikėjai yra pristatomi savo elemente. Artie Blythe pirmą kartą pamatome atsipalaidavusį ant šieno kupetos. Vėliau sužinome, kad jis yra į pensiją išėjęs policijos pareigūnas. Blaise McQuinn pirmą kartą pamatome telefonu filmuojančią Ned Skye. Telefonas rankose duoda suprasti, kad

Blaise yra influencerė/tinklaraštininkė, kas vėlesnėse scenose yra patvirtinama. Blaise taip pat savo pirmoje scenoje konfliktuoja su Ned. Mes ne iš karto suprantame ką tai reiškia ir kodėl, bet tai rodo, kad šie veikėjai turėjo kažkokią praeitį ir darosi įdomu kokia ta praeitis buvo.

Seriale visos scenos yra reikšmingos, stumia istoriją į priekį ir suteikia papildomos informacijos žiūrovui. Jeigu išmestume visas policijos darbo ir veikėjų pristatymo scenas, kas liktų tai scenos, kuriose personažai konfliktuoja vieni su kitais. Tai nereiškia, kad jie mušasi ar rėkia vieni ant kitų, bet pokalbių draugiškai nepavadinsi. Visuose dialoguose tarsi jaučiasi, jog kažkas palikta už kadro. Veikėjų praeityje kažkas įvyko, ką žiūrovas su policininku pagalba turi išsiaiškinti. Tai neleidžia atsitraukti nuo filmo.

Išskyrus Artie, turbūt nei vienas veikėjas seriale nėra draugiškai nusiteikęs policijos atžvilgiu ir savanoriškai naudingos informacijos nedalina. Policija juos turi paspausti, kad gautų kokios nors naudingos informacijos. Ir ateiti antrą kartą arba paspausti stipriau, jeigu nori daugiau naudingos informacijos. Visa informacija seriale atskleidžiama mažomis porcijomis. Kiekvieną kartą paduodant minimų kiekį informacijos. Ne per mažai, bet ir ne per daug.

Maži dalykai kartais padeda išspręsti bylas, šiuo atveju dingęs vaiko meškiukas bei Artie elgesys su DCI John Barnaby dukra padėjo policijai išsiaiškinti žudiką. Jeigu pavyzdžiui pažiūrėtumėte **Death in Paradise**, ten visuomet tokie maži dalykai, kurie atrodo niekaip nesusiję su istorija, pradeda išspręsti bylas.

Kaip jau minėjau pradžioje, atpasakojime išmečiau du personažus, kurie nebuvo tiesiogiai susiję su pagrindine istorija, tačiau abu personažai konfliktavo su bent keliais nužudytaisiais, todėl buvo įtariamieji tyrimo metu. Anglai turi terminą red-hearing, tie personažai kaip ir nukreipė mūsų dėmesį, nuo tikro žudiko, bet darė tą labai užtikrinai. Jeigu jie nebūtų konfliktavę ir tiesiog žvejoję, tai būtų laiko švaistymas ir nieko jie neapgautų. Realiai visus personažus galima suskirsti į tris kategorijas: policija, įtariamasis, auka. Jeigu personažas nepatenka į bent vieną iš kategorijų, tai jam nėra ką veikti istorijoje. Visi turi motyvus kenkti kitiems, vienų motyvai didesnei nei kitų, tačiau tuo pačiu visi neigia, jog nori kenkti kitiems.

Ar pastebėjote, kad visų serijos personažų vardai prasideda iš skirtingų raidžių? Seriale mes turime du pagrindinius veikėjus John ir Jamie, kurių vardai prasideda iš tos pačios raidės. Šioje serijoje taip pat turime policininkę Jade-Marie. Kitaip sakant visų geriečių vardai prasideda iš J. Visų kitų personažų vardai prasideda iš skirtingų raidžių. Kodėl tai yra svarbu? Todėl kad skaitytojui (žiūrovui) lengviau susigaudyti, kai veikėjų vardai yra labai skirtingi.

Ar yra dar kažkas ko nepaminiėjau?

Knygos Juodraštis analizė

Iki šiol rašiau tik **filmų analizės** dėl vienos paprastos priežasties. Filmai paprastai užtrunka tarp 30 ir 90 minučių, todėl prieš rašydamas analizę gali be problemų peržiūrėti filmą 2-3 kartus. Kalbant apie knygas... Knygų, kurias galima perskaityti per valandą, neverta analizuoti. Kiek laiko užtruktų perskaityti knygą du kartus: vieną kartą savo malonumui ir antrą kartą dėl analizės?

Vis tik pasibaigė mano neskaitytų knygų sąrašas ir pagalvojau, kad padarysiu tai, ko niekada nedariau: paimsiu knygą ir perskaitysiu antrą kartą. Savo skaitymui pasirinkau knygą, kuri man labai patiko. Aš tą knygą skaičiau prieš maždaug penkiolika metų. Ta knyga yra **Sergej Lukjanenko Juodraštis**, pirmoji Juodraščio dvilogijos dalis. Antroji – **Švarraštis**.

Taigi, pakalbėkime apie Juodraštį.

Perspėjimas. Žemiau pateikiamas sutrumpintas knygos siužetas, todėl jeigu planuojate skaityti knygą, grįžkite vėliau.

Knygos eigą rašiau skaitydamas knygą, o kai baigiau viską, suskirsčiau į keturias dalis, kad mums būtų lengviau kalbėti apie knygą. Kadangi, rašiau santrumpą skaitydamas knygą, praleidau kai kuriuos dalykus, kurie pasirodė svarbus vėliau, todėl jie buvo pristatyti tuomet, kai aš supratau, kad jie yra svarbūs.

Virsmas (5/308 pls, 1 skyrius)

Knyga yra rašoma iš pirmo asmens, kas leidžia labiau skaitytojui įsijausti.

Pirmos keletas knygos pastraipų yra sovietinės filosofijos pristatymas, žinant, kad knygos tikslinė auditorija yra rusai, tos pastraipos turėtų užkabinti skaitytoją ir jaustis, lyg skaitytų kažką labai artimo sielai. Realiai visi skyriai prasideda tokiu filosofiniu nuotaikos kūrimu.

Tačiau rašytojas nešvaisto laiko veltui ir veiksmas arba kitaip sakant nelaimės prasideda jau pačiame pirmame puslapyje. Pasirodo, kažkas užėmė pagrindinio veikėjo - Kirilo butą ir jis nieko dėl to negali padaryti.

Sekančiuose puslapiuose pagrindinio veikėjo situacija tik blogėja: pirmiausiai jį pamiršta pažįstami, vėliau draugai, o galiausiai ir artimieji, tėvai. Galiausiai pagrindinis Kirilas įvykdo netyčinę žmogžudystę, jis nužudo Nataliją - moterį, kuri užėmė jo butą. Jį suima policininkai. Veikėjas atsiduria žemiausiame savo gyvenimo taške ir tuomet sužino, kad jis yra toks neįsimenamas, kad policininkai net negali prisiminti kodėl jį suėmė. Tuomet Kirilas pagalvoja, kad jis tapo tobulu nusikaltėliu: jis gali atlikti nusikaltimą, o policininkai jį sugavę iš karto pamiršta. Mes, skaitytojai, nekantriai laukiame kas bus toliau? Ar pagrindinis veikėjas eis įvykdyti kokį nors nusikaltimą? Tiesa, mums neduoda ramybės dar vienas klausimas: Natalija prieš mirtį išsidavė, kad yra kažkaip prisidėjusi prie viso to, kas atsitiko Kirilui. Ar mes sužinosime, kaip jinai įsivėlė į tą reikalą? Pagrindinis veikėjas neturėdamas kur eiti, nueina į visą parą dirbantį prekybos centrą.

Pažintis (60/308 pls, 6 skyrius)

Vaikščiodamas po prekybos centrą vaikas gauna skambutį iš paslėpto telefono numerio. Balsas telefone padiktuoja Kirilui kur eiti. Neturėdamas daugiau ką veikti, pagrindinis veikėjas nueina nurodyta kryptimi ir randa pastatą, kuris iš lauko atrodo kaip vandens bokštas, tačiau viduje jis yra visai jaukus trijų aukštų namas.

Netrukus Kirilas supranta, kad bokštas yra vartai tarp pasaulių. Bokšte yra penkios durys, tačiau tik dvi atviros į Maksvą ir į Kingimą. Vaikino darbas yra būti muitininku tarp dviejų pasaulių.

Kirilas nusprendžia pasinaudoti savo turima galia būti nepastebimu ir apvogti maisto prekių parduotuvę ir tuomet supranta, kad nepastebimumas išnyko ir jis yra tiesiog eilinis žmogus, kurio niekas nepažįsta. Kam nepastebimumas buvo reikalingas anksčiau, jeigu jis išnyko?

Paskambina Kotia. Jūs dabar klausiate kas yra Kotia? Kotia yra geriausias Kirilo draugas, kuris bandė įvairiais būdais išspręsti vaikiną užklupusias problemas pirmoje knygos dalyje. Jeigu visi draugai užmiršo, tai kaip Kotia neužmiršo? Atsakymas, jis užmiršo. Tačiau jis taip pat užsirašė visus savo bandymus padėti draugui ir radęs užrašus nusprendė paskambinti nors nieko neprisiminė.

Kotia dirba žurnalistu, todėl natūralu, kad jis seka kiekvieną įdomią istoriją.

Kotia iškelia klausimą, kuris svarbus kiekvienam skaitytojui: kam viso to reikia? Kiekvienas viengungis sutiktų dirbti muitininku tarp dviejų pasaulių, tai kodėl reikėjo, kad visi užmirštų pagrindinį veikėją?

Bokšte apsilanko pirmieji turistai: pagyvenęs vyras ir jauna mergina. Eidama mergina numeta raštelį, kuriame liepiama po valandos surasti baltąją rožę ir žmogus atsakys į visus klausimus. Kirilas ir Kotia išeina į Kingimą. Suranda viešbutį pavadinimu „Balta rožė“. Prieš įeidamas Kirilas dvejoja, nujausdamas kažką blogo. Viešbutyje siaučia kaukėti užpuolikai. Kirilas dalį jų patvarko tarsi būtų daugybę metų praktikavęs kovos menus. Kiti užpuolikai pabėga, bet prieš pabėgdami sužeidžia Kirilą. Tuomet Kirilas sužino, kad turi naują savybę – fantastiškai greitai gyti.

Viešbučio „Balta rožė“ savininkė yra vardu moteris Balta rožė, jinai yra maždaug dviejų šimtų metų amžiaus iš Maskvos. Rožė teigia, kad jie yra žmonės, kurie pasiekė savo funkcijos viršūnę, todėl jiems buvo suteiktos galios, jie yra meistrai. Toks paaiškinimas nevysiškai žavi Kirilo, nes jis buvo pardavėjas, ne muitininkas savo pasaulyje.

Į viešbutį atvyksta Feliksas. Jis sako, kad užpuolikai greičiausiai laukė jo. Paskutiniu metu net kelis kartus buvo kėsintasi į jo gyvybę, tačiau jis nežino kas ar kodėl jo nemėgsta.

Feliksas yra restorano savininkas. Jis žino daug įvairiausių patiekalų, be to žino kokio patiekalo labiausiai nori kiekvienas jo restorano lankytojas. Feliksas pakviečia vaikus į savo restoraną ir pavaišina. Vaisių metu, Feliksas teigia, kad Balta Rožė seka pasakas, jokie jie ne meistrai, o tiesiog funkcionalai. Tai yra visiška loterija kas kokią funkciją gauna ir jų vienintelis reikalas atlikti savo funkciją, niekas netikrina kaip gerai ar blogai ją jie atlieka. Funkcija duoda tam tikrų privalumų. Savo bokšto viduje funkcionalai yra praktiškai nemirtingi, jie gali jausti kitus žmones priklausomai pagal jų funkciją t. y. muitininkas jaučia kontrabandą, jų bokštas keičiasi pagal jų norus. Kuo toliau funkcionalai yra nuo savo funkcijos, tuo jie yra silpnesni, o viršijus 15km atstumą, tampa paprastais žmonėmis. Jeigu jie negrįžta į savo bokštą ilgą laiką, tai bokštas išnyksta.

Feliksas yra Kingimo gyventojas ir įteikia penktos klasės geografijos vadovėlį. Jį paskaitęs Kotia pastebi, jog Kingime nėra valstybių, tik pavieniai miestai, nors žemynai labai panašūs į Žemės. Kotia teigia, jog Kingimas yra dirbtinis pasaulis.

Bokšte atsiveria trečios durys, jos yra į paplūdimį, šitas pasaulis yra negyvenamas.

Užpuolimo metu vienas užpuolikas nusitraukė kaukę ir pasirodė, jog yra mergina. Skaitydamas tą vietą aš nelabai kreipiau dėmesį, nes nusitraukti kaukę yra visiška nesąmonė. Kam tuomet apskritai dėtis tą kaukę? Filmuose dažnai veikėjai nusitraukia kaukes tam, kad žiūrovai žinotų, jog vaidina brangiai apmokami aktoriai, o ne pigus antrininkai.

Į bokštą pasibeldžia mergina, kuri organizavo Baltos rožės viešbučio užpuolimą. Kirilas galvoja, kad reikės kovoti, bet mergina paprašo perėjimo į paplūdimio pasaulį. Po kiek laiko funkcionalas policininkas pasibeldžia į duris ir sako, kad vejasi bėglę. Policininkui bėglės pavyti nepavyksta. Policininkas paaiškina, jog bėglė, anksčiau buvo funkcionalė gydytoja, bet apleido savo funkciją ir ėmė organizuoti pasikėsinimus į funkcionalus.

Į bokštą atvyksta komisija įvertinti naujo funkcionalo, ją sudaro Natalija, politikas Dima ir komikas. Natalija paaiškina, kad kiti du yra tik turistai. Natalija yra funkcionalė akušerė. Jos darbas priimti ne paprastus gimdymus, bet naujų funkcionalų. Kirilo atvejis buvo labai sudėtingas. Paprastai žmogaus butas pasikeičia, jo vietą užima kitas žmogus tiek bute, tiek darbe, tačiau Kirilo atveju taip neatsitiko. Paprastai kiti žmonės užmirštami per dieną, tačiau Kirilo atveju jo neužmiršo net kelias dienas.

Komisija išvyksta. Kotia išeina ieškoti bėglės funkcionalės.

Misija (161/308 pls, 14 skyrius)

Politikas Dima grįžta ir pasako, kad Kirilas yra labai perspektyvus, jis atvėrė duris į du pačius populiariausius pasaulius. Dima turi prašymą. Jis nori, kad Kirilas atvertų duris į pasaulį, į kurį niekas nebuvo atvėręs durų jau 50 metų. Taip sakant, politikas turi užduotį/misiją pagrindiniam veikėjui.

Dima nori atverti duris į pasaulį vadinama Arkanu. Kuo tas pasaulis ypatingas? Jis gyvena 30 metų priekyje Žemės. Kitaip sakant sekant Arkanu naujienas galima išvengti nelaimių, laiku pasiruošti žemės drebėjimams, uraganams ir panašiai. Kirilas spėlioja, kad durys buvo užvertos tuomet, kai Stalinas sužinojo, kad Sovietų sąjunga sugrius.

Kirilas atveria duris į Nirvaną. Tai pasaulis, kuriame auga psichotropiniai grybai, todėl visi jo gyventojai yra visą laiką apsvaigę. Funkcionalai naudoja šį pasaulį kaip kalėjimą ištremdami žmones, kurie padarė ką nors blogo funkcionalams.

Nirvanoje Kirilas randa merginą, kuri numetė jam raštelį. Meginos vardas Nastia. Jis parsineša Nastią į bokštą ir vėliau paleidžia į Maskvą. Iš merginos sužino, kad užpuolikai norėjo pagrobti jį ir Feliksą. Nastia nori, kad jis atidarytų duris į Žemę-1. Jinai galvoja, kad visi funkcionalai atėjo iš to pasaulio. Pasaulis, kuriame gyvena Kirilas vadinamas Žeme-2, Kingimas – Žeme-3.

Kirilas atveria duris į naują pasaulį ir išeina į jį pasivaikščioti. Kaip paaiškėja tas pasaulis yra Žemė-1 arba Arkanas (Beje, Arcane iš anglų kalbos reiškia slaptas). Vietiniai nelabai apsidžiaugia durimis į jų pasaulį ir bando Kirilą nužudyti. Mirtinai sužeistas jis šiaip ne taip grįžta į bokštą. Bokštas pagydo muitininko žaizdas.

Grįžta Kotia iš savo turistinio žygio. Ne vienas, su gydytoja-nusikaltėle, jos vardas Illan.

Atomazga (253/308 pls, 21 skyrius)

Kirilas aplanko savo tėvus, kurie jo neprisimena. Tai sukelia norą vaikiniui maištauti prieš funkcionalus. Tuomet Kirilas be jokios priežasties ar motyvacijos nueina pas Nastią. Šita vieta man nepatinka, bet turbūt to reikia, kad istorija galėtų judėti į priekį.

Pas Nastią ateina policininkas funkcionalas, kad ja „pasirūpintų“. Vyras originaliai buvo istorikas ir jam labai patinka jo darbas. Jam nepatinka būti policininku, bet jis negali nepaklusti savo funkcijai. Kirilas ir policininkas susimuša. Kirilas laimi.

Kirilas ir Nastia bėga į Kirilo bokštą. Į bokštą ateina Natalija ir sako, kad Kirilas savo elgesiu nusikalto. Jinai nužudo Nastia ir pradeda griauti bokštą. Kiekvienai plytai iš bokšto iškritus, Kirilas jaučia skausmą savo kūne. Funkcionalas yra stipriausias savo funkcijoje, todėl Kirilas susikaupia ir ima žudyti Nataliją su bokšto pagalba. Natalija perspėja dėl dviejų dalykų. Pirma, jeigu jinai mirs, tai visi jos priimti funkcionalai neteks savo galių. Antra, kuratorius t. y. jos viršininkas neleis tokios situacijos ir nubaus Kirilą. Kirilui abu punktai yra nesvarbu, todėl bokštas suvalgo Natalija. Kirilas netenka savo funkcijos. Bokštas, kuris buvo jo, dabar virsta tiesiog senu apleistu vandens bokštu. Bokšto viduje Kirilas randa negyva Nastia, jinai rankoje laiko žiedelį nuo virtuvinės mentelės. Kirilas užsideda žiedelį ant savo piršto atsiminimui.

Prie bokšto atsiranda Kotia. Kirilas nuspėja, kad Kotia yra kuratorius. Atspėjimo priežastis labai paprasta. Visi žmonės užmiršo Kirilą, kai jis tapo funkcionalu. Jis dingio ne tik iš atsiminimų, bet ir iš nuotraukų, dokumentų. Tačiau, jis kažkaip nedingo iš Kotios kompiuterinių užrašų.

Kotia elgiasi draugiškai, siūlo Kirilui tapti akušeriu ir bando išvilioti kaip jis sugebėjo nužudyti Nataliją. Kai pagaliau sužino, kad Nataliją nužudė bokštas, o ne Kirilas, jis ima smaugti Kirilą, Kirilas trenkia Kotiai, taip kad jis išskrenda iš automobilio su visomis durimis. Išsigandęs Kotia pabėga į kitą pasaulį.

Kirilui paskambina tėvas ir apkaltina gėlių nelaistymu, taip pat kviečia užsukti į svečius.

Istorijos pabaiga (308/308 pls, iš viso 25 skyriai).

Turiu pripažinti, kad analizuoti šitą istoriją yra labai sunku. Nors aš knygą skaičiau su tikslu analizuoti, tačiau aš įsijaučiu į istoriją ir noriu sužinoti, kas atsitiks toliau.

Ar mes turime istoriją? Taip.

Ar istorija pasibaigė? Ne.

Pakalbėkime apie viską iš eilės.

Istorijos logika

Istorija prasideda nuo eilinio žmogaus su kuriuo mes galime save sutapatinti. Tiesa pasakius, Haris Poteris irgi prasideda nuo eilinio berniuko. Jeigu istorija prasidėtų, kai Kirilas jau yra funkcionalas, mums skaitytojams būtų sunkiau su juo susitapatinti bei jį suprasti.

Istorija prasideda nuo blogo įvykio ir pagrindinio veikėjo padėtis vis blogėja. Pagrindinis veikėjas nesirenka tokios situacijos, jis yra tik keleivis. Realiai daugiau nei pusę knygos (iki pls 161) pagrindinis veikėjas yra mėtomas ir vėtomas kaip šakaliukas per audrą.

Antrąją knygos dalį pavadinau „pažintis“, nes veikėjas susipažįsta su nauju pasauliu, į kurį jį įmetė likimas.

Viešbučio Balta rožė užpuolimo metu, jis sužino, kad gali kovoti kaip profesionalus kovotojas bei greitai gija. Tai jis sužino per veiksmą, o ne pasakojimą. Feliksas savo pasakojimu užpildo tik smulkmenas, kurių per veiksmą neįmanoma sužinoti arba užtruktų labai ilgai.

Politikas Dima paprašo Kirilo atidaryti duris į Arkaną. Tą aš pavadinačiau trečia dalimi, nes čia veikėjas pirmą kartą aktyviai bando imtis veiksmų. Jo pirmas bandymas yra nesėkmingas, jis atidaro duris į Nirvaną.

Nastia paprašo atidaryti duris į Žemę-1. Šį kartą Kirilui pavyksta, bet Žemė-1 arba Arkanas nėra, tai ką visi įsivaizdavo. Arkanas nepriima draugiškai Kirilo, čia jis vos nežūsta. Tačiau bokštas jį išgydo ir tai parodo, koks gali būti stiprus bokštas.

Atpasakojimo metu praleidau vieną momentą, sužeistas Kirilas supranta, kad nori gerti, tačiau jis guli pirmame aukšte, o kriauklė yra trečiame, jis niekaip negali užlipti, neturi jėgų. Jeigu Kirilas negaus vandens, mirs. Jis mintimis įsako pratrūkti vamzdžiui. Bokštas paklūsta. Tai mums skaitytojams parodo, kad Kirilas gali savo mintimis keisti bokštą. Mes tą sužinojome, ne pirmą kartą. Pirmą kartą tokį dalyką pasakė Rožė ir tą patvirtino Feliksas, bet jie tą pasakė žodžiais, o dabar veikėjas tą išbando praktiškai. Tai yra svarbu, nes būtent bokštą Kirilas panaudojo savo paskutinėje dvikovoje norėdamas įveikti Nataliją. **Benedict Jacka** aš kaltinu tuo, kad jis išsitraukia labai galingą triuką, kuris nebuvo anksčiau niekada pristatytas. Čia taip nėra. Viskas yra pristatoma ir pakartojama bent po du kartus.

Atomazgos daliai aš priskyriau šiek tiek daugiau skyrių, nei turbūt realiai reikėtų. Bet manau, jog tai yra svarbu. Pirmiausiai Kirilas aplanko savo tėvus, kas patvirtina, kad jie jo neprisimena. Po to būna dvikova su policininku Nastios bute. Prieš dvikovą policininkas pasiskundžia, kad jis rašo istorinius straipsnius, bet nieko negali publikuoti, nes visi jo tekstai kažkur pasimeta. Būtent taip pat kaip atsitiko Kirilui knygos pradžioje (Atpasakojime tą momentą praleidau). Skaitant tai pasirodo labai keista, nes Kirilas su tokiu dalyku lyg ir nesusidūrė po to kai tapo muitininku. Bet šitie du momentai yra tik tam, kad parengti skaitytoją didžiausiai staigmenai – pats didžiausias blogiukas iš tiesų yra pagrindinio veikėjo geriausias draugas – Kotia. Visi dokumentai susiję su Kirilu išnyko, išskyrus Kotios užrašus. Kaip tai galėjo atsitikti? Atsakymas – vadovaujantis pasaulio logika negalėjo. Ir visą tą informaciją rašytojas pateikia mums laiku bei vietoje, bet tuo pačiu jis mus užliuliuoja, sakydamas, kad Kotia yra žurnalistas. Kitaip sakant, mes, skaitytojai galėjome nuspėti, kad Kotia yra blogiukas nuo pat knygos pradžios, bet aš abejoju ar nors vienas skaitytojas tą padarė.

Jeigu pažiūrėsime per veikėjus, tai viskas yra susiję. Natalija yra ta, kuri išstumia Kirilą iš jo pasaulio. Pradžioje Kirilas ir Natalija turi dvikovą dėl buto. Natalija laimi. Antra dvikova vyksta Kirilo bute, kai jis nebeturėdamas draugų nori suprasti kas darosi. Natalija pati užšoka ant peilio ir taip nusižudo, kas dar labiau sukrečia Kirilą. Ir nors dvikova pasibaigė Natalijos mirtimi, šitą dvikovą jinai irgi laimi. Toliau atvyksta komisija, kuri priima Kirilą naujose pareigose ir ta komisija yra Natalija (Funkcionalai nemirtingi). Galiausiai pagrindinė knygos dvikova vyksta tarp Kirilo ir Natalijos. Natalija mano, kad yra nenugalima, todėl ateina kautis ten kur Kirilas turėtų būti pats stipriausias. Kirilas laimi, bet negalima sakyti, kad pergalė buvo lengva. Jeigu kalbėtume apie pergalės kainą – jinai milžiniška: Nastios gyvybė ir Kirilas praranda visas savo galias.

Kotia irgi visuomet buvo šalia. Sužinojus, kad jis yra kuratorius t. y. pats didžiausias blogietis, lyg ir reikėtų iš naujo peržiūrėti visus Kotios veiksmus ir pabandyti pažiūrėti ko jis siekė, bet aš negaliu to padaryti. Neskaitant to, kad Kotia turėjo užrašus apie Kirilą, kai visi kiti pamiršo, joks Kotia elgesys nerodo, kad jis yra kažkas kitas nei paprastas žmogus. Jis yra žurnalistas, todėl labai logiška, kad nori įsivelti į nuotykį su Kirilu. Nei viename momente jis nepademonstruoja, kad turi kažkokių specialių galių.

Nastia - šitas veikėjas man atrodo labiausiai pritemptas, dirbtinis. Nastia pasirodo, kaip turtingo verslininko mergužėlė ir įvilioja Kirilą į spąstus. Vėliau Kirilas ją sutinka Nirvanos planetoje, iš kur ją išgelbėja. Sužino, kad jinai susidėjusi su maištininkais ir paleidžia ją. Toliau Kirilo elgesys yra be jokios motyvacijos ar logikos, bet jis apsilanko pas Nastia, susikauna su policininku. Galiausiai Nastia mirtis yra viena iš dvikovos prieš Nataliją priežastis.

Politikas Dima yra tikrai epizodinis veikėjas, bet jis nėra tuščias. Aš sakyčiau, kad jis yra tikresnis veikėjas nei Nastia. Nors istorijos progreso jis nelabai stumia, tačiau jis suteikia istorijai papildomą skonį bei padeda geriau suprasti kitus pasaulius.

Knyga yra įtraukianti, nes joje yra daug veiksmo. Pirmoje dalyje veikėjui viskas ritasi blogyn ir atsitinka tik vienas geras dalykas – policininkai jo nepasodina į kalėjimą.

Antra dalis nėra ką lengvesnė: 1) kai veikėjas nori apvogti parduotuvę, jis supranta, kad nebėra nepastebimas; 2) Viešbutyje „Balta rožė“ jo laukia užpuolikai ir sužeidžia.

Trečioje dalyje veikėjas atsiduria arčiausiai mirties per visą istoriją, na ir ketvirtoje dvi dvikovos su istorijos blogiukais, viena yra lemiama (su Natalija), o kita tik įžanginė (su Kotia).

Antroje ir trečioje dalyje yra daugiausiai „gyvenimo“ t. y. įvykių, kurie nėra nei labai blogi, nei labai geri. Susipažinimas su pasauliu, pagrasinimai neieškoti valdžios, o tiesiog atlikti savo funkciją, nepasitenkinimas dėl Nastios ištraukimo iš Nirvanos. Tai yra mini konfliktai, kurie stumia istoriją į priekį ir nedaro knygos nuobodžia. Pavyzdžiui Feliksas pakviečia Kirilą į visų funkcionalų susirinkimą. Jeigu jie ten tik gertų ir valgytų, būtų labai nuobodi scena, tačiau pobūvio pradžioje Feliksas pasiveda Kirilą į šoną ir paaiškina, kad Nastios išgelbėjimas iš Nirvanos yra neteisingas elgesys. Įvykis, kuris galėjo būti tik fileris, dabar tapo istorijos dalimi.

Ar yra dar kažkas svarbaus ko aš nepastebėjau?

Knyga, aišku, nėra tobula, kas man nepatinka tai veikėjų vardai: Natalija, Nastia, Kotia, Kirilas. Per daug panašu. Knygoje yra taip pat keletas momentų, kuriuos aš norėčiau pavadinti tiesiog fileriais. Jų nėra daug ir į atpasakojimą aš jų neįtraukiau.

Ko trūksta

Kaip jau aukščiau minėjau mes turime istoriją, bet jinai nesibaigė. Pirmiausiai nesibaigė todėl, kad Kotia – pagrindis blogiukas pabėgo. Antra, Illan istorijoje pasirodė du kartus, bet jos likimas liko neišspręstas. Knygos gale Kirilas labai nori skirsti į Charkovą, bet mums skaitytojams neatskleidžia kodėl. Ketvirtas dalykas, Kirilas turi kažkokią galią, kuri padėjo jam įveikti Kotią, bet kokią tiksliai galią jis turi ir kaip ją panaudos? Galiausiai penktas dalykas, Kirilas supranta, kad funkcionalai atėjo ne iš Žemė-1. Taigi, lieka daug palaidų galų, kurie greičiausiai išsispręs antroje knygoje. Pabaigoje noriu pasakyti, kad knygos analizę daryti žymiai sunkiau nei filmo. Nežinau ar čia dėl mano pasirinktos knygos ar visos knygos yra tokios. Jeigu skaitysite, knygas apie knygų rašymą, ten viskas paaiškinta paprastai. Yra trijų aktų struktūra: pažintis su veikėjais, antra dalis, kulminacija. Tačiau, kai skaitai šitą knygą viską išskirti nėra taip paprasta, nes knyga nėra aiškiai padalinta į tris dalis ir knyga įtraukia į veiksmą, labai sunku atsitraukti ir pažiūrėti iš toliau. Filme ta trijų aktų struktūra jaučiasi žymiai lengviau ir atsitraukti žymiai lengviau, galbūt dėl to, kad aš filmą galiu pažiūrėti kelis kartus, atsisukti kokią nors sceną, kuri man sukėlė klausimų ir tiesiog kelis kartus peržiūrėti tik tą sceną.

Knygos Švarraštis analizė

Kadangi **Juodraštyje** istorija nesibaigė, tai pagalvojau, jog visai logiška būtų iškart imti ir perskaityti Švarraštį. Originaliai, **Švarraštis** buvo parašytas metais vėliau, o į lietuvių kalbą išverstas dviem metais vėliau. Taigi, aš nesu skaitęs iš karto abiejų knygų, ankstesnio skaitymo metu, tarp šių knygų buvo dviejų metų pertrauka. Kalbant atvirai, jeigu aš prisiminiau tam tikrus epizodus/momentus iš pirmos knygos, tai neturėjau jokių prisiminimų apie šią dalį. Taigi, pakalbėkime apie Švarraštį.

Perspėjimas. Žemiau pateikiamas sutrumpintas knygos siužetas, todėl jeigu planuojate skaityti knygą, grįžkite vėliau.

Klajonės (5/297 pls, 1 skyrius)

Knygos pradžia sakyčiau gana silpna, kita vertus, turbūt visi skaitė Juodraštį, prieš pradėdami skaityti šitą knygą, todėl jiems didelės įžangos nereikia.

Kirilas važiuoja traukiniu į Charkovą. Deja, sekančioje stotelėje traukinį ima tikrinti funkcionieriai iš Arkano. Kodėl jie tikrina traukinį? Lyg ir pirmoje knygoje sutarė, kad Kirilas negali eiti į Arkaną ir viskas tuo baigta.

Kirilas pabėga nuo persekiotojų ir sėda į taksį. Charkove jis susiranda muitininkę funkcionalę Vasilisą. Apie Vasilisą Juodraščio analizėje nepasakojau, nes pamaniau, jog tai yra visiškai

neriekšmingas personažas. Vasilisa buvo Kirilo kaimynė, jos bokštas buvo vos už pusvalandžio Nirvanos planetoje. Be jau minėtų dviejų pasaulių, trečiosios Vasilisos muitinės durys vedą į amžino įšalo pasaulį. Kitaip sakant Vasilisa dažnai lankytojų nesulaukia.

Kodėl jis keliauja pas Vasilisą? Taip, jie buvo pažįstami, bet su ja susitiko tik vieną kartą, tokiu atveju geriau jau keliautų pas Feliksą, su kuriuo buvo susitikęs bent jau keletą kartų. Jeigu aš būčiau Kirilas, tuomet aš ieškočiau Ilanos (Pirmoje knygoje jinai buvo vadinama Illan, dabar Ilana). Ilana nutraukė ryšius su savo funkcija, bet taip pat sugebėjo ilgą laiką slėptis nuo funkcionalų, jeigu kas nors gali būti naudingas šitoje situacijoje, tai tik ji... Vietoj to pagrindinis veikėjas bėga pas atsitiktinę bobą... Kodėl?

Kitas variantas būtų nieko nedaryti ir gyventi savo ankstesnį gyvenimą tikintis, kad funkcionalai iš Arkano nelies, bet tuomet nebūtų istorijos.

Skaitant šitą knygą norisi ją lyginti su pirma dalimi. Pirmoje dalyje veikėjas neturėjo jokios kontrolės, mes nežinojome kas gali atsitikti, todėl mums buvo įdomu skaityti. Šitoje visus sprendimus priima pats veikėjas, bet mes nežinome jo tikslo, mes nežinome kas atsitiks, jeigu jis nepasieks savo tikslo, kitaip sakant nėra motyvacijos, todėl knygos pradžia nėra įtraukianti.

Kirilui besisvečiuojant pas Vasilisą jos bokštą iš Charkovo pusės apsupa funkcionalai iš Arkano. Kirilas pabėga į trečiąjį pasaulį (tas kur šalta). Per jį jis nueina iki kito bokšto, kuris pasirodo yra Lenkijoje. Čia iš bokšto jis patraukia į traukinių stotį, bet jį apsupa trys funkcionalai policininkai. Tuomet iš niekur atsiranda Kotia ir išgelbėja Kirilą. Kotios pasirodymas yra staigmena, bet tuo pačiu negalima pasakyti, kad jis yra netikėtas. Kotios pasirodymas yra netikėtas, nes jie išsiskyrė, kai Kotia bandė pasmaugti Kirilą. Kita vertus Kotia buvo vienas iš pagrindinių pirmos knygos personažų, todėl būtų keista, kad jis visiškai neįfigūruotų šitoje knygoje.

Nors Kirilas neturi pasirinkimo, Kotios atžvilgiu jis vis tiek nėra nusiteikęs draugiškai dėl to kaip jų draugystė baigėsi pirmoje knygoje.

Kotia perkelia Kirilą į kuratoriaus rezidenciją. Kuratoriaus rezidencija yra Tibete. Aišku, kad Tibete, kur daugiau jinai galėtų būti?

Kotia papasakoja savo istoriją. Jis tapo funkcionalu saksafonininku, nors neturėjo muzikinės klausos. Nužudęs ankstesnį kuratorių jis pats tapo kuratoriumi. Kaip kuratorius, jis nėra pririštas prie jokios vietos, bet taip pat neturi tokių galių kaip Kirilas ar kiti funkcionalai. Jo vienintelė speciali galia yra persikelti iš vieno pasaulio į kitą arba iš vienos vietos į kitą.

Kotia nuobodžiavo, todėl davė Kirilo vardą akušerei, kad paverstų draugą funkcionalų.

Paskutiniu metu pradėjo dingti Kotios galios, todėl jis bandė pasmaugti Kirilą, galvodamas, kad šis kėsinaisi į jo vietą.

Pasirodo kartu su Kotia Tibete gyvena ir Ilana, jinai žino, kad Kotia yra kuratorius. Man pasirodė, kad Ilanos požiūris pasikeitė, anksčiau jinai norėjo kovoti su funkcionalais, dabar nori visus Žemės gyventojus paversti jais.

Kotia ir Ilana turi planą, kaip įveikti Arkaną. Kirilas turi keliauti į Tvirtovės planetą ir paprašyti vietinių pagalbos. Tvirtovės planetą valdo bažnyčia. Toje planetoje visiškai neišvystytos technologijos, bet išvystytas biologijos mokslas, todėl jie turi daug keistų gyvūnų. Tvirtovės bažnyčia mano, kad funkcionalai yra velniai ir visi kiti pasauliai valdomi funkcionalų yra įkalinti pragare.

Kirilui nepatinka planas, bet jis vis tiek imasi jį vykdyti.

Kirilas iš Tibeto keliauja į Maskvą, iš Maskvos į Kimgimo pasaulį, o iš ten į Tvirtovę.

Praėjusioje knygoje Natalija grasino, kad ją nužudžius, visi jos sukurti funkcionalai praras galias, aš galvojau, kad tai reiškia, kad Maksvoje nebeliks funkcionalų, bet taip neatsitiko. Ar Natalija apskritai dirbo?

Tvirtovėje Kirilas pasikalba su kardinolu, kuris pasako, kad jų žmonės neis kariauti į svetimus pasaulius, bet galbūt galėtų padėti kitaip. Kitą rytą kardinolas pasako, jog Arkanas davė tris dienas jiems išduoti Kirilą arba grasina sunaikinti pasaulį. Bet jau po akimirkos Arkanas pradeda Tvirtovės puolimą. Kodėl? Ar čia tam, kad parodyti koks Arkanas yra blogas? Kas tokio gali atsitikti per tris dienas (išskyrus tai, kad skaitytojai numirs iš nuobodulio), kad negalima palaukti?

Tvirtovė sunaikina muitinę. Muitinė į Tvirtovę atsidarė iš Kingimo pasaulio, ar mes skaitytojai sužinosime, kas jai atsitiko Kingimo pasaulyje?

Arkanas greta sunaikintos muitinės atidaro naują ir tęsia puolimą. Ar nauja muitinė buvo atidaryta tiesiai iš Arkanos pasaulio?

Žūsta kardinolas ir daugybė vietinių. Kirilas nužudo visus kareivius išskyrus vieną, kuris pabėga persikeldamas į kitą pasaulį. Taip Kirilas supranta, kad jį medžioja kuratorius. Kirilas pajutęs galias taip pat persikelia į kitą pasaulį ir atsiduria vidury stepės. Pagrindinis veikėjas patraukia ieškoti civilizacijos.

Kirilas ateina iki jūros kranto, kur jį paima jūreiviai ir nuplukdo į artimiausią gyvenvietę. Kapitono kajuteje Kirilas pamato dvi nuotraukas, kurios jį sudomina. Vienoje nuotraukoje yra didžiulis sugriautas miestas, kitoje nuotraukoje išdeginta žemė labai primenanti vaizdą iš Žemės-16, kurį Kirilas matė pro Lenkijos muitinės langą (knygos pradžioje).

Atvykęs į miestą aukštai kalnuose jis pamato funkcionalų bokštą. Iš vietinio gyventojų sužino, kad bokštą saugo didžiulis metalinis robotas. Kirilas patraukia į bokštą ir sutinka robotą, pasirodo robotas nėra bokšto saugotojas, kaip tik priešingai, jis nori patekti į bokštą. Prieš 62 metus funkcionalai bandė užpulti roboto pasaulį ir pralaimėjo. Robotas nori sunaikinti funkcionalus, bet kadangi nėra žmogus, jam bokšto durys neatsidaro.

Kirilas įeina į bokštą. Bokšte atliekamas patikrinimas ar Kirilas funkcionalas. Jis praeina patikrinimą ir įleidžia robotą į bokštą. Pasirodo bokštas yra muziejus visko ką funkcionalai pasiekė.

Atomazga (261/297 pls, 20 skyrius)

Kirilas kartu su robotu užkyla ant bokšto stogo. Pasirodo muziejaus prižiūrėtojas, jis yra angelo formos. Robotas puola angelą, bet jokie ginklai angelo neveikia. Robotas miršta.

Kirilas automatu peršauna angelo širdį. Angelas duoda Kirilui keturis pasirinkimus: jis tampa muziejaus prižiūrėtoju vietoj angelo, Kirilas tampa Žemės kuratoriumi, Kirilas išsikrausto gyventi į bet kurią kitą Žemę išskyrus savo gimtąją, Kirilas miršta. Nei vienas pasirinkimas Kirilui nepatinka. Jis palieka angelą ir teleportuojasi į Lenkiją. Lenkijoje paštininkas atneša Kirilui laišką, kuriame Kotia kviečia jį į dvikovą dėl Žemės kuratoriaus vietos. Paštininkas sako Kirilui: tu nori mane nužudyti, bet aš tik atlieku savo funkciją, mane pakeis kitas paštininkas. Kirilui pagaliau daeina, kad funkcionalai neturi valdžios, kas buvo kartojama nuo pat pirmos knygos. Funkcionalai veikia kaip nervų ląstelės. kažkas rašo laišką, kažkas tą laišką pristato, kažkas priima sprendimą, bet bet kurį iš jų galima pakeisti kitu ir sistema veiks toliau. Kirilas trenkia paštininkui į snukį už tai, kad jis nužudė kardinolą ir kitus žmones Tvirtovės planetoje.

Kirilas persikelia į Maskvą. Susitinka su Kotia. Kotia nenori kautis, jis siūlo Kirilui tapti kuratoriumi, o jis tiesiog pasiduos. Kirilas irgi nenori kautis. Jis pasirenka tapti tiesiog paprastu žmogumi. Pabaiga. Nežinau kodėl bet tokia istorijos pabaiga suteikia pasitenkinimo jausmą. Perskaitai ir galvoji: gera pabaiga!

Istorijos pabaiga (297/297 pls, iš viso 22 skyriai).

Iš karto norisi lyginti abi knygas, bet vis dėl to pabandykite pakalbėti pradžioje apie šitą, o tik po to lyginti. Šioje knygoje nėra veikėjų pristatymo, kitaip sakant šita knyga negalėtų stovėti pati iš savęs kaip istorija.

Viskas prasideda tuo, kad pagrindinis veikėjas važiuoja į Charkovą. Kodėl jis ten važiuoja? Ko jis tikisi pasiekti? Mes nežinome. Tiesa pasakius, net atvykus taip ir neaišku, kodėl jis ten važiuavo... Pirmieji įvykiai prasideda tik antrame puslapyje, bet tie įvykiai yra vandenėlis. Pirmosios problemos prasideda tik septintame (12pls, nes knyga prasideda nuo 5pls) puslapyje kas yra neatleistinai vėlai.

Toliau visas veiksmas susiveda į tai, kad pagrindinis veikėjas bėga, nes jį gauda. Kaip sako lietuviai liaudės iš mintis: duoda – imk, muša – bėk. Kas gauda Kirilą? Arkanos agentai. Kodėl jį gauda? Mes nežinome. Kas bus jeigu pagaus? Nužudys. Kas bus jeigu nepagaus? Mes nežinome.

Kotia duoda užduotį: susitarti su Tvirtove. Kodėl turi tartis Kirilas, o ne Kotia arba Ilana? Nes kitaip nebus istorijos. Realiai aš nematau jokios priežasties, kodėl Kirilas turi vykti į Tvirtovę, išskyrus tam, kad istorija judėtų. Apie patį planą, mes skaitytojai, daug nežinome, bet vis tiek turime nuomonę, kad jis nepavyks.

Tvirtovėje įvyksta skerdykla. Pagrindinis veikėjas pabėga į funkcionalų gimtinę. Čia paaiškėja, kad nėra didelio blogo imperatoriaus, kurį nužudžius galima būtų švęsti pergalę.

Po daugybės kelionių Kirilas grįžta į Žemę, kur supranta, kad pasikėsinią į jį organizavo paštininkas. Kodėl jis organizavo? Mes nežinome. Ką jis būtų gavęs, jeigu būtų įveikęs Kirilą? Mes nežinome.

Šita knyga yra žiauriai silpna, ir jeigu nebūtų tęsinys pirmos knygos, jos niekas nebūtų pirkęs, o tie kas būtų pirkę metę po pirmų puslapių. Realiai nei vienas personažas neturi jokios motyvacijos ką nors daryti. Visas veiksmas vyksta tik dėl inercijos. Pagrindinis veikėjas daug keliauja, daug pamato ir grįžęs namo tampa protingesniu. Kad tik jis būtų galėjęs tapti protingesniu be tų kelionių, visą istoriją būtų galima pabaigti pirmoje knygoje pridėdant vieną papildomą skyrių – dvikovos su Kotia.

Pirmoje knygoje išskiriamas keturias dalis, kurios man atrodė skirtingos. Šitoje išskiriamas tik dvi. Aišku, galima pasistengti ir sugalvoti daugiau dalių, bet realiai, jos visos bus panašios.

Antra dalis tik 11 puslapių trumpesnė, bet jos analizė užima vos du puslapius, tuo tarpu kai pirmos - net tris. Skirtumas yra tas, kad pirmoje dalyje reikia padaryti daug pasaulio paaiškinimo, taip pat daug veikėjų ir įvykių, kurie susiję. Antroje dalyje veikėjas tiesiog keliauja, todėl daugelis įvykių ir gamtos aprašymų bendroje schemoje yra visiškai nereikšmingi.

Kalbant apie veikėjus, Kirilo likimas išsisprendžia ir, mes skaitytojai, esame patenkinti tuo sprendimu. Aš manau, jog toks sprendimas buvo geriausias įmanomas sprendimas. Kotios likimas irgi išsisprendžia ir, mes skaitytojai, esame patenkinti. Ilanos likimas išsisprendžia ir bent jau aš esu labai nepatenkintas. Pirmoje dalyje Ilana buvo revoliucionierė kovojanti prieš funkcionalus. Antroje jinais pavirto į įsimylėjusią mergaitę. Jei tik Ilana būtų galėjusi įsimylėti anksčiau, tuomet niekas nebūtų numetęs raštelio Kiriliui, niekas nebūtų jo mušęs, gal net jis nebūtų kovojęs prieš funkcionalus. Žodžiu...

Iš principo ši knyga yra funkcionalų pasaulio pristatymas. Tik tiek ir nieko daugiau. Pirmą knygą yra nuotykiškas, o čia kelionių po pasaulius gidas... Sakyčiau, jog parašyta pradedančiojo rašytojo lygiu... Kai kalbėjau apie **Midsomer murders**, aš iš pradžių papasakojau kaip istoriją mato skaitytojas/žiūrovas, o po to kas iš tiesų vyksta už scenos. Realiai čia istorijos vaidmenį atlieka pirmą knygą, o kas iš tiesų vyksta už scenos vaidmenį atlieka antra knyga. Turbūt galutinė išvada būtų: ir geri rašytojai kartais parašo silpnas knygas.

Knygos Saldžiabalsis sidabrinis bliuzas analizė

Lukjanenko ir Glen Cook yra du mėgstamiausi rašytojai. Skirtumas tarp jų, kad pirmasis daugiausiai rašė dvilogijas ir trilogijas, o antrasis ilgus ciklus. Esu perskaitęs tik vieną – **Gareto ciklą** – nuo pradžios iki galo. Kadangi kiek anksčiau kalbėjome apie **Lukjanenko Juodraštį**, tai pagalvojau, jog būtų visai logiška pakalbėti apie pirmąją Gareto ciklo knygą - Saldžiabalsis sidabrinis bliuzas.

Perspėjimas. Žemiau pateikiamas sutrumpintas knygos siužetas, todėl jeigu planuojate skaityti knygą, grįžkite vėliau.

Istorija

Tanferas (5/247pls, 1 skyrius)

Rašytojas nešvaisto puslapių, knyga prasideda iš karto nuo veiksmo. kažkas beldžiasi į seklio Gareto duris. Ir seklys nenori keltis, nes vakar ilgai praleido aludėje ir patvarkė daug alaus. Iš karto konfliktas. Beje, knyga yra pasakojama iš pirmo asmens pozicijų.

Paaikėja, kad į duris beldžiasi grupė gnomų: Roza ir trys jos apsauginiai. Roza yra Gareto draugo Denio Teito sesuo. Roza iš karto pristatoma kaip neigiamas, nepakenčiamas personažas, nors seklio elgesys irgi negeresnis.

Roza praneša, kad Denis žuvo ir tėvas Vilardas nori matyti Garetą. Garetas galvoja, kad jo darbas išsiaiškinti draugo žūties aplinkybes, tačiau paaikėja, jog Denis paskyrė Garetą ir savo tėvą testamentu vykdytojais. Denis yra labai turtingas, bet visą savo turtą jis užrašė moteriai, kurios niekas nėra matęs, nes jina gyvena Kantarde.

Karenta kariauja su Venageta dėl Kantardo teritorijos. Tiek Garetas, tiek Denis atitarnavo penkis metus armijoje, tačiau susipažino tik po karo ir bendra patirtis juos suvienijo.

Nors detektyvas nenori imtis darbo, tačiau darbas yra susijęs su draugu, todėl atsisakyti labai sunku. Be kita ko Teitai žada didelę premiją už atliktą darbą.

Peržiūrint įvairius dokumentus ir laiškus paaikėja, kad moteris, kuriai Denis viską paliko visą turtą, buvo Gareto paauglystės pirmoji meilė – Keijena Kronk. Viskas yra labai susiję.

Garetas traukia ieškoti savo draugo Morlio Dotso, bet jį užpuola Plokščiasnukis Tarpas. Dialogas tarp Gareto ir Tarpo yra juokingas ir net gi sakyčiau nerealus. Tarpas atsiprašo ir sako, kad nebūtų ėmęs darbo, jeigu būtų žinojęs, kad jo auka bus Garetas. Kai Garetas pasiūlo pinigų, Tarpas pasako, kad jam labai svarbu reputacija, todėl jis yra nepaperkamas. Bet tuomet Garetas pasiūlo jam kitą darbą: išrengti tą, kuri pasamdė Tarpą ir paleisti nuogą turguje. Tarpas padėkoja už supratingumą ir sutinka įvykdyti darbą. Niekada tiesiogiai nėra pasakoma, kas pasamdė Tarpą, bet tarp eilučių leidžiama suprasti, jog tai buvo Roza.

Morlis yra negrynakraujis juodasis elfas. Jis yra vegetaras ir visuomet smerkia Garetą dėl jo pomėgio mėšai. Jų dialogai yra fantastiškai juokingi.

Morlis palydi Garetą namo, ten jų laukia keturi kareiviai, buvę Denio verslo partneriai, vadovaujami Vasko. Jie paprašo Gareto gražiuoju atiduoti visus laiškus bei dokumentus ir pamiršti šitą reikalą. Morlis išspardo visiems subines.

Kitą rytą pas Garetą ateina grupelė Teitų. Paaikėja, kareiviai, kurie lankėsi pas Garetą, negavę ko nori bandė įsiveržti į Deni namus. Malkų pasikrovė abi pusės, bet Vasko kareiviai daugiau, vienas iš keturių jų grupės narių žuvo.

Garetas nusprendžia keliauti į Kantardą. Jam nespėjus išplaukti atbėga Teitai ir praneša, kad pagrobtos jų dvi merginos: Roza ir Tina. Vasko kareiviai žada gražinti merginas iš karto, kai gaus laiškus ir dokumentus. Garetas suorganizuoja mainus.

Ful Harboras (76/247pls, 18 skyrius)

Garetas atvyksta į Ful Harbor (Kodėl neišverstas į lietuvių kalbą kaip Pilnas uostas?) vieną iš Kantardo miestų, kuriame anksčiau gyveno ieškomos Keijenos šeima. Čia paaikėja, kad merginos tėvas yra miręs ir jam mirus šeima išsikraustė. Niekas nežino kur. Kaimynė sako, kad tėvas buvo nužudytas, kai sužinojo tai ko neturėjo žinoti. Dabartinis Kronkų šeimos namo savininkas yra kentauras Zak Zakas.

Garetas ir Morlis nueina į bažnyčia paklausti kur galėjo būti rengiamas Keijenos vestuvės, čia jie susipažįsta su bažnyčios valdžia – Seiru Loždu ir tėvu Rainu.

Garetas ir Morlis nueina į metrikacijos skyrių pasižiūrėti gimimų, mirčių, vestuvių, bet juos kažkoks žmogus išveja. Išėjus jų laukia pasala, bet vyrai lengvai susitvarko.

Garetas apsilanko armijos štabe norėdamas sužinoti apie Keijenos brolių. Nueina iki Majoro, kuris pažada padėti, bet vėliau vienas kareivis už apvalią pinigų sumą paaikšina kaip rasti Keijenos brolių. Morlis išsiaiškina, kad bažnyčios valdžia yra venagetų šnipai. Bažnyčios valdžia dingsta. Morlis taip pat išsiaiškina, kad tėvas mirė bažnyčioje praėjus kelioms dienoms po bažnyčios išlaisvinimo iš venegetų užpuolimo.

Garetą bando užpulti grupelė banditų. Jis ten tik apsigina bet ir iškvočia užpuolikus. Paaikėja, kad juos atsiuntė Zak Zakas. Garetas užpuola Zak Zaką ir jie randa bendrą sutarimą. Zak Zakas padės surasti ieškomą moterį.

Garetas keliauja į fortą susitikti su broliu, brolis neigia, kad kada nors turėjo seserį.

Į Ful Harborą atvyksta Roza ir Tinė.

Garetas pastebi, kad jį nuolatos seka, jis įtaria, kad jį seka Majoro žmonės.

Morlis randa bažnyčios valdžios lavonus. Garetas ima įtarti, kad Majoras nužudė juos, nes taip pat yra venegetų šnipas.

Zak Zakas sako, kad bažnyčios valdžia jį šantažuoja, Garetas pažada išspręsti jo problemėlę.

Zak Zakas suorganizuoja susitikimą su moterimi, kuri atsisako palikimo, bet tai buvo apsimetėlė.

Zak Zakas nežinojo, kad Garetas pažinojo Keijena. Susitikimo metu, vienas sargybinis įmetė raštelį raginantį paskubėti gelbėti moterį.

Vampyrų medžioklė (175/247pls, 40 skyrius)

Garetas iškeliauja ieškoti vampyrų lizdo.

Vasko ir Majoras apjungia jėgas ir paėmę įkaitais Rožą bei Tinę keliauja į vampyrų lizdą. Juos užpuola vienaragiai, Garetas stebi iš toli. Naktį užpuola vampyrai ir tie kas lieka gyvi, paima įkaitais.

Gareto komanda puola vampyrų lizdą, čia paaiškėja, jog Morlis turėjo asmeninių priežasčių padėti Garetui. Garetas suranda Keijeną bei išlaisvina įkaitus. Dar įvyksta keli susirėmimai, bet iš principo pagrindinė istorija jau baigėsi.

Istorijos pabaiga (247/247pls, iš viso 58 skyriai)

Pirmos mintys

Lyginant Cook ir Lukjanenko, tai šita knyga yra labai sausa: veiksmas, veiksmas, veiksmas. Jokių blevyzgų, filosofinių pamąstymų, kurių pilna pas Lukjanenko. Realiai turbūt pusę turinio pas Lukjenenko yra filosofavimas.

Knygoje daug chaoso. Visi kažko nori, visi kažkam kenkia. Tačiau visas tas veiksmas ne visuomet yra logiškas ar nuoseklus. Knygoje taip pat daug veikėjų, kurie čia pasirodo tik epizodiškai pavyzdžiui Numirėlis arba Žaidimų draugas. Numirėlis tampa vienu iš pagrindinių personažų sekančiose knygoose, tačiau šitoje jis pasirodo vos tris kartus. Paskutinis kartas, kai Garetas informuoja, kad nusipirko namą, kuriame Numirėlis gyvena.

Kai kuriuose knygoose Garetas tiesiog atlieka Numirėlio pasiuntinuko vaidmenį, tos knygos man nepatiko.

Nors aš atpasakojime sakiau, kad Garetas keliauja kovoti prieš vampyrus, knygoje jie vadinasi Tamsos būtybėmis ir tik gal vieną ar du kartus pavadinami vampyrais. Vampyrizmas yra liga, kurios įtaka žmogui priklauso nuo įvairių faktorių, bet kadangi tai yra liga, jinai taip pat gali būti išgydoma.

Kadangi aš esu perskaitęs visą ciklą, tai apie supantį pasaulį žinau daugiau nei galima sužinoti iš vienos knygos. Pakalbėkime apie įvykių priežastis ir kas iš tiesų vyko, o ne tai ką matė skaitytojas.

Istorija už istorijos

Karenta ir Venageta kariauja dėl Kantardo. Kantardas vertingas dėl didžiulių sidabro kasyklų. Sidabras reikalingas, kad burtininkai galėtų atlikti galingus magijos ritualus. Karas prasidėjo senai ir knygoje tiksliai nepaaiškinama kada. Beje, sekančiose knygoose karas pasibaigs ir kareiviai negalintis gauti darbo užplūs miestus, bet tai kita istorija.

Kadangi vyksta karas, tai visi jaunuoliai tinkamo amžiaus turi atitarnauti armijoje penkis metus. Labai daug žūsta, labai mažai grįžta atgal. Kitoje knygoje skaitytojai sužinos, kad Gareto brolis žuvo kare.

Garetas yra pašaukiamas kariauti, ten susipažįsta su Keijena. Jie pasitrina kažkiek laiko, tuomet mergina jį palieka dėl kito. Tas kitas yra Denis.

Atitarnavę Garetas ir Denis grįžta namo ir susipažįsta bare, nežinodami, kad buvo įsimylėję tą pačią merginą.

Beje, Zak Zakas irgi tarnavo ir už savo nuopelnus gavo Karentos pilietybę. Deja, jis kažko prisidirbo (knygoje nėra patikslinama) ir yra šantažuojamas venagetų. Jeigu teisingai supratau, venagetai vertė jį tiekti moteris vampyrams, kad šie turėtų kuo maitintis.

Venagetai pasiuntė šnipus, kurie gerai įsitvirtino Ful Harbore, vienas tapo Majoru, kiti bažnyčios vadovais.

Tuo tarpu namuose – Tanfere, pagrindinį pasaulį valdo Kolčekas padedamas dviejų brolių. Viena dieną broliai pavagia pusę Kolčeko turto ir pabėga. Kolčekas siunčia galvažudžius su jais susidoroti, tačiau niekas gyvas negrižta.

BroLIAI atvyksta į Ful Harborą, kur vieną iš jų įsimyli Keijena. Deja, vienas iš brolių sunkiai serga ir gali greitai mirti, todėl broLIAI pavogė Kolčeko pinigus ir už juos jie tikisi nusipirkti amžiną gyvenimą – tapti vampyrais. Keijena su savo mylimuoju patraukia į vampyrų lizdą.

Denis grįžęs iš armijos nenutraukia savo ryšių su Keijena, jis tęsia susirašinėjimą. Keijena būdama pačiame Kantardo centre, gali informuoti Denį apie abiejų kariaujančių pusių armijų judėjimą.

Žinodamas armijos judėjimą Denis gali prognozuoti kokių metalų kainos kils, o kokių kris. Kartu su Vasko komanda, jie imasi prekiauti metalais. Denis sukaupia labai padorų turta, bet netikėtai žusta. Čia baigiasi priešistorė ir prasideda istoriją, kurią skaito skaitytojas.

Kadangi Denis paskyrė Garetą testamentu vykdytoju, jam reikia įsitraukti į visą istoriją. Jis aišku galėtų atsisakyti, bet piniginis atlygis irgi neblogas.

Vasko norėtų pratęsti prekybą metalais. Jis galvoja, kad pats galėtų apsimetinėti Deniu (niekam nereikia žinoti, kad jis žuvo) ir tęsti susirašinėjimus su Keijena. Todėl jis iš pradžių puola Garetą, po to Teitus, po to pagrobia Rožą ir Tinę, galiausiai atseka Garetą į Ful Harborą.

Moris pralošia didžiulę pinigų sumą Kolčekui ir neturi kaip ją gražinti, jam gresia mirtis. Tačiau būdamas apsukrus, jis pasiūlo Kolčekui surasti brolius, kurie pagrobė pusę boso turto. Savo pasiūlymą Moris padedamas Gareto įgyvendina sėkmingai.

Garetas vyksta į Ful Harborą. Čia jį pradeda puldinėti Zak Zakas. Nesu visiškai tikras dėl Zak Zako motyvacijos. Gareto klausinėjimas sukelia ant kojų venagetų šnipus, kažkodėl šie mano, jog Garetas nori su jais susidoroti.

Tuomet įvyksta kelionė į vampyrų lizdą ir epinis mūšis. Po kurio seka susidorojimas su Zak Zaku ir kelionė namo.

Daugiau minčių apie istoriją

Skaitant istorijos pradžią atrodo, kad Roza bus pagrindinis priešininkas, bet neskaitant pradžios, Roza dalyvauja knygoje tik tam, kad būtų pagrobta Vasko, du kartus. Aišku, kadangi knygos pradžioje Roza pademonstravo niekšišką charakterį, tai Garetas neturėtų motyvacijos jos gelbėti, todėl prie Rozos pridėdama dar viena mergina – Tinė, kuri patinka Garetui.

Morlis šitoje knygoje pristatomas kaip labai azartiškas lošėjas, turiu pasakyti, jog neprisimenu ar šitas bruožas yra atspindimas kitose ciklo knygose.

Šitoje knygoje labai daug žmonių puola Garetą, bet į kaulius jis realiai gauna tik vieną kartą – nuo Tarpo. Visus kitus atvejus jis sugeba apsiginti. Kitose knygose Garetas yra sudaužomas gerokai stipriau ir gerokai dažniau. Matyt, pagailėjo rašytojas savo personažo šį kartą.

Atpasakojime neminėčiau, bet kelionės metu Garetą seka jachta su dryžuota bure. Paaiškėja, jog tai speciali šnipų gaudytojų komanda. Kas išsirutulioja į dar vieną kovą, kurią laimi Garetas. Ar ta linija reikalinga? Manau, kad ne, knyga būtų plonesnė penkiaais puslapiais, nedidelis praradimas.

Bendrai paėmus istorija yra įtempta, nuolatos veiksmai, bet aš nesakyčiau, kad istorija yra gera – per daug sausa, vis tik reikėtų biški filosofijos ir kartais sulėtinti tempą. Per daug personažų, kai kurių norus bei motyvacijas reikia nuspėti tarp eilučių. Garetas neturi vieno pagrindinio priešininko, nuolatos mušasi su atsitiktiniais užpuolikais, todėl kulminacinė dvikova prieš vampyrus neatrodo tokia epinė.

Knygos Genomas analizė

Šį kartą į rankas paėmiau Genomą, vėl autoriaus **Sergėjaus Lukjanenko** kūrinį. Ši knyga lietuvių kalba buvo išleista 2005 metais, tačiau jos recenzijos mano svetainėje nerasite, nes aš ją perskaičiau prieš svetainės įkūrimą.

Genomas yra pirmoji pagal parašymą, antroji pagal istorijos eigą trilogijos knyga. Tik Genomas buvo išleistas lietuvių kalba, nepanašu, kad kitos dalys kada nors bus išleistos lietuvių kalba.

Prieš pradėdamas skaityti nieko neatsiminau apie istoriją, išskyrus tai, kad pagrindinis veikėjas turėjo tatuiruotę, kuri man labai patiko. Kuo ji man patiko? Jinai interaktyvi ir atspindi veikėjo emocinę būseną.

Knyga yra padalinta į dalis, kurios savo ruožtu dar yra padalintos į skyrius. Kiekviena dalis turi du pavadinimus. Neturiu supratimo ką jie reiškia.

Perspėjimas. Žemiau pateikiamas sutrumpintas knygos siužetas, todėl jeigu planuojate skaityti knygą, grįžkite vėliau.

Pirma dalis. Pirmasis operonas recesinis. Profai. (5/318pls, iš viso 5 skyriai).

Istorija prasideda tuo, kad pagrindinis veikėjas Aleksas išeina iš ligoninės. Mes skaitytojai, nežinome kodėl jis ten gulėjo, bet mums jau įdomu. Aleksas yra profas t. y. genetiškai modifikuotas žmogus, kad geriau galėtų atlikti savo darbą, pagal profesiją jis yra pilotas.

Veiksmas vyksta ne Žemėje, bet planetoje pavadinimu Gyvas sidabras, dėl to, kad joje buvo rasta daug gyvsidabrio.

Aleksas įlipa į viešąjį transportą, kur darbininkai ima kabinėtis prie mergaitės. Aleksas pasisiūlo padėti, bet mergaitė susitvarko pati. Aleksas ir mergaitė išlipa ir kartu patraukia papietauti.

Mergaitės vardas Kim. Aleksas supranta, kad mergaitei tuoj prasidės metamarfozės fazė. Tai yra vienas iš tapimo profu etapu. Metamarfozės fazėje pasikeičia kūnas prisitaikydamas prie naujų galimybių, todėl labai svarbu, kad jinai būtų prižiūrima specialistų, deja, šiuo atveju yra tik Kim ir Aleksas. Nei Kim, nei Aleksas neturi pinigų, kad padėtų mergaitei, Aleksas paima darbą, kurio niekas neimtų, nes darbas atrodo per daug geras, kad būtų tiesa – jis tampa laivo kapitonu.

Mergaitė prisipažįsta, kad turi didelį gelinį kristalą. Aleksas spėja, kad greičiausiai tai nežinomo kosminio laivo smegenis. Aleksas nežino ką apie tai galvoti ir kaip jinai sugebėjo įsigyti tokį brangų daiktą.

Aleksas apžiūri laivą ir pradeda rinkti komandą. Jis norėtų įdarbinti Kim laive, bet jinai neturi dokumentų.

Laivo gydytoja tampa Džaneta iš Ebena planetos. Džaneta turi net penkis profilius t. y. profesijas. Jos tikėjimas mokė, kad reikia nužudyti visus sutiktus ateivius, kad žmonija galėtų klestėti. Žemės Imperija prieš leisdamas išvykti bet kam iš Ebena planetos juos perprogramuoja būti pakantiems ateivių rasėms.

Laivo energetiku tampa Polis. Jis būtent šiuo laivu atskrido iš Žemės Mėnulio, kur buvo laivas pagamintas. Tiesa, skrendant į priekį laivas vadinosi kitaip ir Polis buvo pasamdytas tik vienam darbui – pergabenti laivą.

Laivo navigatoriumi tampa Generalovas – natūralistas. Natūralistas reiškia, kad yra normalus žmogus, jis nebuvo genetiškai modifikuotas, kad geriau atliktų savo darbą. Tokie žmonės ypač reti tarp kosminio skrydžio darbininkų.

Džaneta padaro Kim kraujo tyrimus ir nustato, kad Kim turi kario ir heteros profilius.

Aleksas veda Kim, tam kad pagal jų santuokos dokumentą, Kim galėtų būti išrašyti kiti dokumentai.

Į laivą atvyksta keleiviai – dvi caigos ir jų apsauginis Danilas Ka-trečiasis Šustovas. Caigos yra ateivių rasė, kurie atrodo kaip mažos mergaitės. Džaneta vos susivaldo.

Danilas yra klonas.

Antra dalis. Antrasis operonas egzogeninis. Svetimi. (116/318pls, iš viso 5 skyriai).

Aleksas gauna užduotį skristi į Edeną. Kim kategoriškai atsisako, tačiau nepaaiškina savo nenoro ten skristi.

Paaiškėja, kad Generalovas nekenčia klonų. Jeigu dar prisiminsime, kad Džaneta nekenčia ateivių, tai sumoje gaunasi, kad dramos čia daugiau nei meksikietiškoje muilo operoje. Kas man skamba, absurdiškai, nerealų, netikra. Taip, kad istorijos būtų įdomios reikia konfliktų, bet čia akivaizdžiai persūdyta.

Laivas pakyla ir įskrenda į siaurą hipertunelį, kur jo kelią blokuoja gyvsidabrio tankeris su sugedusiu varikliu. Vienintelis būdas išvengti susidūrimo yra išlįsti į priešiška nusinešusių ateivių erdvę, toks variantas Aleksui nepriimtinas, todėl jis paprašo hipertunelio apsauginių stočių sunaikinti tankerį. Apsauginės stotys atsisako. Džaneta peršauna tankerį, taip išvengdama susidūrimo, tankeris netenka savo krovinių, kuris išsilieja į hipererdvę.

Kalbant apie hipererdvę, aš nematau, jog esu matęs panašią interpretaciją nors viename filme. Fantastinėje knygoje – galbūt, filme – tikrai ne.

Apie incidentą Aleksas informuoja Danilą. Aleksas mano, kad kažkas norėjo susidoroti su jo keleiviais – caigomis.

Kim ateina į Alekso kajutę ir paprašo pakrauti gelinį kristalą. Kim pagaliau nusprendžia pasakyti tiesą apie kristalą. Geliniam kristale gyvena jos draugas – Edgaras. Edeno vyriausybė investavo daugybę pinigų, kad sukurtų geriausią genetiką – žmogų, kuris gali kurti tobulus profus ir nusprendė, kad jam kūno nereikia, todėl apgyvendino geliniame kristale. Edgarui tai nepatiko ir jis padedamas Kim pabėgo iš laboratorijos ir planetos. Edeno slaptosios tarnybos ieško Kim ir Edgare. Edgare svajonė yra gauti žmogaus kūną.

Aleksas prisijungia prie gelinio kristalo ir susipažįsta su Edgaru.

Džaneta išprovokuoja caigas pasakyti tiesą, ką jos mano apie žmonių rasę. Žmonių tiesa nesužavi. Aleksas grįžta pas Edgarą pasikalbėti apie Kim. Aleksas manė, kad Kim yra profilinis karys, nors, esu tikras, jog visi skaitytojai buvo tikri, kad Kim nėra karys, bet greičiau kokias nors šnipė, nintžė ar kažkas iš tos kategorijos. Edgaras pasako, kad Kim yra slaptasis agentas. Aleksas pareikalauja, kad Edgaras pagamintų vaistą, kuris priverstų Kim nustoti mylėti Aleksą. Edgaras nėra sužavėtas tokia idėja, bet vis dėl to sutinka padėti.

Aleksas išgeria Edgare vaistus skirtus Kim. Kodėl jis taip pasielgia?

Paaiškėja, kad viena iš caigu nužudyta.

Trečia dalis. Trečiasis operonas dominantinis. Natūralai. (211/318pls, iš viso 5 skyriai plus epilogas).

Nusikaltimo tirti atskrenda Šerlokas Holmsas. Teoriškai, jis yra profilinio tardytojo klonas, bet reikalauja būti vadinamas Šerloku Holmsu, tai yra klasikinio personažo parodija ir aš esu visiškai nesužavėtas. Daktaras Vatsonas yra moteris. Galbūt šitos knygos išleidimo metu ši idėja buvo originali ar net kontraversiška, bet pažiūrėjus amerikiečių serialą **Elementary**, atrodo visiškai nuobodu.

Šerlokas apkaltina visus laivo komandos narius nusikaltimu. Džaneta įtariama, nes nekenčia ateivių. Generalovas įtariamas, nes nekenčia klonų. Aleksas įtariamas, nes neturi jokio motyvo žudyti ateivius... Šitoje vietoje aš pradėdau galvoti, jog turiu įdomesnių užsiėmimų gyvenime, nei skaityti šitą knygą.

Paaiškėja, kad nužudyta caiga buvo ne šiaip sau turistė, bet caigų rasės princesė, todėl dabar visa rasė paskelbė karą žmonių imperijai. Nėgana to žudikas gerai iš manė caigų tradicijas ir nužudė princesę labiausiai žeminančiu būdu. Karas prasidės po dviejų parų. Tiek laiko reikia, kad caigų laivynas pasiektų Žemės Imperijos teritoriją.

Šerlokas kaltina visus žmogžudyste. Visi eina pas Aleksą pasiguosti, kad buvo apkaltinti. Aleksas visiems duoda išgerti Edgare vaistus skirtus Kim.

Visi susirenka kajutkampanijoje, Šerlokas pareiškia, kad jis žino, kas yra žudikas, bet negali įrodyti. Aleksas pareiškia, kad taip pat žino kas yra žudikas, bet tai pasakys tik rytoj. Tai labai protingas žingsnis žinant, kad karas prasidės tik po dviejų dienų. Ką reiškia viena diena ten, viena diena šian. Sprendžiant pagal tolesnius įvykius, nei Šerlokas, nei Aleksas nežinojo, kas yra žudikas nors taip ir tvirtino.

Edgaro vaistai pradeda veikti, visi pradeda elgtis ne kaip profilineiai specialistai, bet kaip normalūs žmonės. Aleksas pasako, kad žudikas yra laivo energetikas Polis, nes jis vienintelis elgiasi kaip profilineis specialistas, o kiti ne.

Įvyksta trumpa dvikova, kurią galiausiai Polis pralaimi.

Polis nuteisiamas mirti ištrinant jo sąmonę. Kim nuperka kūną Edgarui.

Pabaiga. (318/318pls, 3 dalys po 5 skyrius plus epilogas)

Dabar aš iš karto turiu pasakyti du dalykus: knyga skaitosi lengvai ir maloniai, bet istorija yra visiškai šlamštas. Silpniausia istorijos vieta, tai kur pasirodo Šerlokas Holmsas, bet ir toje vietoje nori skaityti, nes nori žinoti kas yra žudikas, neskaitant kaip šlykščiai ta vieta parašyta.

Kokia prasmė padalinti istoriją į tris dalis? Aš nežinau. Ar kiekviena dalis galėtų būti atskira istorija su savo veikėjų pristatymu, kulminacija ir atomazga? Ne. Tarp vienos ir kitos dalies yra maždaug tarp kelių minučių ir kelių valandų skirtumas. Jeigu skirtumas būtų keli mėnesiai ar metai, tuomet atsirastų prasmė dalinti. Dabar, net įsivaizduoju ką tai turėtų duoti istorijai. Kalbant apie istoriją...

Apie ką šita istorija? Aš nuoširdžiai nežinau. Geriausia istorija galbūt galėtų būti apie Edgarą – žmogaus sąmonė įkalinta gelio kristale, norinti gauti kūną, tačiau Edgaras net ne antraeilis, bet trečiaeilis personažas. Tai kas lieka? Knygoje dažnai akcentuojama, kad profilineiai pilotai negali mylėti žmonių, gali mylėti tik kosminius lėktuvus. Taigi, istorija galėtų būti apie tai kaip profilineis pilotas Aleksas ieško meilės, tokiu atveju reiktų išmesti pirmą ir trečią skyrius. Istoriją pradėti nuo antro skyriaus ir prirašyti naują pabaigą, kurioje Aleksas randa (arba ne) meilę.

Kita versija – istorija galėtų būti detektyvas, tokiu atveju reiktų išmesti pirmą ir antrą dalis ir pradėti istoriją tiesiai nuo trečio skyriaus. Matot viena iš pagrindinių taisyklių pradedantiems rašytojams yra: **pradėk istoriją** tuomet, kai jinai prasideda. Realiai nusikaltimas įvykdomas paskutinėje antro skyriaus pastraipoje. Aišku, visiškai antros dalies negalėtume išmesti, dalį įvykių reiktų papasakoti per atsiminimus, kai detektyvas daro tyrimą. Bet tikrai visos antros dalies nereikia.

Ar matote ką nors bendro tarp dviejų versijų? Pirmą dalis niekada niekam nereikalinga. Daugiau nei šimtas puslapių ir viską ką padaro tai yra tik pasaulio pristatymas. Ar galima pasaulį pristatyti kitaip, geriau? Žinoma.

Ar tai gali būti istorija apie meilės paieškas IR detektyvas? Taip, bet tuomet turėtų būti parašyta kitaip. Meilės paieškos ir nusikaltimo tyrimas turėtų būti persipynę, o ne kaip yra dabar: antra dalis - meilės paieškos, tuomet padarome reklaminę pauzę su detektyvu ir epilogu pasakom, kad Aleksas rado meilę... Tai nesprendimas.

Kai rašiau apie **Juodraščio** dvilogiją sakiau, kad ji neturi istorijos už istorijos. Ar šita turi? Taip, jeigu kalbėsime apie detektyvą, bet jinai yra tokia silpna, apgailėtina.

Prieš daug metų vyko karas tarp Žemės Imperijos ir ateivių. Ebena planetos gyventojams buvo diegiamas nepakantumas ateiviams, jie statė daug ir pačius galingiausias laivus galaktikoje. Kai buvo pasirašyta taika, Ebena planeta buvo įtraukta į karantiną su visais gyventojais. Tie kas nebuvo planetoje buvo psichologiškai apdirbti, siekiant panaikinti jų neapykantą ateiviams. Tačiau keletas žmonių paspruko ir jie visada norėjo išlaisvinti Ebena planetą. Kai sužinojo, kad caigų princesė nori keliauti po Žemės Imperijos teritoriją, tuomet tie žmonės suprato, jog naujas karas yra geriausias būdas išlaisvinti planetą, o jį pasiekti galima nužudžius princesę, todėl tie žmonės siekė į laivo įgulą surinkti kiek galima daugiau žmonių, kurie nekenčia ateivių, kad būtų sunku surasti tikrą nusikaltėlį.

Beje, iki šiol nei karto nepaminėjau, kad istorijoje buvo du pilotai. Antrasis pilotas buvo reikalingas tik tam, kad pagrindinis veikėjas Aleksas neturėtų alibi žmogžudystės laikui. Jeigu būtų tik vienas pilotas, tai jis būtų turėjęs alibi ir negalėtų būti apkaltintas, bet kadangi buvo du pilotai, tai

žmogžudystė įvyko kaip tik tuo momentu, kai pilotai keitėsi ir tuomet abu teoriškai galėjo ją įvykdyti, nes nei vienas neturėjo alibi.

Knygą pradėjau minėdamas tatuiruotę: ar jinai kiek nors turi įtakos knygos istorijai? Ne, tai tiesiog gražus blizgutis.

Realiai apie šią knygą aš galiu pasakyti daugiau blogų nei gerų dalykų.

Iš šitos istorijos galima išmokti tik vieną dalyką: jinai smagiai skaitosi. Kodėl? Iš tiesų nežinau, bet turiu keletą prielaidų. Knygoje daug veiksmo. Kita vertus, aš rašydamas santrumpą ir galvodamas apie veiksmą dažnai pagalvoju, kad istorijai vienas ar kitas įvykis yra nesvarbus ir jį praleidžiu.

Kitaip sakant nors veiksmo daug, jis neesminis. Tačiau nėra tokių scenų, kur pagrindinis personažas geria kavą žiūrėdamas pro langą ir galvoja apie gyvenimo prasmę.

Jeigu paimtumėte senesnes knygas pamatytumėte pavyzdžiui Žiulį Verną, kad ten aprašymai tęsiasi dešimtis puslapių. Autorius aprašo kiekvieną lapą kiekvieno medžio pro kurį praėjo pagrindinis personažas. Čia aprašymai trunka po pastraipą, čia galite rasti trumpų filosofijų, trumpų prisiminimų, visko yra saikingai, ne per daug, todėl neatsibosta.

Tiek šiam kartui.